

NEPOSREDNE in daljnje naloge Ljudske fronte

**LJUDSKI
TEDNIK**bo v prihod-
nji številki
prinesel reportažo iz staro-
davnih in slikovitih

Krkavc v Slovenski Istri

Slovansko - italijanska ljudska fronta kot volivni blok vseh res demokratičnih ljudskih množic na Tržaškem ozemlju je vzrasla iz nujne potrebe, ki jo označuje nenormalno stanje v do nedavna čvrstih enotni demokratični organizaciji po eni in pojačan imperialistični pristop po drugi strani.

V kolikor se je lokalna reakcija z angloameriško vojsko upravo na čelu prav v teh okoliščinah odločila izvesti na našem ozemlju volitve v upravne organe, je Slovansko-italijanska ljudska fronta že takoj v začetku postavljena pred konkretno nalogo, katero je dolžna v interesu domačih in svetovnih sil kar najbolje rešiti.

Dolžna je prvič zastaviti vse sile, da zajame v svoj okvir, katerega osnove so bratstvo tu živečih narodov, obramba vseh dosedaj s krvjo priborjenih si demokratičnih pravic ter neizprosna borba proti imperializmu ob strani svetovnega demokratičnega bloka s Sovjetsko zvezo na čelu, kar najširše ljudske množice Tržaškega ozemlja. Dolžna jih je na osnovi vsakodnevnih konkretnih akcij v borbi proti reakciji strniti v homogeno enoto, ki bo iz dneva v dan bolj strah in trepet reakcije.

S takimi nalogami in s takim konkretnim delom se Slovansko-italijanska ljudska fronta že pripravlja na volitve. Izdelala je že svoj program in ga bo čimprej dala v najširšo diskusijo. Program kakor so ga odobrili predstavniki najzličnih množičnih demokratičnih organizacij, posveča enako pozornost gospodarskim in kulturnim vprašanjem kakor tudi političnim, kajti volitve so izrazito političnega značaja o čemer pričajo tudi varnostni in propagandni ukrepi vojaške uprave, da zagotovi zmago reakciji. Preko volitev zasleduje vojaška uprava cilje znane doktrine, po katerih se mora tudi Tržaško ozemlje spremeniti v imperialistično vojaško bazo za izvajanje »hladne vojne« in v bodočnosti za napad proti državam ljudske demokracije in Sovjetske zveze.

Tako politično linijo vojaške uprave za bodočnost ne smemo nikoli izgubiti iz vida. Demokratične množice našega ozemlja morajo biti pripravljene na njo in ne smejo se pustiti speljati na pota, ki vodijo v mlacnost in brezbriznost, na katere danes spretno usmerja racionarna politika raznih nacionalšovinističnih strank in v nič manjši meri Vidaličeva trakcija v demokratičnem gibanju. Zavedati se je treba stvarnosti zavedati se je treba, da se z borbo proti reakciji borimo za mir in da je borba za mir naša dolžnost, dolžnost do naše bodoče generacije in vsega človeštva.

Voditi naše demokratične sile v tej borbi v vseh njenih bodočih fazah, je nadaljnja dolžnost Slovansko-italijanske ljudske fronte. Bolj kot bomo v okrilju te fronte povezani vsi resnični demokrati, bolj kot bomo strnjeni, bolj bodo zagotovljeni naši borbi uspehi.

LJUDSKI TEDNIK

CENA 20 lir, 12 jugolir, 6 din

TRST 1. aprila 1949

LETO ČETRTO - številka 159

UREDNIŠTVO: Via Montecchi 6-II - 24. UPRAVA: Via Ruggero Manna šte. 29. TELEFONI: uredništvo 95823, upravo 27847. OGLASI pri upravi od 8.30-12.00 in od 15.00 do 18.00 ure. Rokopisj se ne vračajo. - Poštnina plačana v gotovini - Spedizione in abbonamento postale secondo gruppo.

MOTIV IZ PADRIC

Foto Magajna

KRONIKA

Ker so zapadne sile preprečile vsako uspešno razpravo o osnovnih zahtevah jugoslovanske vlade na konferenci za mirovno pogodbo z Avstrijo, so na sovjetski predlog pričeli s proučevanjem ostalih členov mirovne pogodbe in najprej o tako imenovanih razsejanih osebah.

V italijanskem pristanišču Augusti so bila, po izjavah italijanskih senatorjev, izkrcanja ameriške vojske. V pristanišču je polno ameriških vojaških ladij in gotovo je, da je italijanska vlada odstopila to pristanišče Amerikancem za njih vojaško bazo.

Za novega vojnega ministra Sovjetske zveze je bil imenovan maršal Vasilevski. Dosedanji vojni minister Bulganin je prevzel nove odgovornosti.

128 obletnico grške nacionalne vstaje proti turskemu jarmu in 3 letnico sedanje revolucije proti angloameriškim zavojvalcem in domačim kvzilngom, so z novimi zmagami praznovali borci za osvoboditev Grčije.

Ker določa atlantski pakt avtomatično vključitev zapadne Avstrije, Američani v zadnjem času povečujejo v Avstriji svoje vojaške garnizije, zlasti topniške.

Dosedanji ameriški poslanik v Moskvi Bevell Smith je podal ostavko in prošil za reaktivacijo v vojsko s činom generala. Kot smo že javili, je bil Smith v Moskvi razkrinkan kot vohun.

Za novega jugoslovanskega ministra v Budimpešti je bil imenovan dosedanji predsednik centralne komisije za avtonomno pokrajino Vojvodino, Djuro Jovanović.

Na svoji poti v Washington se je italijanski zunanji minister Sforza ustavil v Parizu in podpisal carinsko unijo med Francijo in Italijo.

Zapadnjaki so sklenili, da bodo popravili meje Nemčije v korist Holandije, Belgije, Luksemburga, Francije in pokrajine Saar. Gre za 132 km² nemškega ozemlja, ki predstavljajo najbogatejše nemške pokrajine.

Proti delitvi Berlina z uvedbo nove zapadne marke za zapadne sektorje Berlina, je protestiralo v veliki demonstraciji 300.000 Berlinčanov.

Drugi del francoskih kantonalnih volitev je s pomočjo znanega francoskega reakcionarnega volivnega zakona prinesel zmago čudoviti vladni koaliciji, ki gre preko degolovcev. Mochovih »socialistov«, preko vrhov klerikalcev in radikalov. Mnogi vladni kandidati so propadli, v večini krajev pa je bila visoka abstinenca pri glasovanju.

V italijanskem parlamentu so zaključili burno več dni trajajočo debato o atlantskem paktu. Pri glasovanju so demokristjanski senatorji glasovali za vstop Italije v atlantski pakt. Od 300 senatorjev jih je 188 glasovalo za, 112 proti atlantskemu paktu, 8 pa se jih ni udeležilo glasovanja.

Za prvega namestnika ministra oboroženih sil ZSSR je bil imenovan maršal Sokolovski, dosedanji poveljnik sovjetskih čet v Nemčiji. Za njegovega namestnika je bil imenovan general Cujkov.

Jugoslovanska tiskovna agencija Tanjug je kategorično demantirala vse vesti, ki jih imperialistična agencije in tisk ter protijugoslovanska propaganda nekaterih komunističnih listov širijo v zadnjem času. Po vsej Jugoslaviji vlada popoln red in mir, ljudstvo pa z velikim poletom gradi v svoji državi socializem.

V Siriji je izbruhnila vojaška vstaja. Vojska je prevzela oblast in proglašeno je bilo obsedno stanje. Upor vodi šef generalnega štaba Husni Zaim. Člani dosedanje vlade so bili aretirani. Husni Zaim je dejal, da hočejo napraviti konec anarhiji in diktaturi.

Uvodnik glasila KPJ »Borbe« ostro napada atlantski pakt in poudarja, da je Jugoslavija v prvi vrsti v borbi za mir in demokracijo.

Kongres miru v Ameriki in brezuspešni manevri ameriške vlade

Pretekli petek se je začel v New Yorku kongres miru. Zbrali so se kulturni delavci številnih narodnosti, da s svojo prisotnostjo na tej pomembni manifestaciji za mir izneso svoje misli in nazorno prikažejo na podlagi svojih posebnih izkušenj ves veliki pomen vseljudske torbe za ohranitev miru.

Kakor so vse miroljubne sile sveta podprale zamisel svetovnega mirovnega kongresa v Parizu in kongres miru v New Yorku, tako je spontana Lorbencst najdirših svetovnih miroljubnih množic za ohranitev miru proti vojnim hujšakem preplašila netilce nove vojne in vzdignila v njih taboru huronsko vpitje o zarotniškem značaju mirovnih kongresov, o komunistični ekspanziji itd. Imperialistični propagandni stroj je navil staro pesem, ki pa že dolgo več ne učinkuje tako, kot bi si imperialisti želeli. Od vojta in lažnega prikazovanja dejstev so zato segli po učinkovitejših sredstvih, da bi preprečili mirovno ofenzivo demokratičnega sveta.

Vlada ZDA je dala svojemu tisku nalogo, da čim bolj skreditira mirovno konferenco v New Yorku, da prikaže v povsem svojstveni luči njen namen. Ta tisk se je vrgel z vso silo na delo, toda uspel ni. Vlada je šla korak naprej. Vsem delegatom satelitskih držav ZDA je prepovedala udeležbo na kongresu, oziroma jim ni izdala dovoljenja za vstop v ZDA. S tem, da ni dovolila prihoda delegatov Anglije, Francije in Italije na kongres, je vlada ZDA hotela doseči, da bi se ameriško ljudstvo prepričalo, da narodi zapadne Evrope niso proti Trumanovi politiki, t. j., da niso proti vojni. S tem pa, da je dala potna dovoljenja samo de-

Višinski vzgaja mlade sovjetske diplomate v miroljubni politiki

legatom vzhodne Evrope, je hotela vlada doseči dva cilja z eno potezo: da bi vzhodnoevropske države ne odjekale v bodoče dovoljenja za kroženje številnim Amerikancem onstran »železne zaves«, in pa »dokazati«, da se proti politiki vojaških paktov bore samo kulturni vrhovi dežel ljudske demokracije.

Tudi Vatikan mobiliziran

Da bi zmanjšala izreden vtis na svetovno javno mnenje, je ameriška vlada najela tudi znanega kardinala Spellmana, ki nikoli ne odpove, kadar je treba podpreti stvar ameriških imperialistov. Ta sveti mož je organiziral vse potrebno, da so posloplje v katerem je bil kon-

gres obkolile nekakšne čudne skupine »katoliških beguncev«, ki so s »spontanimi« manifestacijami skušale motiti množice, da bi lahko slišale govore različnih delegatov.

Churchill v zatonu

Prav v začetnih dneh kongresa se je pripeljal v Ameriko tudi vojni hujšak št. 1 Churchill, verjetno z namenom, da ponovi svoj Fultonski vojnohujšakaški podvig. Njegovi aranžerji so najavili celo vrsto njegovih govorov, med katerimi pravijo bo najvažnejši v Bostonu. Pred tremi leti je Churchill s svojim govorom v Fultonu začel vse doslej trajajočo gonjo proti Sovjetski zvezi in vrgel v svet frazo o »železni zavesi«. Od takrat pripada Churchill tuji upravičen naziv očeta vojnohujšakaške politike, ki je prav v zadnjih dneh rodila famozni atlantski pakt. Vse to, kar je ta mož napovedoval pred tremi leti, se seveda ni uresničilo in prav gotovo je, da se tudi tokratne njegove groznje ne bodo. O tem pričajo že vzkliki proti njemu in žvižgi, ki so ga sprejeli, ko je skozi gost kordon policije zapuščal ladjo v nevjoškem pristanišču. Ameriška javnost je prezrla pompozno najavljen prihod vojnega hujšakača.

Delo kongresa

Vsa opisana prizadevanja ameriške vlade niso imela uspeha. Konferenca se je udeležilo veliko številno ameriških in drugih delegatov ter množica. Na tiskovni konferenci, s katero se je kongres začel, so govorili številni delegati in kot prvi predsednik ameriškega sveta znanstvenikov in umetnikov Chapley, ki je poudaril, da je za uresničenje trajnega miru nujno potreben sporazum med ZDA in ZSSR. Za njim je govoril šef sovjetske delegacije Fadejev, nato pa jugoslovanski delegat Popovič, ki je v svoji izjavi naglasil, da je jugoslovanska delegacija z velikim zadovoljstvom sprejela povabilo

Pred zasedanjem OZN

Te dni sta odpotovali v New York na drugi del tretjega zasedanja Organizacije združenih narodov sovjetska beloruska, ukrajinska in jugoslovanska delegacija.

Delegacijo sovjetske vlade bo vodil pomočnik zunanjega ministra Gromiko, belorusko delegacijo zunanji minister Kiseljov, ukrajinsko pa Tarasenko. Jugoslovansko delegacijo bo vodil dr. Bebler.

Glavno vprašanje, ki ga bo zasedanje obravnavalo, bo vsekakor vprašanje razorožitve in nadzorstva nad atomsko energijo, ki ga bo v svoji dosledni borbi za mir postavila, kot predvidevajo washingtonski krogi, sovjetska delegacija. Dejstvo, da bodo morali zagovarjati svoje skrajno šibke argumente pred stvarno postavljenimi zahtevami Sovjetov, predstavnike ZDA zelo zaskrblja.

Predznake velikega spopada, ki se bo začel 5. aprila je dala že debata v komisiji za atomsko energijo v OZN, ko je sovjetski delegat Malik v odgovor na ameriško potezo, ki je skušala iztiriti zastavljeno vprašanje kontrole nad atomsko energijo, predlagal razširitev mednarodnega sistema takega nadzorstva z vključitvijo v ameriški predlog posebnega zakona, ki zahteva popolno uničenje vseh do sedaj obstoječih atomskih orožij. O tem predlogu sicer še niso glasovali, razburjenje pa, ki so ga pri tem pokazali zapadni delegati napoveduje, da bo ameriška večina še enkrat izrekla svoj enes.

Drugo vprašanje, ki ga bodo pretresali in ki bo potekalo predvsem v znamenju borbe med posameznimi imperialističnimi skupinami, bo vprašanje razdelitve bivših italijanskih kolonij. Predhodno bodo o tem razpravljali tudi na konferenci zunanjih ministrov atlantskega bloka ob priliki njegovega podpisa, na kateri bo vsaj formalno skušala italijanska vlada braniti svoje interese pred interesi njenih

Šef sovjetske delegacije na zasedanju OZN Gromiko

kolonialnih konkurentov v Afriki. Izgledi, da bi Italija kaj dosegla so majhni, kajti važnejše pozicije si bodo na vsak način hotele zagotoviti ZDA in Britanci. Zmerni angleški tisk, ki se boji prevetličkih zahtev ZDA je mnenja, da bi bila najboljša rešitev v obliki mandata OZN nad kolonijami.

Argentinski delegat pa je v Varnostnem svetu predlagal, naj bi vzel v dnevni red zasedanja vprašanje sprejema novih članov v OZN. Gre za sprejem Italije, Portugalske, Finske, Avstrije, Transjordanije in Ceflona.

Z vso gotovostjo se predvideva, da bo delegacija Sovjetske zveze na tem zasedanju podala tudi podrobno razčlenbo atlantskega pakta in označila njegovo izrazito vojaško napadalno vsebino ter njegovo rušilno vlogo do Organizacije združenih narodov.

ameriških kulturnih in znanstvenih delavcev, da se udeleži kongresa za svetovni mir. »Mi vemo, da ameriški narod, je poudaril Jovan Popovič, ne želi vojne ter smo prepričani, da ozračje vojne psihoze, ki ga ustvarjajo nekateri krogi v ZDA, ni v interesu samega ameriškega naroda. Sodimo, da bodo kulturni delavci Amerike, ki izražajo najboljše težnje ameriškega naroda, s svojim delom za mir, demokracijo in sodelovanje vseh miroljubnih narodov na svetu mnogo pripomogli k razvoju boljših odnosov med vsemi narodi in državami.

Popovič je nato poudaril velik prispevek narodov Jugoslavije za zmago nad fašizmom ter nadaljeval: »Danes grade narodi Jugoslavije s še nevidenim poletom svojo državo in svoje življenje po svoji volji z najlepšimi perspektivami za srečno bodočnost. Zato je jasno, da narodi Jugoslavije ne žele vojne, temveč mir in da se bore za mir. Mi, predstavniki kulturnega življenja Jugoslavije, sodimo, da je nujno in mogoče sodelovanje na podlagi enakopravnosti in medsebojnega spoštovanja.

V nadaljnjem delu kongresa je govoril sovjetski skladatelj Soštakovič, ki je naglasil važnost kulturnih stikov in poudaril željo vseh sovjetskih narodov po miru. Fadejev je v svojem govoru navedel vse napade, ki jih je prestala Sovjetska zveza in zaključil: »Amerikanci morajo razumeti, da smo siti teh napadov.

Pred zaključkom kongresa je ameriška policija vdrla v kongresno dvorano in aretirala člane kanadske delegacije. Zaključni manifestaciji je prisostvovalo 30 tisoč Newyorčanov, ki so kljub provokatorskemu obnašanju policije in »katoliških beguncev« neustrašeno manifestirali proti politiki ameriške vlade za mir.

Resolucija

Kongres kulturnih in znanstvenih delavcev za obrambo miru je sprejel dve resoluciji. V prvi je med drugim rečeno:

»Človeštvo ne želi nove vojne, mir je neobhoden in mogoč, obramba miru — to je glas vseh narodov. Zelo nam najljuba je vzpostavitev zvez med miroljubnimi narodi vseh dežel, posebno pa med narodi ZSSR in ZDA, to je cilj in namen tega kongresa. Težnje tistih, ki so skušali ovreči zaupanje v naše napore, so popolnoma propadle. Izmenjava misli na tem kongresu nam je pokazala pot, na katero morajo stopiti naši voditelji. Vsi narodi morajo oceniti delo svojih voditeljev glede na to, ali njihovo delo prispeva k reševanju problema miru in ali pomaga pri urejanju ameriško-sovjetskih nesoglasij, od katerih je odvisen mir. To morajo nam bo služilo pri ocenjevanju piznov, paktov in proračunov.

Ko se popolnoma zavedamo odgovornosti in resnosti sedanjega trenutka, smo sprejeli naslednje sklepe:

1. Storit moramo vse, kar je mogoče za okrepitev OZN kot najirrednejšega sredstva za mir.
2. Potrebno je sodelovanje z gibanji za mir na vsem svetu.
3. Nadaljevali bomo začeto delo kongresa s tem, da bomo pridobili javno mnenje za borbo za obvarovanje miru.

GUVERNER jim smrdi

V ponedeljek je delegat Sovjetske zveze Malik na zasedanju Varnostnega sveta OZN ponovno zahteval, naj se imenuje guverner za Tržaško ozemlje.

Kot je znano, so pred nedavnim enako zahtevo Sovjetske zveze zapadne sile odbile, čeprav je sovjetski delegat predlagal za guvernerja človeka, ki so ga nekoč predlagali sami zapadnjaki. Predstavniki ZDA, Anglije in Francije so tudi tokrat odbili sovjetsko zahtevo in tako je vprašanje tržaškega guvernerja spet odloženo.

Dejstvo, da danes zapadnjaki odklanjajo imenovanje človeka, ki so ga nekoč sami predlagali dokazuje, da niso nikoli resno mislili na ime-

novanje tržaškega guvernerja in da že od vsega početka preprečujejo imenovanje guvernerja in s tem izpolnjevanje mirovne pogodbe. Razlika je samo v tem, da so v začetku iskali izhoda v namernem iskanju nesporazuma o osebi, ki naj bi bila guverner, danes pa kar javno izjavljajo, da se iz Trsta ne mislijo umakniti, ker jim tržiški službi za eno izmed 500 vojaških baz, ki so si jih ustvarili v Evropi za bodoče pu-stolovščine.

Po devetih tednih razprave proti komunističnim voditeljem ZDA, se je zaključilo pričevanje obrambe obtoženih. V tem delu procesa, je obramba z dejstvi dokazala njegovo protizakonitost, čeprav sta predsednik sodišča in državni tožilec ovirala pričevanje in čeprav se je ves kapitalistični tisk v ZDA trudil pobiti navedbe obrambe.

Napori kitajskega ljudstva

in drugih kolonialnih narodov
dozorevajo v veliki sad - svobodo

26. marca je radio osvobodjene Kitajske prenašal sklepe Centralnega komiteta Komunistične partije Kitajske, ki govore o mirovni pogodbi s Kuomintangovo vlado iz Nankinga. V sklepih je rečeno, da se bodo pogajanja začela 1. aprila v Pekingju in da bodo komunistično delegacijo sestavljali generali Cuenlai, Linpiao, Limpoču, Jehčjenjing in Ljueihan. Pogajanja bodo na osnovi znanih osmih pogojev, ki jih je postavil predsednik kitajske komunistične partije Maozetung 14. januarja letos in ki jih je prav pred dnevi v celoti odobril tudi plenum Komunistične partije. Po tem radijskem obvestilu je bila o tem sklepu obveščena nacionalistična vlada, ki pa iz strahu pred dejstvom, da bo morala priznati svoj poraz, za pogajanja ni navdušena. Član na-

cionalistične delegacije Saolitse je izjavil, da na ta pogajanja ne gleda preveč optimistično, kar je povsem razumljivo, kajti znanih osem točk ne dopušča kitajskim nacionalistom nikakega kompromisnega izhoda, ki bi jim dal še kdaj koli v bodočnosti možnost, da se povrnejo na oblast. Jasno je, da bodo na mirovni konferenci nacionalisti delovali pod neposrednim pritiskom ameriških imperialistov, ki jim vsekakor ne gre v račun, da bi za vedno izgubili mož-

Crkasto ozemlje na zemljevidu predstavlja demokratično republiko Vietnam, ki je bila proglašena s koncem leta 1945. Obsega pokrajine Tonking in Anam, upravljanje vključuje Končinčine pa je odvisno od izpolnitve nekaterih pogojev. Največji del ozemlja nadzorujejo vietnamski partizani in v pokrajini Tonking je v posesti francoske kolonialne vojske samo mesto Hanoi.

Pred novo vojaško intervencijo v Grčiji

Pred dnevi je predsednik atenske monarhofašistične vlade Sofulis podal izjavo, v kateri prosi za vojaško pomoč v obliki oboroženih sil od ZDA in ostalih podpisnic atlantskega pakta.

Ta izjava imperialistične lutke v Grčiji je bila vsekakor naročena iz Washingtona in spada v okvir predigre k povečanemu direktnemu vmešavanju ZDA v grške notranje zadeve. V tem smislu komentira to izjavo Sofulisa tudi radijska postaja svobodne Grčije, ki ugotavlja, da Sofulisova izjava ni nič malo ni slučajna, ker se v zadnjem času v Londonu in Washingtonu vse več govori o neposredni vojaški intervenciji imperialistov v državljansko vojno v Grčiji. Neuspehi monarhofašističnih ofenziv v letu 1948. so pripeljali monarhofašiste na rob propada. Angleži in Amerikanci so to ne samo uvideli, marveč govorijo, kakor je to primer britanskega ministra Mac Neila, ki je v spodnji zbornici v Londonu govoril o »najkritičnejšem položaju v Grčiji« in o »nevarnosti padca atenske vlade in propadanje njene vojske v teku letošnjega leta«. Pred tako možnostjo, ki bi kot je dejal Mac Neil za Angleže in Amerikance pomenila izgubo sadov šestletne vojne, pripravljajo imperialisti odpošiljanje svojih čet v Grčijo. O tem pričajo tudi izjave članov ameriškega Kongresa, komentarji imperialističnega tiska in izjava zunanjega ministra ZDA Achesona v zvezi z Sofulisovo prošnjo.

«Gre torej, pravi komentar radijske postaje svobodne Grčije, za sistematsko pripravljavanje Angležev in Amerikancev na vojaško intervencijo v Grčijo. Kar jim zato še manjka, to je oblika legalnosti. Da zagostijo tudi tej »demokratični dolžnosti« je angleški poslanik v Atenah Norton preko atenskega radija izjavil, da so »angleške čete v Atenah in v Solunu na zahtevo grške vlade«. Istega dne je Sofu-

lis izjavil, da bodo s hvaležnostjo sprejeli tudi ameriške čete.

Nova koalicijska vlada Kitajske

Na plenumu Komunistične partije so sprejeli sklep, da bo za osvobodeno Kitajsko izvoljena koalicijska vlada, v kateri bodo zastopani vsi predstavniki različnih demokratičnih organizacij. Na istem zasedanju je bila tudi objavljena ustanovitev demokratične mornarice in letalstva, ki bosta že v bližnjih akcijah podpirala pchoto. Kljub predstoječim pogajanjem demokratične armade na posameznih področjih napredujejo in borbe se vrše za mesto Ankinga, ki je eno izmed poslednjih oporišč nacionalistov na severnem bregu Jangceja med Nankingom in Hankongom.

Francoskim kolonistom bje zadnja ura

Najvažnejše vojaške operacije, pomembne predvsem v vidika splošne borbe proti kolonialnemu zatiranju na Daljnem vzhodu, pa so bile na južni Kitajski na mejah republike Vietnama. Francosko glavno poveljstvo v Indokini namreč javlja, da so se združile čete Vietnama, ki operirajo v pokrajini Tonking s kitajskimi partizani, ki popolnoma nadzorujejo južna področja pokrajine Junan. Po francoskem poročilu so kitajske čete prešle za nekaj milj na vietnamsko ozemlje in odrezale od glavnine osem bataljonov francoske kolonialne pehote. Dve združeni osvobodilni armadi napredujeja sedaj skupno in skupno nadzorujeta del proge med Junanom in Linanpuom.

Pomembnost tega dogodka daleč presega lokalni značaj bojev, kar pomeni nageljšo likvidacijo francoskega kolonialnega režima v Indokini kot so si pa to mislili francoski kolonialni strategji.

Avstrijske "sodbe"

Nešteto je že povojnih primerov, kako angloameriške okupacijske oblasti »sodijo« raznim vojnim zločincem in vsem onim, ki so se med vojno borili na strani hitlerjevcev proti neoboroženemu prebivalstvu zasedenih dežel, predvsem slovanskih. Če bi prelistali arhive sodišča za vojne zločince v Nurembergu ali drugih tako imenovanih sodišč za denacifikacijo, bi našli več obsodb, ki zločince vsake krivde oproščajo, kot pa opravičeno obsojajo. Za primerjavo Angloamerikancev so šle tudi italijanske sodne oblasti, ki so prav tako več italijanskih vojnih zločincev oprostile kakor pa jih obsodile, čeprav dasi le na najmanjše kazni. »Sodbe« te vrste so se razširile tudi na druge države: Francijo, Belgijo, Holandsko itd. Med temi pa ni zadnja tudi avstrijska vlada in njene sodne oblasti.

Nedavno se je moral pred sodiščem v Avstriji odgovarjati zaradi veleizdaje, mučenja internirancev, nedovoljenega bogatenja in zaradi raznih ovadb SA Sturmabfuhrer Martis Anderian. Ta zločinec je aktivno sodeloval pri ubijanju Židov. Na razpravi je ta zločinec igral vlogo norca. Za silno bogastvo, ki si ga je naropal med vojno, je trdil, da mu je bilo podarjeno. V resnici je te »darove« izterjeval z revolverjem v roki od svojih žrtev. Tej Anderianovi igri je predsednik sodišča Vagn Lofler nainovno verjel in tako se je zločinec Anderian izmazel ceneje kot kakšen tat - začetnik.

Podobna je zadeva z gestapovskim zločincem Trnkom. Tega zločincea so rešile neštete zasluge za fašizem. Kot vodja »antimarksiističnega oddelka« gestapa je izvršil cel niz okrutnosti. Bil je ekspert za najperfidnejše in najbolj rafinirane metode mučenja. Sodišče

nik. Stvar je šla tako daleč, da je bilo celo predsedniku preveč. Priče obrambe so bile vse po vrsti nacisti in med njimi glavni prav onaj Trnka, ki je pred nekaj tedni sam odgovarjal za svoje zločine in bil seveda oproščen. Kakor ima vsaka komedija po zapletu razplet tako je treba povedati, da je na »sodbi« proti Trnki pričal v njegovo korist - Ebner.

Vse to se lahko odigrava v Avstriji zato, ker je pravosodni aparat okužen po nacizmu, ker ga angloameriške okupacijske oblasti ne marajo očistiti nacistične navlake, temveč ga še dopolnjujejo s takimi elementi. Vendar ogorčenje in protesti širokega prebivalstva Avstrije kaže, da so zločinstva fašistov še živa in da bodo zanje prej ali slej odgovarjali pred ljudstvom ne samo vsi vojni zločinci, temveč tudi njihovih zaščitniki, ki jih je v avstrijskih vladnih vrhovih vse preveč.

ZDA ZA VOJNO

Ameriški imperialisti za vojno: Grčiji štiri milijarde granat - 120.000 brezposelnih

Leta 1936, sta Hitler in Mussolini preizkusila svoje vojske, svoje orožje in strategijo proti španskim republikancem. Od leta 1945, so angleški laburistični voditelji, nato pa ameriški »demokratjes spreminili Grčijo v svoje preizkusno polje in po vsem grškem otoku se ljudje zavedajo bolj kot kjer koli, kakšen je resnični pomen ameriške pomoči Evropi.

List »Stars iz New Yorka poroča v nekem svojem članku, da so se ZDA obvezale izročiti atenski vladi: 152 letal, 7000 bomb, nad 10.000 avtomobilov, 3840 mozarjev in kanonov, 79.000 kosov lahkega orožja, 4 milijarde artilerijskih granat, 200 milijonov nabojev itd.

V tem času se gospodarski položaj slabša iz dneva v dan, 120 tisoč ljudi je brezposelnih, čeprav so bili mobilizirani vsi sposobni moški; v primeru z decembrom leta 1946, so se cene decembra 1948, zvišale za 60%; industrijska in kmečka proizvodnja je mnogo nižja, kot je bila pred vojno.

Zato je razumljivo, da se grško ljudstvo kljub nezastišanemu Tsaldarisovemu terorju vedno odločneje upira proti okupatorju in njegovim hlapcem in da se pod vodstvom časne demokratične vlade pripravljajo, da bo leto 1949, pomenilo odločen preokret k zmagi.

ZSSR ZA MIR

Najboljše zrcalo ogromnega napora sovjetskega ljudstva, da si zgradi in zagotovi mir, je ravno sovjetski proračun, zlasti pa vsota, ki so namenjene izboljšanju življenjskih pogojev ljudstva in dvigu njegove kulturne ravni.

Iz skupne vsote proračuna 415 milijard in pol rubljev je bilo za leto 1949 v ta namen določenih 119 milijard, to se pravi skoraj tretjina! To je enkrat in pol več kakor za proračun oboroženih sil.

Proračun za šolstvo znaša v ZSSR 14,65 odst. celotnega proračuna, v Združenih državah Amerike pa znaša samo 1 odst. Proračun za socialno skrbstvo in socialno zavarovanje znaša v ZDA 2 milijardi dolarjev od 42 milijard celotnih stroškov, to je manj kakor 5 odst. V Sovjetski zvezi pa znaša 28,70 odst. Kar se tiče vojnega proračuna znašajo stroški v ZDA najmanj 50 odst. vseh stroškov, pri tem niti ne upoštevamo raznih drugih vojskih stroškov, ki se skrivajo pod drugimi imeni.

V ZSSR znašajo stroški za vojaške sile - sile miru - samo 19 odst. celotnega proračuna.

Atlantski pakt je dobil nacistični blagoslov

Bivši najvišji nacistični gospodarstvenik Schacht, ki ga je sodišče v Neerenbergu kljub njegovi veliki odgovornosti za grozno Hitlerjevo pustolovščino po prizadevanju imperialističnih krogov oprostilo kazni in ki ima sedaj vpliven položaj pod Angloamerikanci v zapadni Nemčiji, je strokovno ugotovil, da je atlantski pakt »dobra zamisel. Brez dvoma si je umotvor ameriških imperialistov zaslužil to priznanje preizkušene Hitlerjevega sodelavca

je preslišalo vse zgovorne in nedvoumne dokaze, ki so obteževali tega krvnika. Z »obsodbo« je bil proglašen za neke vrste mučenika in po koncu sodne komedije se je Trnka kot svobodni državljan vrnil domov.

Navesti moramo še en primer, primer o šefu gestapa Ebnerju. Nikogar naj ne čudi dejstvo, da je na procesu državni tožilec odkrito nastopil kot Ebnerjev drugi zagovornik.

Transjordanski ujetniki zapuščajo židovsko področje po sporazumu o zamenjavi ujetnikov

KRONIKA

Antifašistične žene IV. okruga so sprejele resolucijo, v kateri zahtevajo spoštovanje mirovne pogodbe in protestirajo proti vključitvi Tržaškega ozemlja v atlantski pakt. Tudi partizani so protestirali proti paktu.

Na tiskovni konferenci VU so povedali, da se bodo s prvim majem zvišale najemnine. Povprečno povznanje za stanovanja znaša 30 odstotkov, za razne lokale pa od 50 do 100 odstotkov.

Na ovadbo mnogih antifašistov so oblasti aretirale znanega škvardista in kolaboracionista Cesco. Seveda se mu kot po stari navadi ne bo nič hudega zgodilo. Oblasti pa bodo lahko zdile, da so enepristranske čes, glejte, saj aretiramo tudi fašiste.

Na seji občinskega odbora so sklenili, da bo v Trstu 277 volišč, tako da pride na vsakih 800 do 1000 volivcev po eno.

Preiskava o tatvini bencina iz Aquite je dognala, da so kradli bencin iz cevovoda že leto dni. V zaporu so pridržali sedem krivcev.

Porotno sodišče je obsodilo nekoga Ivana Codana na 17 mesecev ječe, ker je v prepru vrgel proti ženi nož in jo zadel v stegno. Mož se je razburil, ker je šla njegova 16-letna hčerka živeti na koruzo z nekim angleškim vojakom, kriva pa naj bi bila njegova žena, ki je hčerko slabo vzgojila.

Zadnje dni ne primanjkuje v Trstu samo električnega toka temveč tudi vode. Električne črpalke namreč slabo delujejo in so jim morali dodati vodne črpalke na Diesl motorje. K sreči pijejo Tržičani raje vino kot pa vodo.

Po dolgih pogajanjih so hišniki dosegli, da bodo tudi njim izplačevali krušne doklade, kar pa bo le malo hasnilo, saj imajo zelo nizke plače.

4. aprila se bo pred višjim vojaškim sodiščem pričel proces proti policijskemu agentu Colucciju, ki ga obtožujejo, da je na trgu Cavana povzročil smrt pomorskega inšpektorja Ferrinija.

Neki Mario Cantisani je vedno braj časopis «Cronaca nera» in prišel do zaključka, da bi se dalo tudi na lahko živeti. Sreča mu je bila mila. V kinu sta sedela pred njim dva zaljubljenčka, vlekli je na uho njun razgovor in ugotovil, da je ona poročena in da se skriva pred možem. No, po predstavi jima je sledil, nato pa jima je poslal izsiljevalno pismo, v katerem je zahteval 150.000 lir. Golobčka pa se nista ustrašila in sta javila stvar policiji, ki je mladeniča prijela. Ne vemo pa, ali je policija prišla tudi ženo zaradi prešuštva.

Po Tržaškem Krasu je izbruhnulo več požarov, ki so trajali nekaj dni. Med Saležem in Samatorico je zgorelo 15.000 kv. metrov grmičevja in trave, vnela se je tudi trava med Sesljanom in Nabrežino in ob železniški progi pri Grljanu.

Pri podjetju RIDEMA so stopili delavci v stavko, ker so jih hoteli 25 odpustiti z dela.

Upokojenci so se zbrali na skupščini tudi na Opčinah, kjer so razpravljali o svojem težkem gnotnem stanju.

Iz Trsta je prvič odpotovala ladja «Esperia», ki bo vozila na Bližnji vzhod. Seveda je za last plovne družbe «Adriatica» iz Benetk, kakor da bi Tržaški «Lloyd» ne bil sposoben obnoviti svojih pomorskih zvez.

Tudi lonjske in katinarske žene so poslale pripravljalnemu odboru za svetovni kongres za mir protest, v katerem obsojajo atlantski pakt.

Policija je aretirala neko Roso La Rosa zaradi prostitucije. Ko so jo prijeli, je povedala, da je svojčas prišla v Trst iskat nekoga ameriškega vojaka, ki jo je zapeljal in imel z njo otroka. Zaradi težkih razmer je zašla na kriva pota. Povedala je, da je svojega otroka vrgla v nek zapuščen vodnjak pri Repentaboru, pa so ga tam zaman iskali. Nato je rekla, da ga je pustila pri neki družini v Genovi. Zdi pa se, da se je revci zmešalo.

Z LJUDSKO FRONTO NA VOLITVE
IN VSE NADALJNJE BORBE

Preteklo nedeljo je bila druga skupščina predstavnikov tržaških demokratičnih organizacij, ki sestavljajo Slovansko-italijansko ljudsko fronto, in sicer KP za Tržaško ozemlje, SIAU, OF, ASIZZ, ZAM, Zveze partizanov TO in Združenja bivših političnih preganjancev.

Dnevni red skupščine je bil: politično poročilo tov. Babiča, volivni program, diskusija, potrditev že izvoljenega volivnega odbora ter diskusija o atlantskem paktu v okviru splošne borbe za mir.

Poročilo tov. Babiča poudarja, da je že ta skupščina sama znak konsolidacije in okrepitve demokratičnega gibanja in da bo nadaljnji razvoj še v večji meri pokazal vso politično važnost ustanovitve Slovansko-italijanske ljudske fronte. Ta fronta je bila ustanovljena kot volivni blok vseh resnično demokratičnih ljudskih množic, toda to ne sme omejiti dalje perspektive celotne borbe. Tov. Babič je nato orisal vse spletke reakcionarjev, da bi z volitvami opeharili demokratične množice. Omenil je novo gonjo proti antifašističnim borcem, ki ima skupno z raznimi ukazi namen okrepiti reakcionarne položaje. Vsa ta dejstva jasno kažejo, kakšno volivno svobodo si zamišljajo imperialisti in krajevna reakcija: teroriziranje demokratičnih množic, po drugi strani pa dajanje poguma vsem mogočim reakcionarnim in fašističnim skupinam. Kljub vsem tem oviram pa je dolžnost demokratov, da sprejmejo volivno borbo.

Nastop našega demokratičnega gibanja pa mora biti v ta namen enoten. Ravno Slovansko-italijanska ljudska fronta nudi najširši okvir enotnega volivnega nastopa za

vse demokratične ljudi. Ta fronta pa nudi tudi hkrati možnost, da dokončno premagano trenutno krizo in vzpostavimo prejšnjo enotnost in borbenost. Vidalijeva skupina je poziv za skupen volivni nastop odklonila, ker Vidalijevi ljudje podrejujejo interese tržaškega demokratičnega gibanja vojnim ozkim gružaskim interesom, kar gre le v korist okupatorjev. Najširše ljudske množice so uvidele Vidalijevo razbijaško početje in tržaški proletariati množično obsojajo takšno politiko. Vidali in njego-

vi ljudje ostajajo vedno bolj osameljeni kot skupina razbijačev demokratičnega gibanja.

Zaradi tega predstavlja Slovansko-italijansko ljudsko fronto za vse tržaške demokratične množice vedno bolj edini možni okvir enotnega in borbenega nastopa. Zato ob tej priliki pozivamo še enkrat vse tiste, ki jim je pri srcu naša enotnost in dosledna borba proti reakciji in imperializmu in ki jih Vidalijevo razbijaško početje še ni popolnoma pokvarilo, da se pridružijo enotnemu bloku vseh demo-

kratičnih sil: Slovansko-italijanski ljudski fronti. Edino tako bodo prispevali svoj delež v borbi proti imperializmu in reakciji ter za demokratične pravice našega ljudstva.

O volivnem programu je poročal tov. Laurenti in dejal, da gre le za osnutek volivnega programa, skupščina pa naj s svojimi predlogi in pripombami prispeva k izpolnitvi osnutka in pooblasti volivni odbor, da da osnutku dokončno obliko, nakar bodo o njem diskutirale množične organizacije.

To je potrebno predvsem zaradi tega, da bo z javno diskusijo o volivnem programu ljudstvo znalo pravilno postavljati razne probleme in se udeležiti volitev z borbenim duhom.

„Legalna“ rehabilitacija
fašizma v Trstu

Proces proti partizanom, ki so justificirala Collottijevega agenta Fabiana, se je končal z obsodbo tov. Presla na 9 let in 4 mesece ječe, tov. Petarosa pa na 9 let in 10 mesecev. Da bo mera še bolj polna, pa morata še oba plačati 300.000 lir Fabianovi vdovi in 40.000 lir njenemu odvetniku.

Ta proces je do kraja razkrinkal metode in namene tukajšnjih oblasti, ki bi rade popolnoma obrisale vso partizansko borbo. Da je to tako, nam najbolj potrjujejo dogodki, ki so temu procesu dali osnovo. Te dogodke so razne priče sila dramatično prikazale med razpravo in če bi šlo sodišču res iskane pravice in resnice, bi moralo vse obtožence oprostiti.

Collottijev agent Fabian, ki ga je doletela zaslužena kazen, je aktivno sodeloval v čistkah v Borštu. Prva čistka je bila novembra 1944. druga in tretja pa 8. in 10. januarja 1945. Pri čistki so aretirali in odpeljali 25 vaščanov, od katerih se jih mnogo ni vrnilo. Najbolj grozna pa je bila zadnja čistka. Iz samega poteka razprave je doka-

zано, da je Fabian bil pri tej čistki udeležen in da se je hvalil o izvršenih grozodejstvih in izražal svoje obžalovanje, ker ni bila vas takrat požgana.

V tej čistki so Collottijeveci ubili tri partizane, ki so bili v bunkerju, napad na bunker pa izvedli tako, da so nagnali predenj domačine kot živ zid. Bili so plat zvona, sklicali vaščane in jih natrpali v gostilno Petarosa Danila. Tam so jih strašno mučili z električnim orodjem, jih pretepali do nezavestnosti, tako da je bila vsa soba oškropljena s krvjo, ter jih zopet več aretirali. Med aretiranimi je bil

tih, po borcih. In ti borci naj plačajo vdovam fašističnih morilcev še odškodnino. To je višek nesramnosti. Kdo pa je plačal odškodnino prebivalcem Boršta, kdo je vrnil imovino?

V imenu iste legalnosti so aretirali tov. Luxo Desantija in še šest drugih, češ da so prve dni maja 1945. aretirali v tovarni strojev skupino fašistov. Končno so aretirali še skupino treh antifašistov Edvarda Vatta, Ivana Valli in Albina Chersevani, češ da so 2. maja 1945. prijeli nekoga Jožefa Imperato. Navodila za to aretacijo je dal policijski funkcionar, ki je že leta 1942. pripadal fašistični policiji. Pred porotnim sodiščem pa je v torek začel zopet tak proces, ki spada v protipartizansko gonjo. Sodijo tov. Trobecu Francu iz Cerovelj, ki ga dolžijo, da je 5. oktobra 1944 skupaj z dvema drugima partizanoma aretiral neko Danico Legiševo iz Brestovice, katero so kasneje ustrelili. Oba omenjena tovariša sta padla v borbi proti fašistom, tov. Trobec pa je v Jugoslaviji. Sodišče je lani ugotovilo, da ni pristojno soditi v tem primeru, ker se je dogodek pripetil v kraju, ki spada pod Jugoslavijo. No sedaj, ko gre za volivno kampanjo, pa je kasacijsko sodišče razsodilo, da se je kaznivo dejanje pričelo že na tem ozemlju in da lahko tukajšnje porotno sodišče sodi tov. Trobecu.

Nasproti vsej tej gonji in sodbi antifašistov, ki so v borbi storili le svojo dolžnost in vsaj delno očistili naše ozemlje fašističnih banditov, pa izpuščajo iz zaporov še one redke fašiste, ki so jih svojčas obsodili. Postopek je zelo preprost. V Italiji velja amnistija za vse fašiste, tudi za one, ki so bili obsojeni na Tržaškem ozemlju, pod pogojem da prestajajo svojo kazen v italijanskih zaporih. Fašiste so torej poslali v te zapore in danes so na prostem v Italiji, ali pa se od tam celo vžajo v Trst.

Vse to cinično početje pa hočejo še odeti v plašč neke pravičnosti in mu dati zakonito potrdilo. Za te ljudi, za te sodnike je zakonito vse, kar so počenjali Collotti, Coceni, Pagnini, Rainer in podobna svojati, pravična kazen, ki je doletela fašistične zločince, je pa zločin, ki ga je treba s stariimi fašističnimi paragrafi kaznovati. Toda življenje se ne da utesniti v paragrafe in krivične obsodbe bodo še bolj podžgale ljudstvo v borbi proti imperializmu, sovinstom in netilcem nove vojne. In ljudstvo bo nekoč terjalo odgovor tudi za te nove krivice, kajti motijo se oni, ki mislijo, da bodo s svojimi krivičnimi obsodbami zajezili njegov pohod k napredku.

OB PREPOVEDI DELOVANJA SINDIKATA PROSVETNIH DELAVCEV

Turške metode
radičevcev v sindikatih

Strokovna zveza žolnikov je ves čas, odkar so se oportunistični ljudje Radichevega kova polastili vodstva Enotnih sindikatov, temu vodstvu trn v peti. Vzrok je, samo eden: ta strokovna zveza ni klonila, ni izdala svoje dotedanje dosledne razredne linije, ni se dala zavesti niti diktirati ukazom od zgoraj. To pa je za vodstvo seveda velik zločin, ki ga je treba kaznovati; vsak odpor proti turškim metodam, katere tako radi očitajo svojim nasprotnikom, pa zatreli že v kati, ker jim je nevaren.

Ko so videli, da ne morejo uspeli z raznimi spletkami kot v drugih strokah, so začeli «sindikalisti» blatiti naše učiteljstvo, mu očitali, da je podpisalo izjavo, da ne bo stavalo in da o tem ni obvestilo sindikalnega odbora, čeprav so o tem že ilvkali vrabci po strelah. Ko so potem italijanski sovinstični učitelji stavkali in zahtevali, da se jim priznajo posebne doklade za službovanje na meji, kakor so jih imeli za časa fašizma, in naši učitelji tej provokaciji niso nasledili so jim «sindikalisti» zopet očitali izdajstvo. Vse to pa ni moglo oblatiti našega učiteljstva, ki se je v veliki večini vedno borilo z ljudstvom proti fašistom in imperialistom.

Ker so vse nakane propadle, so izrabili svoj vodilni položaj in kratkoročno prepovedali delovanje strokovne zveze žolnikov, kršeč vsa pravila statuta. V ta namen so objavili naslednje poročilo: «Po zaslišanju preiskovalne komisije, ki je bila imenovana, da preučijo položaj strokovne zveze Enotnih sindikatov šolske stroke, je izvršilni odbor Zveze ES na

svoji seji sklenil ukiniti vsako delovanje imenovane strokovne zveze do dokončne odločitve centralnega odbora. Zvezno tajništvo ima nalogo, zaključiti vse morebitne tekoče spore.»

S tem kratkim poročilom so se hoteli odkrižati te stroke, ki se ne pokorava njihovi diktaturi. Bili niso niti toliko pogumni, da bi odkrito priznali: «Ker niste z nami in ker ne odobravate naše razbijaške linije, ste nam nepotrební in škodljiví!»

Redno izvoljeni upravni odbor zveze pa se je sestel in ostro obsodil krivični in popolnoma neosnovani ukrep o prekinitvi njenega dela. Izjavil je, da tega neutemeljenega ukrepa ne priznava in da ga ne bo upošteval pri svojem sindikalnem delu. Svoje dolžnosti in postavljene naloge bo opravljal še nadalje po navodilih običnega zbora ES prosvetnih delavcev, ker je prekinitev dela, kakor je določil izvršilni odbor, v nasprotje s statutom ES in kršitev najosnovnejših demokratičnih načel. Odbor tudi ostro obsoja rušilno delo izvršilnega odbora Zveze ES.

Na to izjavo je izvršilni odbor ES poslal časopisom še eno obvestilo, v katerem priznava, da je ukinit delo odbora šolske stroke zato, ker je ta odbor «zasledoval linijo, ki so jo svoječasno izvajali v ES izključeni elementi kot Vojmir in drugi. Torej tisti elementi, ki so se držali pravil statuta in bili zvesti razredni in revolucionarni liniji ES, liniji in tradicijam narodno osvobodilne borbe. Tako so torej gospodje iz izvršilnega odbora sami priznali, da jim je razredna linija na poti in da so jo linijo izdali.

IZ RESOLUCIJE SLOVANSKO
ITALIJANSKE LJUDSKE
FRONTE VARNOSTNEMU
SVETU

Skupščina glavnih odborov demokratičnih organizacij Slovansko-italijanske ljudske fronte Tržaškega ozemlja obsoja atlantski pakt kot nevaren korak ameriškega imperializma za likvidiranje neodvisnosti narodov zahodne Evrope in kot nevarno orodje načrta priprav za napad in vojno proti SZ in proti ljudskim demokracijam. Hkrati protestira proti poskusu vključitve Tržaškega ozemlja v ta pakt s kršitvijo vseh načel demokracije in proti volji prizadetega prebivalstva.

tudi Danilo Petaros, ki so ga kasneje v rižarni sežgali. Po vasi pa so tudi plenili in kradli. Vsi pripovedujejo, da so to bili grozni dnevi.

Prišla je osvoboditev. Jugoslovanska vojska je zasedla naše kraje in po vseh predpisih mednarodnega prava izvrševala tu tudi sodno oblast. Terenci so bili mobilizirani v Narodno zaščito in začeli zapirati fašistične zločince ter tako zagotovili javni red in poskrbeli za javno varnost. Aretirali so tudi Fabiana, ki ga je bilo jugoslovansko vojaško sodišče že obsodilo na smrt. Nad njim so izvršili že izrečeno obsodbo, in tako zadostili pravici.

Sedaj pa gonijo partizane pred sodišče, ki jih obsoja. Zakaj? Mar so že vse pozabili in mislijo, da so se že povrnili stari fašistični časi? Pravijo, da morajo ščititi legalnost. Toda zakaj niso sprejeli zahteve branilcev obtoženih, da se sodišče obrne po informacije na jugoslovansko javno tožilstvo. Ne, formalisti so le tedaj, ko jim gre to v prid. Udariti je treba po demokra-

Kaj mislite o ustanovitvi slovensko-italijanske ljudske fronte?

Tov. Franc Medvešček delavec v livarni Ilva

Tov. Medvešček ima na hrbtu že šest križev, pa je še čil in poln življenjske sile. Dela v livarni ILVA in živi v stanovanju, ki mu ga daje v najem podjetje. Ko smo se oglasili pri njem, mu je žena pravkar zvrnila na mizo p-

lento. Oprostili smo se mu in dejali, da bi se radi z njim pogovorili o volitvah. Tov. Medvešček nam je dejal:

V ILVA-i nas je okoli 1200 delavcev in 300 uradnikov. Slovence je med delavci okoli 60 odst. iz Sv. Ane, Boljunca, Skednja itd., kakih 20 odst. pa je Italijanov iz notranjosti Italije, ki so se sem preselili po prvi svetovni vojni. Večina teh Italijanov je še pod vplivom fašistične vzgoje in je bila tudi pred razdorom v demokratičnih vrstah nasprotna naprednemu gibanju. Ti se prištevajo med «socialiste» in «demokristjane»; pravijo da hočejo vrnite Trsta k Italiji, po drugi strani pa govore, da brez Američanov ni mogoče živeti. Zato pač ne bom govoril o teh ljudeh, ko mislim na skupni nastop na bodočih volitvah.

Takoj po objavi resolucije je mnogo naših delavcev drvelo za Vidalijem, toda sama Vidalijeva dejanja so jim vedno bolj odpirala oči in sedaj lahko z gotovostjo trdim, da jih je velika večina za skupen nastop na volitvah in da so obrnili Vidaliju hrbet, čeprav nekateri še nočejo tega odkrito priznati. Na žalost je še precej pasivnih ljudi, ki pa jih bomo z delom in prepričevanjem prav gotovo prebudili. Nekateri se morda še boje besede, «abaciano», ki jo nasprotniki uporabljajo kot nekako psovko, toda časi terorja so pri nas minili.

Delavci vedno bolj spregledujejo tudi zato, ko vidijo, kako sedaj fašisti zopet držijo glavo pokonci in ko hočejo zopet le ukazovati. Pa tudi težki gospodarski položaj vedno bolj odpira oči prav vsem. Odkar so povišali cene racioniranim predmetom, je naš položaj vedno slabši. Jaz imam n. pr. samo ženo in ni otrok in plačam malo za stanovanje, kljub temu pa si le težko kupim kaj obleke in obute, medtem ko sem si pred porastom cen lahko še kaj nabavil. Pri nas so v zadnjem času tudi znižali prejemki za nadurno delo.

Vse to sili k razmišljanju. Če bomo enotni, bomo izvolili v občinski odbor čim več naših ljudi, ki se bodo pač borili za izboljšanje življenjskih razmer, kar bo v korist nam vsem. Vsi vemo, da se bodo naše razmere še bolj poslabšale, če bi na žalost zmagali reacionarji. Zato pa bomo pri nas napeli vse sile, da se bodo vsi demokratični delavci vključili v Slovensko-italijansko ljudsko fronto in se v njej borili, kakor so se borili pred našim sporom.

Tov. Vittorio Rivolti delavec v Tovarni strojev

Tov. Rivolti je že mesec dni na bolniškem dopustu, pred tem časom pa je delal kot specializiran delavec v Tovarni strojev. Vprašamo ga, kaj misli o ustanovitvi Slovensko-italijanske antifašistične fronte: «Že razpis volitev je bil naj-

boljši dokaz, da je okupacijska oblast imela ta čas, ko je nastal spor v demokratičnih vrstah, za najbolj ugodnega, da doseže svoje cilje. Pred razdorom je imelo demokratično gibanje vse možnosti, da zmaga. Zato so se ga pa reacionarji in njihovi pokrovitelji bali. Sedaj pa, če ne bomo te enotnosti ponovno uresničili, nas bo reakcija tolkla. Zato mora biti vsakemu resničnemu demokratu enotna demokratična fronta najbolj pri srcu, toda ne fronta z besedami, ampak z dejstvi. Proti razrednemu sovražniku se morajo združiti vse resnično demokratične sile, ne glede na njihova stališča do resolucije Informbiroja.

TOKRAT SMO SE Z VPRASANJEM: «KAJ MISLITE O SLOVANSKO-ITALIJANSKI LJUDSKI FRONTI», OBRNILI K NASIM DELAVCEM V RAZNE TRZASKE TOVARNE. DANES PRIBOCUJEMO ODGOVORE TREH TOVARISEV. IZ NJIHOVIH IZJAV LAHKO VSAK SPOZNA, DA TRZASKIH DELAVCEV VIDALI IN NJEGOVI NE BODO VEC DOLGO VARALI IN DA JE ZE VSE DOSEDANJE IZDAJALSKO POCETJE VIDALIJEVCEV VEČINI TRZASKEGA DELAVSTVA ODPRILO OCI.

Ravno naši nasprotniki nam dajejo vzgled, kako je treba nastopiti. Oni si ne delajo težko, ko gre za borbo proti demokratičnim silam. Združijo se, pa tudi če so njihovi posebni interesi kaj navzkriž. Zato moramo čim prej združiti vse demokratične vrste, saj je še vedno čas za to in ni še nič zamujenega.

Na žalost opažam, da puščajo v zadnjem času pri nas ljudje, ki se toliko trkajo na svoj internacionalizem in na svojo predanost Sovjetski zvezi, skoraj popolnoma ob strani zahtevo po spoštovanju mirovne pogodbe. In vendar se Sovjetska zveza bori za imenovanje guvernerja Če se torej ona tako poteguje za spoštovanje pogodbe, bodo morali vidaljevci delati isto, toda iz LAVORATORA opažam, da jim ni do tega. S tem pa se tudi popolnoma razkrinkujejo. Sumljivo se mi tudi zdi pisanje tega lista glede ezulov, ki bežijo pred ljudsko oblastjo, medtem ko je ravno ta oblast izraz ljudske revolucije.

V tovarnah najlaže opažamo, kako nam škoduje naš razdor. Tu postajajo bivši fašisti vedno bolj predrzni in že mislijo, da so se povrnili stari zlati časi. Tudi delodajalci so vedno bolj osorni proti nam. Vidali noče enotnosti, s tem

pa se najbolje razkrinkuje. Prepričan sem, da ne bi nikoli prišlo do aretacij antifašistov, kakor se to sedaj dogaja ravno v Tovarni strojev, če bi ostalo naše demokratično gibanje enotno. Enotnost pa ni potrebna le za čas volitev, temveč tudi za bodoče težke boje, ki nas še čakajo. Zato vsi resnični demokrati oavdušeno pozdravljamo ustanovitev Slovensko italijanske ljudske fronte.

***

Tov. Jožef Počkar težak v Tovarni strojev

Oglasili smo se pri tov. Počkarju Jožefu, težaku v Tovarni strojev. Prisel je pravkar z dela in v mali, toda čedni kuhinji večerjal iz skledice fižol in solato. «Borna večerja kajne?», je dejal. «Toda s 24.000 liri, ki jih zaslu-

žim na mesec, si pač ne morem privoščiti boljšega».

«Kaj pa mislite pri vas v tovarni o volitvah?».

«Mnogi delavci se zavedajo, da je sedaj bolj kot kdaj koli potrebna enotna fronta, ko so imperialisti vključili Trst v Marshallov plan in

v atlantski pakt. V našem interesu je da pride v občinski svet čim več naših zastopnikov, ki poznajo potrebe delavcev in bodo znali tudi uresničiti njihove zahteve. Potreba po enotnosti se je zlasti pokazala te dni, ko so v naši tovarni aretirali več antifašističnih borcev in ko hočejo izbrisati vse pridobitve naše borbe.

Nujnost enotnega nastopa pa potrjujejo tudi razmere, ki so nastale v Tovarni strojev po razdoru v demokratičnih vrstah. Kako je ta razdor v prid kapitalistom, nam kažejo tudi rezultati zadnje stavke. Saj nismo vendar nič dosegli. Na sv. Jožef smo morali n. pr. delati šest ur za sklad za odpuščene delavce. Posledica stavke je torej, da moramo šele dajati, namesto da bi kaj dobili. Vsa ta razdvojenost pa škoduje tudi sindikalnemu delovanju. Na žalost moram priznati, da je v primeri s prejšnjimi volitvami v tovarniške odbore, ob teh volitvah Delavska zbornica pridobila precej glasov. To je še en dokaz, da moramo na volitvah nastopiti skupno. Dokler smo bili združeni, so se nas vsi bali, sedaj se pa fašisti vedno bolj šopirijo po tovarnah.

V tovarni je tudi precej brezbrilnosti, toda mnogi delavci, ki so šli v začetku za Vidalijem čez drn in strn, začinjajo misliti, in razumevati, da jih Vidali vara. Tako se jih vedno več izjavlja za enoten nastop na bodočih volitvah. Potrebe takega nastopa pa seveda ne razumejo nekateri pasivni elementi, ki so bili vedno pasivni in ki so sedaj postali vneti vidaljevci samo zato, ker vidaljevstvo pomeni oportunitizem in beg od vsake borbe.

Se na nekaj bi hotel opozoriti. Vpliv Tovarne strojev na vso tržaško delavstvo je zelo velik, rekel bi skoraj, da je Tovarna strojev nekak barometer javnega razpoloženja v Trstu. Zato mora ravno ta tovarna prva pokazati pravo pot, saj se bodo po njenem zgledu ravnali mnogi drugi».

Stvarnost volivnega programa Slovensko-italijanske ljudske fronte

Preteklo nedeljo so predstavniki tržaških demokratičnih organizacij razpravljali o osnutku volivnega programa Slovensko-italijanske ljudske fronte. Po izčrpi diskusiji so predlagali, naj volivni odbor Fronte predloži ta osnutek v preučevanje in diskusijo vsemu prebivalstvu.

Slovensko-italijanska ljudska fronta je spočetka pozvala Vidalijevo skupino na skupen volivni nastop, ker je menila, da ne smejo razlike v odnosu do resolucije Informbiroja ovirati tega nastopa. Vidali je ta predlog, ki ga je narekovala skrb za naše napredno gibanje, odbil. Spričo tega je nujno, da gre Fronta na volitve sama, da izdela program, ki bo vseboval zahteve vsega demokratičnega prebivalstva ter tako služil kot mobilizacijsko orodje za pritegnitev čim večjega števila demokratov v enotno fronto.

Ta program pa ni demagoški in ne vsebuje neizvedljivih zahtev, ki bi služile le za volivno propagando in na katere bi po volitvah pozabili, kakor je stara navada buržoaznih strank. Program ne vsebuje le zahtev vsega tržaškega delovnega ljudstva, temveč nakazuje tudi najboljše pot in najbolj prikladna sredstva, da se vse te zahteve uresničijo. Temeljna zahteva programa je seveda spoštovanje mirovne pogodbe, ki je glavni pogoj, da se pri nas razmere normalizirajo. Samo ob sebi je umevno, da zahteva program tudi vse pravice in demokratične svobode, kakor svoboda združevanja, tiska in besede, narodnostno enakopravnost, dvojezičnost itd.

V skladu z zahtevo po uveljavitvi in spoštovanju mirovne pogodbe se morajo razveljati finančni in gospodarski ugovori vojaške uprave z Italijansko vlado, ker popolnoma podrejujejo Trst italijanskemu gospodarstvu ter ga spravljajo v položaj navadne italijanske pokrajine. Po drugi strani pa se mora Trst tesno povezati z zalednimi državami, neodvisno sklepati z njimi trgovinske pogodbe, kar bo poživilo industrijsko, trgovinsko in pomorsko dejavnost ter okrepilo tržaško gospodarstvo. Trstu je treba v ta namen tudi vrniti vse njegove ladje. S tesno povezavo z zaledjem, s krepitvijo industrije in trgovine, pa se bo tudi izpolnila splošen

gospodarski položaj, znižala se bo brezposelnost in občina bo lahko sama krila svoje stroške. Program določa tudi, da je treba pospešiti koristna javna dela, zlasti gradnjo stanovanj, da se reši težka stanovanjska kriza.

Poskrbeti je treba za dvig življenjske ravni delovnega ljudstva z različnimi socialnimi ustanovami, z nadzorstvom nad cenami, z zapornim nadomestilom za dela in najemninami. Zaščititi je treba tudi malo in srednjo industrijo, malo in srednjo trgovino ter mala in srednja kmečka gospodarstva. Osnutek volivnega programa pa tudi ni pustil ob strani mnogih vprašanj upokojevcem, partizanov in

političnih preganjancev, ki žive v mnogih primerih v obupnih življenjskih razmerah. Končno zahteva program tudi reformo Zbornice za trgovino in industrijo, ki je sedaj v rokah velekapitalistov.

Ljudske množice bodo sedaj osnutek volivnega programa na drobno preučile, o njim razpravljale in ga izpopolnile. S tem programom pojdejo v volivno borbo, ki je bodo vodile z vso odločnostjo, saj vedo, da je le od njih zmage odvisno, ali se ta program uresniči ali ne, ali se bodo življenjski pogoji tržaškega delovnega ljudstva izboljšali, ali pa jih bo reakcija še bolj pritiskala k tlom in izkoriščala.

ALI JIH JE STRAH jasnih predpisov za izvedbo volitev?

5. marca je volivni odbor Slovensko-italijanske ljudske fronte poslal generalu Gaitherju pismo, v katerem je zahteval, da se volivni ukaz izpopolni. Določiti bi morali, da občinski odbor pri imenovanju skrutinatorjev upošteva predloge političnih strank, da se točno določijo pravice zastopnikov kandidatnih list za časa delovanja volivnih uradov, zlasti pri štetju glasov, in da se zagotovi tem zastopnikom pravica stavljanja ugovore in opazke na zapisnik volivnega urada. Volivni odbor je tudi zahteval, da smejo zastopniki kandidatnih list skupno s člani volivnega urada podpisati vse zapisnike in zahtevati njihov overovljen prepis, jamstva za splošno volivno propagando in da general Gaither sprejme njegovo delegacijo.

Generalu Gaitherju pa se ni zdelo vredno sprejeti delegate, temveč je dal preko nekega svojega oficirja pismen odgovor. V tem odgovoru ugotavlja naslednje: ukaz št. 33 ne brani občinskemu odboru, da imenuje člane strank za skrutinatorje, zahteva pa, da se postavijo na ta položaj kvalificirani volivci. Člen 16 in 37 jasno pooblašča predstavnike list, da so prisotni pri vseh fazah volitev, člen 32 odstavek 1 dovoljuje predstavnikom prijavo ugovorov in pred-

pisuje, da se vsi ugovori, ki se prijavijo, vpišejo v zapisnik. Predstavniki list nikjer ne priznavajo za volivne uradnike, zato ni treba da podpisujejo vse zapisnike in listine, ki se nanašajo na volitve. Kopije zapisnikov pa si lahko vsak volivec ogleda pri občinskem tajništvu, zato niso potrebni overovljeni predpisi.

Ta pojasnila puščajo v glavnem stvari pri starem in volivcem niso dana vsa jamstva, da ne bodo izdidi glasovanja morda potvorjeni. V ukazu 33 ni tako natančnih določb, kakor jih vsebuje omenjeni odgovor in zastopniki kandidatnih list bodo lahko prepuščeni samovolji posameznih volivnih uradov.

SKVADRIZEM kot ideološki argument

Vidalijevi uredniki so v poslednjih dneh naravnost pobesneli. Pred nekaj dnevi so v tretjem nastopu Tržaškega tiskarskega zavoda napadli tov. Petronia, ga opljuvali in vrgli iz poslopja. Kakor vedno je vodil pretepače Spadaro, ki se je specializiral v teh podvigih. Ko je bil tov. Petronio na cesti pred tiskarno, je priletel na cesto še velik kamen, kateremu se je tov. Petronio k sreči umaknil.

29. marca je šla na uredništvo lista «Lavoratore» delegacija tržaških demokratičnih žena protestirat proti takim skvadrizističnim metodam. Uredniki Vidalijevega glasila pa so sprejeli

CVETKE iz tržaških listov

LAVORATORE

Uredniki Vidalijevega glasila so vprašali nekega esula, kaj misli o atlantskem paktu. Med drugim je dejal: «De Gasperi in Sforza nista postavila kot pogoj za pristopitev k atlantskemu paktu svoje zahteve po Tržaškem ozemlju. Tako je vsa, ka odločitev o tem vprašanju odgojena na nedoločen čas. Cona A je vključena v atlantski pakt, cona B pa ne. To je nova poglobitev ločitve med obema conama Tržaškega ozemlja, ki težko prizadeva vse naše upe».

Esulu je torej žal, da ni cona B vključena v atlantski pakt, žal pa je to tudi kakor vse kaže, Vidalijevim urednikom, sicer ne bi tega našli tiskali.

GIORNALE DI TRIESTE

List opisuje razgovor nekega urednika z Marijo Pasquinelli morilko angleškega generala De Wintona, v zaporu v Perugiji. Med ostalim: «Pasquinelli je ostala zvesta svojim idejam. Govorila je o veri in o tolažbi, ki ji jo daje pokora. Vsaki mesec plača sveto mašo v spomin generala Wintona. Prestajanje kazni pomeni zanjo žrtvovanje domovini, da bi se ji neodrešena zemlja zopet priključila. Njene misli so posvečene Trstu, Istri in Dalmaciji. Ko pokaže na slike Pulja, ki vise na stenah celice ji zažarijo oči v blešku, ki ga lahko vname le globoka ljubezen».

Tega ni napisal kak humoristični list, temveč resnični tujec. Pasquinelli je, ki se tako vzorno obnaša v zaporu, bi pač bolj storila če bi pustila generala živeti, kakor pa da plačuje za njim maše. Če pojde tako naprej, bomo nekega dne brali, da so jo proglasili za blaženo, če ne celo za svetnico. Kar pa za Trsta, Dalmacije in Istro tiče, ji pač vse njene črtnice in maše ne bodo nič pomagale.

L'ORA SOCIALISTA

Ne vemo, kako naj bi si razlagali atlantski pakt kot izraz naprednega duha, ko so države podpisnice skoraj vse socialistične...

Da, vsaj tako socialistične kot je «L'Or Socialista», če ne še bolj

Gorica se je z novimi mejami etnično očistila in je sedaj bolj strnjeno italijanska. Na Trst pa pritiska kakih deset slovenskih vasi v Krasi (Sv. Križ, Prosek, Kontovel, Opčine, Bane, Trebče, Gropada, Padriče, Bazovica, Katinara); poleg tega pa še oddaljena predmestja, kjer je slovanski življenjski razširjen.

Glejte no, neofašistični list priznava, da je v Trstu mnogo Slovencev. Pa ne čudite se preveč, če namreč za volitve tu bloki, ki ga zagovarjajo, in pri tem pozabijo na svojo trditve, da je Trst «italianissimo». Kljub temu pa je to dragoceno priznanje.

žene z zmerjanjem in s pljuvanjem in jih potiskali po stopnicah, samo zato, ker nimajo argumentov, da bi z njimi diskutirali. Spadarovi vojščaki so namreč pozabili, da so uredniki «Primorskega dnevnika» vedno mirno razpravljali z vsemi Vidalijevimi delegacijami in se posluševali argumentov, ne pa pesti. Po tem je tudi Vidalijev urednik Pandulo grozil nekaterim novinarjem z besedami: «Razbili vam bomo glave, vrgli vas bomo ven in prepovedali dostop v uredništvo».

30. marca je zopet Skvadra pod vodstvom Spadara napadla tov. Kendo in mu preprečila vstop v tiskarno. Znan nasilnež šofer Selles je tov. Kendo udaril s pestjo v obraz, nato pa se ga vrgli iz tiskarne.

KRONIKA

27. marca so bile v 25 okrajih v Sloveniji volitve v sekretariate osnovnih organizacij OF. Od 492 tisoč 682 članov OF jih je volilo 478.843, t.j. 97,2%.

Sekretarke GO AFZ Jugoslavije so imele posvetovanje, na katerem so sklenile, da morajo usmeriti težišče dela na še neorganizirane žene, dalje postaviti načrt za kulturno prosvetno delo predvsem med ženami narodnih manjšin, pojasnjevati ženam pomen združništva in njih nalogo pri organiziranju zadrug.

S kulturno prosvetne prireditve koroških Slovencev v Pilberku so poslali udeleženci namestnikom ministrov v Londonu brzojavko, v kateri poudarjajo, da prebivalstvo na Koroškem podpira brez pridržka mlajšobne predloge svoje matične države Jugoslavije in zaradi tega zahteva, da se vprašanje njihove bodočnosti reši samo v smislu jugoslovanskih predlogov. Podobno brzojavko je poslala v London tudi slovenska mladina na Koroškem.

Druga sezonska mladinska delovna brigada je odpotovala na delo v Novi Beograd.

Albansko letalo je letelo nad jugoslovanskim ozemljem ter odvrlo večjo količino brošur in letakov z najpogostejšimi lažmi in žaljivkami proti FLRJ. To je groba kršitev jugoslovanske suverenitete, ki si je jugoslovanski narod ne bodo več dovolili.

V Moderni galeriji v Ljubljani je odprta razstava arhitekture narodov FLRJ, ki ima namen, da prikaže javnosti plod dela in razvoja gradbenih dejavnosti jugoslovanskih narodov. Razstava potuje po vseh večjih mestih FLRJ.

V letošnjem letu mora FLRJ zaposliti 100.000 delavcev, za kar mora mobilizirati mladino ter pravilno in racionalno razporediti delovno silo.

V Hrpevljah-Kozinji so ustanovili kmetijsko obdelovalno zadrugo, v kateri je že zdaj ob začetku vključenih 23 malih kmetov.

Kot najboljši zadrugi v Sloveniji, Gabrovci v Istri je maršal Tito podaril tovorni kamion. Tudi zadrugama «Rade Zigič», najboljši na Hrvaškem in «Mličurina» iz Makedonije je tov. Tito podaril tovrstne avtomobile.

Češkoslovaško jugoslovansko združenje so organizirali v Nitri na Slovaškem. Namen tega združenja je, da propagira prijateljsko politiko med obema narodoma.

Nad 400 kmetovalcev iz Istre in Slovenskega Primorja je obiskalo Volvodino, kjer si bodo ogledali državna kmetijska posestva in kmetijske obdelovalne zadruge.

Knjigo vtisov iz jugoslovanskega paviljona na praškem velesejmu, v kateri je bilo polno priznanj jugoslovanskim graditeljem socializma, so ukradli, na njeno mesto pa postavili enako knjigo, toda — prazno.

Jugoslovanske žene so poslale ob priliki I. kongresa kitajskih žena telegram, v katerem izražajo žene občudovanje herojskim Kitajkam, ki se bore na svoji zemlji za svojo svobodo in za mir in demokracijo v svetu.

Trgovinski sporazum med Indijo in vlado FLRJ, ki je bil sklenjen decembra 1948. leta je bil v letošnjem marcu ratificiran.

Ob priliki proslave svetovnega mladinskega tedna pošilja ljudska mladina Jugoslavije, borbene pozdrave slovenski in italijanski mladini Trsta, ki se hrabro bori proti angloameriškim imperialistom in njihovim hlapcem.

Kemična tovarna v Hrastniku je najboljši delovni kolektiv v tej vrsti industrije. Dobil je prehodno zastavo in denarno nagrado.

Vsi borci narodno osvobodilne vojne na vasi se bodo do 1. julija vključili v kmetijsko-obdelovalne zadruge — tako je bilo sklenjeno na konferenci tajnikov odborov Zveze borcev.

6.600 visokošolcev in srednješolcev Zagreba bo delalo na avtocesti in v Novem Beogradu.

V letošnjem letu bodo prišli iz jugoslovanskih tovarnov novi stroji za težko industrijo

Največje delo jugoslovanske mladine

“Cesta bratstva in enotnosti” bo letos dovršena

Jugoslovanska mladina je v letih po narodno-osvobodilni vojni množično vključena v obnovo, vključena je pa tudi v izgradnjo velikih objektov, ki pričajo o nagli rasti jugoslovanskih dežel, o izgradnji socializma v njej.

Ponos vsakega mladince in mladinke je proga Brčko-Banoviči, dalje Samac-Sarajevo, Titograd-Niškič, Sežana-Dutovlje, štiri pionirske proge, Posavski prekop, tovarna težkih orodnih strojev v Železniku, hidrocentrala Mavrovo, tovarna «Jedinstvo», železarski kombinat «Doboja», Novi Beograd, Nova Gorica, zadržalni domovi itd. V letošnjem letu pa bo mladina dokončala svoje največje delo — «Cesto bratstva in enotnosti».

Celotna dolžina ceste je 382 km. V lanskem letu je 400.000 članov Ljudske mladine zgradilo 148 km ceste. Letos mora biti cesta gotova, čeprav čakajo graditelje težke naloge: treba bo graditi nadvoze, kjer križajo cesta železniško progo, dalje most čez reko Orlavo, posebno trdna cestnišča na močvirnatih tleh itd. Zato bodo poleg 116.000 mladincev in mladink delale tudi enote jugoslovanske vojske.

Zaradi mize zime so že zgodaj začeli s pripravljanimi deli na trasi. Pripravljeni so najmodernejši gradbeni stroji, da bo delo čim bolj mehanizirano, postavljajo barake za graditelje, grade pomožne tere, dovajajo orodje, kopljejo vodnjake itd.

Aprila prispejo na progo prve mladinske delovne brigade, v katerih bo delalo 30.000 mladincev in mladink. Na progi pa je že dva tisoč mladinc

cev in mladink — strokovnjakov, ki končujejo zadnje priprave za množična dela. Ti mladinci in mladinke so lanski brigadirji na «Cesti bratstva in enotnosti», ki so se posebno odlikovali. Zato so jih poslali v štirimesečni tečaj v Novem Beogradu, kjer so desegeli strokovno kvalifikacijo. Iz vseh koncev Jugoslavije so: Juzuf Hodža je Siptar s Kosovega polja. Nič srbsčine ni znal, ko je prišel v tečaj. Ničesar ni razumel, kar so predavatelji govorili. Slišal je, da govorijo, da razlagajo, o čem, pa ni imel pojma. Letos pa bo na gradnji ceste nadzornik, čeprav ima šele šestnajst let.

Miloš Opačić, nepismeni pastirček z bosanskih gora je šel v brigado, čeprav so ga starši odvrčali, češ: kdo nam bo čuval ovce? Toda Miloš je slišal, da se v brigadah uče, a on je bil tako željan znanja, da je šel proti volji staršev. Po končanem delu v brigadi se Miloš ni vrnil domov. Starši so mu poslali pismo, napisano s sosedovo roko: «Sinko, če si se že začel učiti, nadaljuj in končaj šolov. Ovc niti omenili niso več. Zdaj končuje Miloš že višji strokovni tečaj in kjer koli bo on na cesti, tam bo delo potekalo solidno in točno.

Zivojin no delal letos na progi kot buldožerist. «Ko sem videl prvič v svojem življenju tank — oh, kako sem želel postati tankist! Ko sem pri

OBLASTI - NOVE ADMINISTRATIVNO teritorialne enote republik FLRJ

Prezidij Ljudske skupščine je izdal ukaz, da se v vseh republikah, razen v Crni gori ustanove oblasti. Ta nova upravna razdelitev je nujna, ker povezava centra s okrajnimi ljudskimi odbori ni več zadostovala, posebno zdaj, ko je težišče političnega in gospodarskega delovanja socialistična preobrazba vasi.

Pri direktni povezavi partijskih in državnih vodstev z okrajnimi odbori, so bila republiška vodstva obremenjena, poleg tega pa se niso mogla posvetiti lokalnim problemom, kakor bi ti potrebovali.

Do konstituiranja rednih oblastnih odborov, ki se morajo izvoliti v roku enega leta od dneva ustanovitve oblasti, bodo poslovali začasni ljudski odbori oblasti, ki bodo šteli 70 do 120 odbornikov. Ti bodo izmed svojih

članov izvolili izvršilni in upravni organ. Na ta način bo v vseh ljudskih republikah po več močnih oblastev, ki bodo mestnim in okrajnim vodstvom nudila hitrejšo in učinkovitejšo pomoč. Oblastni komiteji partije in oblastni ljudski odbori bodo zdaj prevzeli velik del nalog, ki so doslej spadale v pristojnost republiških vodstev. Oblastna vodstva bodo tesno povezana z republiškimi centri, kar bo olajšalo splošno vodstvo, hkrati pa pomenilo vsakodnevno pomoč oblastnim vodstvom, ki bodo smernice ter gospodarsko in politično problematiko prenašale dalje na okrajne in krajevne partijske in upravne organizacije.

Da bi ne prišlo do kakšnega zastoja pri delovanju oblastnih odborov zaradi nezkušenosti teh, bodo republiška partijska kakor državna vodstva še vedno delovala z okraj. Da pa bodo oblastna čimprej sposobna reševati politično in gospodarsko problematiko, bodo pri vseh oblastnih komitejih ustanovljene nižje partijske šole, ki bodo usposobile in dvignile kadre.

Ta nova upravna ureditev republik Jugoslavije bo mnogo pripomogla k izpolnitvi petletnega plana, za izgradnjo socializma.

Vlada LRS je že postavila komisijo za organiziranje oblastnih ljudskih odborov. Za predsednika komisije je imenovan dr. Marijan Brečelj.

delu na avtocesti gledal buldožeriste, kako odvijajo z obračanjem krmila kubike zemlje — tedaj sem se odločil, da postanem buldožerist. In letos bom vodil prav ta stroj na cesti.»

Na stotine in tisoče Zivojinov, Milošev in Juzufov je zgradila «Cesta bratstva in enotnosti». In ti mladi ljudje se bodo vrnili v svoja mesta in vasi z novim znanjem, z izkušnjami, prežeti z željo, da nadaljujejo ustvarjalno delo v svojih krajih, da širijo mogočno zavest: zgraditi si moramo socialistično domovino.

Melioracijska dela v Makedoniji

Velika polja, ki leže ob reki Strumici, so bila leta za letom poplavljena, nekateri predeli pokrajine pa so bili skoro vse leto pod vodo. Ob vsakem večjem deževju je Strumica preplavila bregove in valila pred seboj velike množine proda, ki je zaprla dolino Strumice, tako da se je napravilo na poljih okrog reke pravo jezero. Na tisoče hektarov plodne zemlje je bilo tako stalno pod vodo. Tudi tisti deli zemlje, ki so bili le od časa do časa pod vodo, so ostali neizkoriščeni. Svet je ostal močvirnat, a na tem močvirju so bila legla komarjev, ki prenašajo malarijo.

Ze pred dvema letoma so začeli z regulacijo Strumice in mnogih hudournikov, ki so drli z gore Belasice, z osuševanjem močvirij in s kanali za umetno namakanje, da bi na teh, prej tako neizkoriščanih poljih lahko gojili najboljše kulturne rastline.

V dveh letih so regulirali reko, ki teče zdaj po svoji novi strugi. Ob vznožju Belasice je končan prekop, ki je dolg 16 km. Vanj se steka vsa voda s planine in ta jo dalje odvaja v Strumico. Preko polja vodijo še drugi manjši kanali, nad njimi pa se dviga že 12 mostov. Na tisoče hektarov zemlje je zdaj varno pred poplavam, 500 ha zemlje, ki je bilo stalno pod vodo pa je izsušenih in pripravljenih za oranje. Ob koncu letošnjega leta bo izsušenih že 8000 ha rodovitne zemlje.

Pri teh velikih delih delajo poleg strokovnih delavcev delovne brigade. Za 3500 frontovcev in mladincev, ki bodo letos delali pri izsuševanju Strumskih polj grade barake. Člani ljudske fronte so do sedaj izvršili 80 odst. vseh del, ker se zavedajo pomena izsuševanja, ki jim prinaša poleg gospodarske koristi tudi izboljšanje zdravstvenih razmer.

NOVI "DOKAZI" V GONJI PROTI FLRJ

V državah ljudskih demokracij uprizarjajo poleg propagandne gonje proti Jugoslaviji po radiu in časopisju še druga izzivanja, s katerimi hočejo zmanjšati ugled FLRJ in omajati krepak položaj, ki si ga je v notranjosti, kljub resoluciji Informacijskega urada ohranila Komunistična partija.

Pri teh gonjah prednjači albansko vodstvo, ki je celo aretiralo organizacijskega sekretarja KP Albanije Kočo Džodzea, ki ni odobral stalnišča Albanije do FLRJ — in je bil proti pretiranju vsakih vezi in sodelovanja obeh sosedov. S Kočo Džodzem so albanske oblasti spravile v zvezo Savo Božidaroviča, strokovnjaka-uradnika ministrstva za železnice FLRJ, ki so ga kratkoma proglasile za oficirja UDBe, da bi tako upletle neposredno Jugoslavijo v svoje umazane spekulativne procese, ki jih sedaj uprizarjajo.

Na zatočni klopi sedi skupina mišniškov in agentov državne varnosti ter skupina delavcev, jugoslovanskih državljanov albanske narodnosti, češ da so nameravali ogroziti neodvisnost Albanije. Proti tem oblastni pa nimajo nobenega dokaznega gradiva, kakor da so ti enameravali ogroziti neodvisnost Albanije.

Da nam postane ozadje tega procesa jasno pa moramo vedeti, da je albanska vlada iz Tirane poslala na jugoslovansko ozemlje razne špijone, saboterje in teroriste, ki pa so jih na jugoslovanskem teritoriju zajeli in bo zdaj Jugoslavija jasno razkrinkala njihovo delovanje. V svojo obrambo pa zdaj Albanija uprizarja procese, ki naj bi zmanjšali njeno odgovornost pred albanskim in jugoslovanskimi narodi za njeno politiko, ki je tem narodom le v škodo in proti njihovi volji.

Niž boljših metod se ne poslužuje bolgarsko vodstvo proti jugoslovanskim državljanom, ki žive v Bolgariji. Hoteli so jih prisiliti s podkupovanjem, grožnjami, aretacijami, da bi podpisali resolucijo IJ proti Jugoslaviji. Jugoslovana Blagaja Simovskega so z zverinskim mučenjem celo privedli do samomora.

Posebno so se bolgarski vodini krogi zavzeli, da bi pridobili uglednega zdravnika Cedimirja Iljiča za svojo umazano gonjo proti Jugoslaviji. Toda Iljič je odklonil da bi podpisal izjavo proti FLRJ, zato so ga zaprli in pretepali, nato pa uprizorili proces, na katerem so zdravnika Iljiča obsodili vohunstva in Bolgariji sovražnega delovanja. Proces je bil tajen, kot priče so nastopili jugoslovanski dezertarji.

Za neštete gradnje so potrebni mnogi načrti

Dr. Iljič je bil obsojen, «ker mu je bilo zaupano poizvedovanje za nekaterimi osebnostmi» na 12 in pol leta ječe in 100.000 levov globe. Poleg njega sta bili obsojeni dijakinja, jugoslovanski državljanka Vukosava Cvetkovič na 5 let zapore in 200.000 levov globe in Olga Ivanovna na 3 leta zapore.

S tem procesom so bolgarske oblasti hotele opravičiti svoje postopanje proti jugoslovanskim državljanom, ki nečejo izdati Jugoslavije in njenega vodstva, hotele pa so tudi zakriti sovražno delova-

nje proti Jugoslaviji: pošiljanje svojih vohunov in provokatorjev v FLRJ.

Bolgarija in Albanija, ki sta v skupni borbi z jugoslovanskimi narodi po zlomu fašizma in nacizma začeli z izgradnjo novega reda v svojih državah, rušijo danes demokratsko svetovno moč z vsemi taktimi in podobnimi izzivanji. Toda vsi pošteni ljudje, pa naj bo to v Bolgariji, Albaniji ali v drugih ljudskih demokracijah, bodo znali pravilno oceniti vse te dogodke in tudi obsoditi resnične krivce.

1,5 milijona kmetov se je vključilo v zadruga na Poljskem

Na Poljskem so pričeli v Srednjem lanskem letu reorganizirati kmečko obdelovalne zadruga. Raztresene zadruga po podeželju, ki so še ostale s predvojnega Poljske so priključili glavnemu vodstvu poljskega združenstva «Zvezi kmečke samopomoči».

Poljska delavska stranka se je že od osvoboditve pa do lanskega leta borila za reorganizacijo poljskega zadrugaškega pokreta in njegovo prilagoditev novim demokratičnim principom. Vendar pa so reakcionarni elementi; desni socialisti in Mikolajčukova stranka, ki so še bili v vladi, preprečevali uresničitev demokratičnih mer na podeželju. Borba za vprašanje razvoja in vloge zadruga na podeželju se je posebno zaostrišla leta 1947, ko je vlada pristopila k uresničevanju svojega prvega triletnega gospodarskega načrta. Tedaj so reakcionarni elementi izvršili odkup žita, sabotirali dovoz industrijskih proizvodov v vas, kršili

vladne odloke o cenah in se odtegovali plačevanju davkov.

Potem, ko so vrgli reakcionarne elemente iz vlade, se je ta posvetila popolni reorganizaciji celotnega zadrugaštva. V vseh občinah so osnovali občinske zadruga «Kmečke samopomoči», ki so po vaseh odprle svoje podružnice. Občinske zadruga so vodile zveze po srezih z nalogo, da oskrbujejo zadruga na področju svojega sreza. Občinske zadruga so postale glavne zamenjevalke proizvodov med mestom in vasjo. Poleg tega so pričele tudi z organiziranjem strojnih in selekcijskih postaj, voditi zadruga mlino itd. Lansko leto so te zadruga pričele graditi vzorne zadruga vasi.

Po reorganizaciji zadruga na vasi so pričeli z borbo proti vaškim bogatšem, ki so vodili večino zadruga. Ob koncu preteklega leta so imeli volitve v vodstva zadruga. Po teh volitvah so prevzeli vodstvo zadruga

delovni kmetje. V istem času so pričeli tudi z ustanavljanjem novih zadruga. Do konca preteklega leta je število občinskih zadruga naraslo od 2.300 na 3.200, število podružnic pa s 4.000 na 12.400. V jeseni preteklega leta je bilo v zadruga vključenih 1,5 milijona kmetov. Od novembra lanskega leta pa do letošnjega januarja pa je vstopilo v zadruga še 100.000 novih članov.

Poljska vlada pomaga zadrugam z velikimi krediti. Samo v drugem tromesečju je dočelila zadrugam «Kmečke samopomoči» 180 milijonov zlotov od vsote 500 milijonov zlotov, ki jih je prejel celotni zadrugaški sektor.

Za letošnje leto predvidevajo, da se bo v zadruga vključilo še približno 1% vseh kmečkih gospodarstev. Vlada je izjavila v teh dneh, da bo v celoti podpirala osnovanje vseh tipov obdelovalnih kmetijskih zadruga, od tistih za skupno obdelavo zemlje do proizvodnih zadruga, v katerih razdelijo pridelek na osnovi delovnih dni, vložene zemlje in sredstev za proizvodnjo ter pridelovalnih zvez, v katerih si zadrugaški razdele pridelek po računu delovnih dni.

V kmetijski soli pri Varšavi

PRIČEL JE 11. KONGRES KOMSOMOLA

SOVJETSKA MLADINA se bori za enotnost vse demokratične mladine

Komsomol, ki je združil v svojih vrstah milijone sovjetskih mladincev in mladink ter postal glavni pobornik boljševiške partije v borbi za zgradnjo prve socialistične države na svetu, se je v teh dneh sestajal na svojem 11. kongresu.

Komsomolci so prvoborci socialističnega tekmovanja v podjetjih in dosegajo pri tem izredne uspehe.

V Vrhovnem sovjetsku ZSSR je danes 135 mladincev in mladink.

Komsomol je poslal na fronto za obrambo domovine v zadnji vojni tri in pol milijona mladih ljudi, od katerih jih je bilo 7.000 odlikovanih z redom heroja ZSSR, od teh jih je bilo 60 dvakrat odlikovanih s tem redom.

Pri obnovi sovjetskih mest in vasi po vojni, so bili komsomolci zopet v prvih vrstah. Milijoni mladincev se danes bori za izpolnitev petletke in so pred tem kongresom še bolj razvili medsebojno tekmovanje.

Na 11. kongres so sovjetski mladinci poslali svoje najboljšie, one ki jih bodo tudi tam častno zastopali.

Kongres se je pričel v torek. Na njem so prisotne tudi inozemske delegacije. Po izvolitvi generalisima

Stalina v častno predsedstvo skupno s člani političnega urada KP, je glavni tajnik Mihajlov podal poročilo, v katerem je opisal vlogo Komsomola v državnem življenju.

Govoril je nato o vlogi komunistične mladine Sovjetske zveze na mednarodnem področju ter izjavil, da se sovjetska mladina bori za utrditev enotnosti demokratične mladine vsega sveta. Milijoni naših članov, je izjavil Mihajlov, so odobrili politiko Stalina. Naša dolžnost je vzgajati mladino v duhu internacionalizma, prijateljstva in solidarnosti z mladino vsega sveta. Prva seja se je zaključila s petjem internacionalne.

***

Z melioracijami pridobivajo novo rodovito zemljo

Ze od prvih let obstoja sovjetske države povsečajo oblasti veliko pažno melioraciji in namakanju zemljišč, tako dobe za obdelavo novo rodovito zemljo. Ze 1936. leta je bilo melioriranih 4,5 krat več zemljišč kot za časa carske Rusije. Velika melioracijska dela so zlasti izvršili v baškirski, tatarski, mongolski, krasnojarski, kurski, kirovski in sverdlovski pokrajini. Veliko pažno so posvetili mehanizaciji melioracijskih del. Ustvarili so cel kader strokovnjakov za ta dela na posebnih zavodih in na posebnih znanstveno melioracijskih postajah.

Med zadnje stalinske petletke so znatno povečali število melioracijskih del in od tedaj kar z dneva v dan pridobivajo novo rodovito zemljo. V Jermeniji se stepe postale rodovite z namakanjem po novozgrajenem Tajlinskem kanalu. Kanal bodo dokončali kar sami kolhozni aginskega, artistskega in tajlinskega rajona; doslej so premetali vsega skupaj že 250.000 kubičnih metrov zemlje. Pred kratkim so prevrtali 1 km predora s polmerom 3 m. Skozi ta predor bodo napeljali vodo, s katero bodo namočili 12.000 ha zemlje.

Nedavno so se pričela tudi dela za namakanje Kulindinske stepe med reko Obom in Irtyšom v Zapadni Sibiriji. Za namakanje te stepe bodo uporabili tok podzemeljske reke Kulunde, ki izvira pod Altajem in ki ima približno 3 milijarde kubičnih metrov vode v enem letu. To vodo bodo črpali iz njene podzemne struge ter z njo namočili preko milijon ha orne zemlje.

V Sovjetski zvezi so v telu tudi velike regulacije rek. Kolhozniči iz Tambovske oblasti so regulirali reko Crno, ki je imela do pred kratkim malo vode; je pa sedaj po regulaciji plovna v dolžini 100 km.

Z regulacijo rek so pridobili tudi nove možnosti za gradnjo manjših hidrocentral. Tako so lansko leto v Tambovski pokrajini zgradili dve hidrocentrali, letos pa jih bodo zgradili kar 200, od katerih bo ena sama preskrbovala z električnim tokom po 2.000 hiš.

Zunanja trgovina ČSR v petletnem planu

Lansko pomlad je predložila tedanja Gottwaldova vlada češkoslovaškemu parlamentu osnovo zakona o nacionalizaciji zunanje trgovine in mednarodne špedicije. Ta zakon je postal temelj za plasiranje v tem izredno važnem sektorju češkoslovaškega gospodarstva, ki so ga do zgodovinskih februarjskih dogodkov obvladali privatni kapitalisti.

Poizkusil, da bi bil češkoslovaški uvoz ali pa izvoz planiran, so bili zaradi trdovratnega odpora onemogočeni in zato ni mogel biti niti določen postopek v pogledu uvoza najvažnejših surovin za potrebe češkoslovaške industrije.

Februarski dogodki so končnoveljavo izrinili kapitalistične življe iz češkoslovaške zunanje trgovine. Sele z zakonom o nacionalizaciji je postala tudi zunanja trgovina nedeljiv del češkoslovaškega gospodarskega plana in bila dodeljena socialističnemu sektorju narodnega gospodarstva. Zakon je tudi postavil privilegirano trgovsko družbo za uvoz in izvoz, ki je postala organ za izvajanje plana.

V prvih mesecih češkoslovaške petletke je položaj povsem drugačen, kot pa v času dveletnega gospodarskega plana. Danes ima češkoslovaška organe, ki plan tvorijo in ustvarjajo - ministristvo za zunanjo trgovino in ostale institucije - ter 25 privilegiranih trgovskih družb za zunanjo trgovino, ki plan izvajajo. Delovanje obeh gre za istim ciljem; preskrbeti iz inozemstva potrebne surovine in polizdelke za planirano proizvodnjo, stroje in opremo za izgradnjo češkoslovaškega gospodarstva, dalje hrano in žitarice kot dopolnilo življenjskega standarda. Zunanja trgovina v petletnem gospodarskem planu mora biti aktivna, da bi bila izravnana plačilna bilanca ostalih gospodarskih vej. Izpolnitev vseh omenjenih nalog pa predstavlja precejšnje povečanje zunanje trgovine, katere obseg bo v zadnjem letu petletke (1953) presegal stanje v letu 1948 za približno 40%. Zunanja trgovina je lani dosegla vsoto 75,3 milijard Kčs.

Plan češkoslovaške zunanje trgovine bo prirejen tako, da bo v telu petletnega gospodarskega plana glavni izvoznik postala kovinska industrija, dalje plavzarstvo, nekatere panoge prehrane (sladkor, slad, pivo, hmelj, itd) in produkcija iz kož in gume. Seveda bo ostalo tradicionalno češkoslovaško eksportno blago steklo, porcelan, keramika in nakiti še naprej važen del v izvozu, toda ne bo pa več najvažnejši del, kot je bil pred drugo svetovno vojno.

Sprememba v vsebini in obsegu češkoslovaškega izvoza bo skupno z novo orientacijo plana zunanje trgovine z državami načrtnega gospodarstva znatila občutljivost češkoslovaškega gospodarstva na vse znake kriz, ki se v kapitalističnih državah vsak dan vidneje opažajo. Češkoslovaška trgovina s Sovjetsko zvezo in z ostali

mi državami načrtnega gospodarstva, ki je v letu 1947 znašala okrog 13% vsega uvoza in izvoza, je zrasla v letu 1948 na 24,8 milijard Kčs. Po zakonu o petletnem gospodarskem planu se bo delež držav z načrtnim gospodarstvom do konca leta 1953 zvišal na 50% vsega obrata češkoslovaške zunanje trgovine.

Največji češkoslovaški dobavitelj in odjemalec je Sovjetska zveza, ki je lani dobavila Češkoslovaški veliko množino vsakovrstnega blaga, zlasti surovine za industrijo in hrano za prebivalstvo, obratno pa izvažala Češkoslovaška največ v Sovjetsko zvezo, in sicer izdelke za vsakdanje potrebe. Češkoslovaška je podpisala s Sovjetsko zvezo in z državami ljudskih demokracij poleg normalnih trgovskih pogodb še dolgoročno investicijsko pogodbo, ki zagotavlja češkoslovaški industriji proizvodni program za več let naprej.

V okolici Krakova grade zadrugašnikom nove hiše

Zasedal je drugi plenum KP Kitajske

Zmaga revolucije v državi je prvi korak revolucionarna pot, ki jo je treba prehoditi je daljša od dosedanje

Drugi plenum Centralnega komiteja, ki je bil izvoljen na VII. kongresu Komunistične partije Kitajske, je uspešno končal delo po osemdnevnem zasedanju v bližini Sih Cija Cuanga.

Po referatu predsednika Mao Ce Tunga je plenum odobril delo politbiroja za čas od 1. plenarnega zasedanja v juniju 1945 pa do danes. Plenum je ocačil, da je bilo delo vodstva Centralnega komiteja pravilno. Plenum je sprejel predlog KP Kitajske o sklicanju nove politične posvetovalne konference brez sodelovanja reakcionarnih elementov in ustanovitvi demokratične koalicijske vlade, v kateri bi sodelovale vse demokratične stranke in skupine, ljudske organizacije in demokratične osebnosti.

Prav tako je plenum odobril izjavo predsednika Mao Ce Tunga z dne 14. januarja 1949 ter mirovne pogoje v osmih točkah, ki jih je on postavil kot podlago za mirovne razgovore z nankinško Kuomintangovo reakcionarno vlado in vsako drugo. Kuomintangovo regionalno vlado ter vojaškim blokom.

Zaradi neenakosti med ljudskimi in sovražnimi silami je bilo od kitajske revolucije 1927. leta pa do danes ležiše kitajske ljudske revolucionarne borbe na vasi.

Toda doba za tako delo je sedaj končana. Sedaj je treba delo prestaviti v mesta. Vodsvo je prišlo iz vasi v

mesta. Brez dvoma je treba posvečati pozornost mestom in vases, najno je treba povezati s tesnimi vezmi mesta in vasi, delavce in kmete, industrijo in kmetijstvo.

Partije mora zastaviti skrajne sile, da se bo naučila, kako je treba voditi mestno prebivalstvo v uspešni borbi, kako je treba upravljati mesta in jih graditi. Pri vodstvu borbe mestnega prebivalstva se mora partija naslanjati na delavski razred, združiti mora druge delovne množice, pridobiti inteligenco in čim večje število drobne liberalne buržoazije in njihovih znanih predstavnikov, ki lahko sodelujejo s Komunistično partijo Kitajske in nastopajo z njo v isti fronti pri odločni borbi proti imperializmu, Kuomintangovim reakcionarjem in birokratičnim kapitalistom.

Plenum je povzal partijske tovarise naj posvetijo vso energijo izpolnitvi tehnike, vodstvu industrijske proizvodnje in proučevanju trgovinskega ter bančnega poslovanja, ki sta v tesni zvezi s proizvodnjo.

Nadalje je plenum poudaril: ljudska demokratična diktatura pod vodstvom delavskega razreda, ki temelji na zvezi med delavci in kmeti, zahteva, da KP Kitajske resnično združi ves delavski razred, vse kmete in številno revolucionarno inteligenco kot vodilno ter osnovno silo te

diktature. S tem bodo ustvarjeni pogoji za neprestano spreminjanje Kitajske iz kmetijske v industrijsko državo in iz nove demokratične države v socialistično.

II. plenum je pozval partijo, naj izvaja politiko dolgotrajnega sodelovanja z demokratičnimi osebnostmi izveca partije. Ker bo končna zmaga kitajske revolucije, ki je velikega mednarodnega pomena, v kratkem uresničena, je drugi plenum opozoril vse člane partije zlasti na to, da se ne smejo zanašati na dosežene uspehe. Plenum je poudaril, da je zmaga revolucije v vsej državi samo prvi korak in da je revolucionarna pot, ki jo je treba še prehoditi, daljša od dosedanje, delo samo pa bo večje in napornejše. Plenum je pozval vse člane Partije, naj še nadalje obdrže svoj zmerni, oprezn, skromni in borbeni način dela, da bi mogli zastavi več sil za zraditev nove kitajske po zmagi nad kontrarevolucionarnimi silami.

Plenum je izvršil tole prepričanje: Čeprav je ekonomska dediščina Kitajske zaostala, bo tempo gospodarski graditve hitre, kajti kitajsko ljudstvo je pogumno in marljivo. Vse to nam omogoča demokratična revolucija kitajskega ljudstva, dalje vzpostavitev ljudske demokratične republike in vodstvo Komunistične partije Kitajske, razen tega pa tudi pomoč močne svetovne protimperialistične fronte s Sovjetsko zvezo na čelu.

75 letni Padričan in njegova žena obrezujeta krompir.

Da bi le bil z dobro letino poplačan njihov trud

V SLOGI JE MOČ se zavedajo v Padričah

«Glej jih, kako so si podobne naše kraške vasice skot sold šoldus, mi pravi prijatelj, ki vandra z menoj po Krasu in kaže zdaj to zdaj ono vasico. Res, zelo podobne so si, če jih dobro ne poznaš jih prav lahko iz daljave zamenjaš in ne veš, če si pri Trebčah ali Padričah blizu Saleza ali Mavhinj. Vaski zvonik je tedaj odločilnega pomena; on daje svoj pečat vsaki vasi. Smola pa je, kjer so si zvoniki podobni. Tedaj hitijo v vas in se ozirajo na zidove prvih hiš, išče napise, da bo vedel, v katero vas si prišel.

Tako se je zgodilo tudi nekemu amerišnemu novinarju, ki je vandral po Krasu za časa mednarodne razmejitvene komisije. Pa se mu je skoraj zmešalo v glavi. Gledal je prve napise v vasi in povsod je našel isto: «Tu je Jugoslavija» «Mi smo Slovenci, «Hočemo Jugoslavijo». Se krasijo ti napisi vse naše kraške vasi in prihajajo o njihovi slavni borbi za osvoboditev izpod tujeja jarma.

Prijazne so kraške vasice, bele, čiste, vse hiše skupaj, kakor da bi jih nevidna umetnikova roka postavila v okusnem neredu v klošček. Vse so vprle v sonce, ki žge golo okolico, kraški kamen in redko grmičevje. Zge in suhi zemljo, daje obenem moč in okus kraškemu teranu, kraškim fantom in dekletom, da so krepka, sveža in jasnega počudja kot je kraško nebo, ki ga čisti kraška burja in odnaša ves smrad v morje.

Prvi Padričan ni imel sreče

Ena takih vasic so naše Padriče, med Občinami in Bazovico. Padriče so znane, čeprav niso starodavna vas in ne bogve kako obsežna. Tudi nobene posebnosti nimajo. Znanje pa so ker so bližje Trsta in ker prihajajo Tržačani radi ob praznikih sem na izlet, da dobijo tek in se v senči borovcev razveselijo, naskačejo, napijejo in razkrižajo.

Seveda, Padričanji bi bili preveč ponosni če bi se lahko pohvaljali kakor Gropajci, da je njihova vas starejša od samega Trstas. Torej Padriče so v svetovni zgodovini vasi še mlado dete, in vaščani so lahko zadovoljni, ker jih čeka še lepa bodočnost, ker so zelo mladi. Kar je vsekakor sreča.

Ustno izročilo pripoveduje, da je bil prvi vaščan neki Tomaž Pečar, ki je prišel baje iz bližnje Gropade in si postavil hišico, kjer so zdaj Padriče. Pa mu ni šlo vse po sreči, ker ni imel nobenega moškega potomca. Dobil je zeta s Krasa, ki se je pisal Grgič. Ta pa je imel pet sinov. Tako se je začela po zaslugi Grgiča s Krasa širiti vas, zato se tudi skoraj vsi Padričani pišejo Grgič. Če bi pa Tomaž imel vsaj enega fantka, bi bili pa vsi Pečarji.

Padriče nimajo več kot 250-300 let, v vasi ni zgodovinskih posebnosti ali starih običajev, tudi

Zlati časi za vas

Kakor drugod po Krasu, so prvi vaščani storili predvsem trte. Travnikov skoraj ni bilo. Stari očanci se še spominjajo, kako so ženske pobirale travo s srpi, ker kosti je bilo nemogoče zaradi kamenja. Pa je prišla iz tujine nevarna bolezen, eperonospora in uničila vse trte. Drugod po Krasu so nasadili amerišanske trte, začeli cepiti in škropiti in si zopet ohranili vinograde. V Padričah pa ni šlo in so se prijelji drugega dela.

Začeli so čistiti pašnike, nakupili so si krave, vole in konje. Na ceste so vozili gramoz, vozariji v Trst drva in drugo, iz mesta pa gnoj za travnike in njive. Tako so nastale njive in travniki, ker se niso Padričani vdali usodi in so s svojjo požrtvovalnostjo spreobrnilo kraško lice svoje zemlje.

Bili so to zlati časi za vaško gospodarstvo. Vsaka hiša je imela več krav, vsaj enega vola in konja. Sedaj pa je v celih vasi en sam vol in en konj, krav pa je mnogo manj kot pred leti. Kljub temu da je manj živine, jim primanjkuje sedaj sene. Prej pa je bilo mnogo več živine, seno pa so še prodajali. Slaba prede kmetijstvo. Dostil škoda naredi suša, še več pa okupacijska vojska, ki ne priznase ne travnikom in ne njivam. Ker to še ni dovolj, delajo veliko škodo z novimi strahotimi cestami, ki nobenemu ne koristijo, bolj potrebne obiške in poljske poti pa nobeden ne vidi in so v obupnem stanju.

«Tako je, dragi moj, vse gre narobe, se mi pritožuje stari očka, ki pripravila semenski krompir. Ima že 75 let, pa je še zdrav kot riba in dela kakor mladenič. Obrezuje krompir in žena mu pomaga.

Stari očka na "borjaču", pripoveduje

Pred hišo je tilho zavetje. Burjo je sililati je za vogalom, pomladsko sonce lepo sije in ogreva. Prav prijetno je na oborjaču.

Na oknu in po drvih se sušijo oprani vrči za mleko, bleščijo se na soncu, da jih ne moreš gledati, tako jih je gospodinja označila. Rjav pes-čuvaj se dere na vse grlo, ker so prišli tujci motiti domači mir.

Sedem na nizek čok in poslušam očanca, ki mi vneto pripoveduje in dela kar naprej, reže krompir, včasih ga posuje s penegama fantka, bi bili pa vsi Pečarji.

Prvič se vidimo in moč me še ne pozna, toda kljub temu mi govori odkrito in jasno. Kar mu

najbolj teži srce, to mu je najprej na ustih.

«Kaj bo? Kam greš? Ali ni neumnost, da se tako cepimo in razdiramo, kar smo s tako težavo sezidali? Spravili smo voz s klanca, zdaj pa so ga spustili, da je slabše kot v začetku. Zalostno je to. Tako se pritožuje stari možakar in obsoja razdiralno delo Vidaličevih razbijačev.

«Spravili smo voz s klanca, pa so ga spustili.

«Med borbo smo bili vsi složni in enotni. Skupno smo nastopali na voftvah le pred prvo svetovno vojno, da smo branili naše narodnostne pravice. Mi stari smo dosti preizkušili in nam je hudo, da se najdemo v naši vasi zdaj tak, ki jim je pri srcu le razdiralno delo, ki obrnejo kakor hitro zapihla vetrček. To niso možakarji, to so vetrniki, puhlo klasje pleves.

Prav ima mož. Pametno govori, ker ima dovolj življenjskih izkušenj. Njegove besede so tehtne, preudarne, vredne poštenega zdravega in izobraženega našega kraškega kmetla iz vasi, ki je bila vedno med prvimi v borbi za svoje pravice in napredek, ki je imela 48 aktivstov in partizanov, 7 interniranih, 8 padlih in šteje je 52 hišnih atevik.

Bližnja preteklost te male

Vrči za mleko so pripravljani

vili «Zadrugo upravljenih posestnikov, ki je edina in tržaški občini dosegla, da so si razdelili ejuša ali «komunsko zemljišče». Tožili so se s Tržaško občino in dobili pravdo. Sedaj ima vsak posestnik svoje gozd pa je skupna last. Skupaj posekajo vsako leto drva in jih razdelijo.

Iz te prvotne zadruge je nastala zdaj «Gozdna zadruga» ki zdržuje in čisti interese 48 kmetov.

Lansko leto, ravno zadnje dni pred razkolom zaradi resolucije IU, so v Padričah še v enotnosti proslavljali 50 letnico svojega prosvetnega društva.

«Bilo je res lepo, pravi stari očka od tedaj dalje pa je vse pomrlo in potihnilo. Prenehale so prireditve, utihnil je pevski zbor. Zalostno je vse to. Se za časa borbe je bilo bolj živahno tudi v tem pogledu.

Rad bi še videl...

Stara mamica, ki mirno reže krompir in nos pazljivo poslušata, se naglo obrne, pusti krompir, oči se ji zaskrijo kot mladenki in hiti pripovedovati, kako je bilo lepo: «So še pokale puške, Nemci so se sprehajali po vasi, dekleta pa so pripravljala zastavice. V jami, ki je blizu vasi, smo imeli prireditev, predstave, petje. Vse polno nas je bilo. Nemci pa niso videli in slišali nič. Jaj, kako lepo je bilo. Zdaj pa je vse mrtvo. Dvorane v vasi nimamo. Jamo pa je policija zaprla.

Tudi stari očka bi se rad kaj takega videl pa se boji, da mu ne bo dano. Ne očka, obupati ni treba nikoli. Kadar človek misli, da je najhujše, in da ne bo rešitve, tedaj je nova zarja najbližje. So le lepo, tudi v Padričah. Tudi vam se bodo zjasnila vremena, saj tako hudega vendar ni.

Kdor je zdrav se bo potrudil

Nov dih življenja za kitajska fronta JU SVETKOV: Vtisi s potovanja po Mandžuriji

S šumno množico potnikov hitimo s perona harbinskega kolodvoza na široki kolidorski trg. Sredi njega se dviga spominski steber iz sivga granita. Postavili so ga v spomin na vojske in oficerje sovjetske armade, ki so padli v bojih za osvoboditev Mandžurije japonskih okupatorjev. Podstavek stebra je pokrit s cvetjem.

V desnem oglu trga se zbira pred veliko leseno tablo množica ljudi. Tu visi zadnje poročilo o vojnih dogodkih. Vsi, ki so tu zbrani, pa ne poznajo hieroglifov. Nekdo, ki stoji blizu deske, bere zato poročilo na glas. Obratni poslušalcev sijejo od veselja: poročilo govori o novih zmagah narodno - osvobodilne vojske. Slišijo se pritaženi vzkliki: «Hao, hao Hin hao!» (Dobro, dobro! Sijajno!). Poleg nas stoji star Kitajec z zbledelim koničastim slannikom na glavi in v ponosni bombazni obleki. Iz ustnega kota mu širli dolga pipa. Ko je prebral poročilo, je med vzkliki ki odobravanja navzočih glasno spregovoril besede, ki smo jih poteni še mnogokrat slišali «Zmaga je blizu. Hvala narodni vojski! Med živahnim izražanjem pomeni se ljudje razhajajo, a na njihovo mesto stopajo takoj drugi. Novi prostovoljni bralci začne spet na glas brati poročilo...

Zunanje lice Harbina

Dih vojne objema zunanje lice Harbina, glavnega mesta Mandžurije. Teško je še življenje mlade kitajske demokracije, ki gradi novo življenje po težkih letih japonske okupacije. Po mestnih ulicah vozijo stari japonski avtomobili, o katerih imas vtis, da se bodo zdaj, zdaj sesedli. To

da virtuozaspretnost kitajskih soferjev podaljšuje izkoriščanje teh strojev, ki so že davno preživeli svoj vek. Med desetimi avtomobilji je devet na plinskogeneratorski pogon, ker ni benzina. V irgovinah je izbira blaga precej omejena, dobiš samo to, kar je najbolj nujno. Ljudje pa ne gornjajo, ker razumejo težavo vojnih časov.

V neki trgovini v ulici Kaolu smo bili prične temule prizorov. V trgovino je stopilo nekaj Kitajcev, ki so prišli v Harbin iz oddaljene vasi, da bi nekaj nakupili. Lastnik trgovine je začel tožiti o težkih časih in pri tem izustil nekaj nelaskavih besed na naslov demokracije oblasti. Neki kmet ga je ustavil:

«Tako govori samo kulak ali špekulant. Če očitaš nekaj demokracije oblasti, očitaš vsemu ljudstvu, torej tudi nam. Oblast smo mi, ljudstvo. Sto patronov je zdaj za nas bolj važno kakor deset škodolice.»

Kmetje so prišli do zemlje

Zunanje lice kitajske vasi je vire nespremenljivo. Povsod še diš iste nizke zemljene hišice, ozke krive ulice, primitivno pomeni je ljudje razhajajo, a na njihovo mesto stopajo takoj drugi. Novi prostovoljni bralci začne spet na glas brati poročilo...

Sredi vasi je vodnjak

bo vstal, kdor pa je gnil, naj pogine, da ne bo okužil še drugih. Gotovo pa je eno, da je naš narod trav, da bo znal v odločilnih trenutkih najti samega sebe in bo slogi našel moč, kakor je napisano sredi vasi na vaški hiši blizu starega vodnjaka.

Zdaj se vidijo zle posledice razdiralnega dela. Mrtvilo je nastalo v vasi. Pa bo prav to mrtvilo (Nadaljevanje na str. 12)

predvojno raven. Značno je napredovala tudi obnova industrije. Leta 1947 je začela delovati prva elektrarna talnica, leta 1948 pa je začela s taljenjem druge in tretja peč. V začetku leta 1949 bo končana gradnja dveh plažev. Plavža bosta delala na bazi novo ustanovljenega rudnika v Cenzhi.

Ko so Japonci zapustili Mandžurijo, so razrušili vsa tekstilna podjetja. Prve čase je bilo veliko pomanjkanje tkanin v deželi, zlasti na vasi. Leta 1948 je bila končana gradnja dveh predilnic in tkalnic. Po planu ekonomskega razvoja bosta v letu 1949 začeli obratovati še dve tovarni.

Lepi uspehi mlade industrije

Polet 1948. leta je bila v Harbinu odprta razstava industrijskih izdelkov. Razstavljeno je bilo več kot tri tisoč predmetov, med temi orodni in drugi stroji, jakor stružnice, vrtni stroji, različni elektrodinamični pribori, plinska aparatura, a tudi veliki bor maslinnih kovinskih izdelkov in drobne železniške robe za široko potrošnjo. Razstava prina o pomembnih uspehih industrije v razmeroma kratki dobi obstoja demokracijskega režima.

Nova šola vzgaja zavedne Kitajce

Celo v težkih pogojih in trdih okoliščinah državljanske vojne je v Mandžuriji prišla narodnoosvobodilna vojska, so podjetja minovala. V treh letih demokracijske oblasti je bila industrija v znatni meri obnovljena. Leta 1948 je proizvodnja presegla

MLIN v grapi ALI NOVI LJUDJE

Septembrsko jutro leta 1927. Ze dva dni oblačno nebo je to jutro nenadoma tako potemnelo, da so se kmetje z nekoliko grobo v oči ozirali v oblake in spraševali: Kaj bo iz tega? Temni, svinčeno-sivi kopasti oblaki, so se še kar nadalje kopičili. Videti je bilo, da ne bo za vse niti prostora več na nebu. Vsa namrava, živali in ljudje so bili kot pod nekakim neznanom težkim dojemom, da se bo zgodilo nekaj velikega, uničujočega. Kot svetec je tešilo na vse.

Le dobro, tko je trajalo to napeto stanje, ko so se odprle vse zaturnice neba. Bilo je, kot da je vsa tista svinčena teža legla prav na strehe hiš, na sadno dreve, na gozdove in na ljudi. Možgani so se oddahnilo takoj po prvih valovih vode, ki se je zlivala iz oblakov, kot bi ti bili morje. Znova so pričeli delovati in misliti na obrambo. Vsaka še tako majhna gradnja, steza, vozniš, se je v teku pol ure spreminila v derož potok umazane vode, ki je pričela odnašati s seboj vse, kar je bilo na poti. Kljub nalivu, ki je trajal dalje, so kmetje hiteli izpod hišnih streh s krampi, lopatami, tramo-

ni pod vasjo so bili na debelo zasuti z gruščem in kamenjem, poti pa vsi spremenjene v struge potokov, po njih pa so bile široke vrzeli, ker je voda odnesla uso vodovito prst. Teden dni je bilo dela za vse vaščane, da so popravili, kar je nehitla podrla.

To je bilo na Sebrseljski visoki planoti, kejer voda ne more nikoli do tiste velike uničujoče sile, kot v strme grape utemjenih studencev po Cerkljanskem, Idrijskem, Tolminkem in Baksem. Tisti dan je voda majhnih studencev odnašala v nižinah stoječe mlino in celo gospodarstva poslopja. Tako je v Čufroti grapi odnesla voda velik mlino in spremenila strugo vode, da je ni bilo več spoznati. Velikansko škodo je napravila tudi na Kranjskem, posebno v Poljanski dolini, prav tako v Gornji in Spodnji Kanoniji. Prej lepi zeleni travniki so se spremenili v rečni prod.

Kako se je človek upri uničujoči sili in znova postavil še lepo domačijo, bi rad povedal. Nič izmišljenega, ampak resnica od prve do zadnje besede.

Pod Sebrseljskim vrhom je majhen studenec s tako dobro vodo, da si jo zaželijo še na smrt bolni ljudje. Koscem v vročih poletnih mesecih toliž žejo in nadomestuje vino. Voda tega studenca teče izprva mirno in malhaliko po mahu, pod posestvom Prdivnikarja pa že naravste v majhen potokček, ki se veča in zbere spotoma iz sosednjih grap toliko vode, da so ob toku zgradili tri mlinske na Petati, v Grapi in pri Kovacu. Tistega v Grapi je prav ta dan odnesla voda in poškodovala tudi hišo, da je ostala ena sama stena. Oni pri Kovacu pa je moral prenehati s delom, ker je voda zaradi premikanja struge našla novo podzemeljsko pot in se zlivala sedaj v Idrijo pri bajtarju Trhlarju.

Rast nove domačije v Grapi bo prav gotovo zanimala čitatele. Gospodar je kmalu nato umrl, njegov sin pa, ki je bil bolj vesele narave, veseljak, je odšel po svetu. Ni se hotel ubijati z grivami. Kazalo je, da bo žiljenje v Grapi zamrlo in se bo vrnila v ta kraj nekdanja gozdna samota. Pa se je našel človek, ki je imel rad zemljo enako kot delo. Kupil je vse, kar je ostalo od božje jeze: ruševine, podre hiše in zemljo. Doma je bil iz neke baje, ki jo je njegovo oče sezidal z denarjem, ki ga je zaslužil kot mizar. Podačeval je po očetu dobro glavo, pridnost in dobro voljo. Bil pa je suh, kot trska, tako da je domači salijavec praviel: da bi se ga še podgane ne lotile. Pa mu zato ni nič zameril, ker je vedel, da to ni iz hudobije.

No, ta novi človek je presenetil vse Sebrselje. Velike kmetije so bile na dražbo, on pa je v tej samoti pričel graditi novo hišo. Počas, toda gotovo je rasil med gabrovim, bukovim in vseh področjih življenja. V tem je moč kitajske demokracije. Uspehi na področju politične, ekonomske in socialne preobrazbe, ki jih je osvobodilni del dosegal pod vodstvom komunistične partije, je velikanskega pomena. Ne samo za polmilijrdno prebivalstvo Kitajske. Ti uspehi so zvezda vodilna in vzor tudi za druge azijske dežele, katere narodi se borijo za osvoboditev iz okov fevdalizma in iz kolonialnega zatiranja.

«Prizadevamo si, da bi bili podobni sovjetskim ljudem. Ta knjiga pa nam nudi žive podobne sovjetskih vojakov in oficirjev. Iz takih knjig se nekaj naučimo...»

V knjžnici Džin-ju so nam pripovedovali, a kako vneto so planili bralci na kitajski prevod knjige Borisa Polevoja «Povest o pravem človeku. Edini izvod, ki so ga imeli v knjižnici, so moral razdeliti na deset delov in v enem mesecu ga je prebralo 150 oseb.

Podobni hočejo biti sovjetskim ljudem

Delovni ljudje v Mandžuriji vedo, da se milijoni njihovih rojakov še borijo za tisto novo življenje, ki se že razcveta na severu Kitajske. Na vseh koncih in krajih se je razširilo gibanje za pomoč Narodno osvobodilni vojski. Velikanska večina prebivalstva razume, da samo ljudska demokracija, ki naj se razširi na vseni ozemlju Kitajske, in konec državljanske vojne lahko trajno utrdita novi red. Krajevno časopisje objavlja vsak dan seznam prispevkov za narodno osvobodilno vojsko. Pri uresničevanju agrarne reforme in razdeljevanju zaplenjene imovine, ki so jo zvelič graščakom in kulakom darujejo kmetje po navadi velike zneske za fond narodne vojske.

Stevilo priglašanih prostovoljcev za narodno osvobodilno vojsko je tako veliko, da je moralo vojaško poveljstvo uvesti trikratni nabor; po navadi se morajo prostovoljci predstaviti frem komisijam — rajmski, okrajni in pokrajinski.

(Prev. IVAN VOJK)

(Nadaljevanje na str. 12)

Kako se lahko okužimo

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)
Lemu sledi odrevenelost zatilja, glava je nagnjena nazaj, bolnik jo skoraj zagrebe v blazino. Nato preide krč na mišičevje hrbta, ki je trdo kot deska. Če je pri tem hrbet raven, govorimo o orthotonusu, ako se polkrožno uleknje nazaj pa o opistotonusu. Redko kdaj se trup skrči naprej: emprosthotonus, še redkeje v stran: pleurothotonus. Trebušna miškulatura je

krčevito skrčena, noge odrevene v iztegnjenem in razkoračenem položaju, stopala se upognejo navzdol, prsti so često razprti. Vse to spremlja sunkovit napad krčev, ki trajajo sekunde ali pa minute. Pri njih često nastopi smrt. Napadi nastanejo navadno pod vplivom najmanjših dražljajev iz okolice. Izproži jih lahko najrabiljši šum, ali pa če je bolnik v zatemnjenem prostoru, hipna svetloba. Čestokrat je prizadeta požiralna miškulatura. Čim hoče bolnik kaj pogoltniti, sproži napad krčev, pri čemer mu hrana zaide v sapnik, zaradi česar se lahko zaduši. Posebno nevaren je napad, ki zavzame dihalno miškulaturo. Če so prizadete trebušna prepona in glasilke, se bolnik zaduši. Tetanus sicer lahko poteka tudi brez močnih krčev, vendar nimamo nikdar tetanusa brez tetanične odrevenelosti.

Čutila ostanejo ob napadu popolnoma prosta. Bolnik mora pri polni zavesti prenesti najtežje muke in pri polni zavesti umreti. Med napadom se bolnik zelo znoji. V težkih primerih prevladuje popolna nespečnost. Temperatura je navadno le malo povišana. Če znaša že v začetku 40 stopinj, je bolnik izgubljen. Pogosto se dvigne tik pred smrtjo in je po njej še ca 3/4 h zvišana na 40 do 45 stopinj.

Najtežji so prvi štiri dnevi bolezni; čim prebolj bolnik prvi teden, prične polagoma popuščati odrevenelost kar se da z zdraviljenjem.

Kako se obvarujemo tetanusa

Za nas pa ni samo važno, da poznamo povzročitelja, njegovelastnosti in bolezen, ki jo povzroča, temveč tudi da vemo, kako se bomo najlažje zavarovali pred zlimi posledicami, če smo se ranili in sumimo, da smo se okužili. Pri količnej večji rani in najmanjšem sumu, da smo se okužili, je nujno, da gremo k zdravniku, da nam vbrizga injekcijo protistrupa, t. j. antitoksina ki bo, če je dan pravočasno, uničil tetanični strup-toxin. Injekcijo moramo dobiti vsaj 12 ur potem, ko smo se ranili; če jo dobimo kasneje, je tetanični strup že vezan na živčno substanco in ga protistrup ne more vezati. Zdravnik nam bo vbrizgal del injekcije v bližino rane, s čimer prepreči da ne more tetanični toxin vstopiti v živčno tkivo, ker se sproti veže z antitoksinom; ostal del injekcije pa nam bo vbrizgal kam drugam. Nato nam bo, če bo potrebno, rano razčistil, odprl vsa skrivna žepna, ki so se stvorila ko smo se ranili in v katerih zastaja čisto mesnaga; odstranil bo grudice prsti in podobno. Razen tega bo uporabil različna razkuževalna sredstva, kot so: vodikov superoksid; ta razvija kisik, ki škoduje bazi tetanusa. Uporabi bo jodoform tinkturo, jodoform, perubalzam ali podobno. Če smo podvzeli vse te ukrepe, potem gotovo ne bomo obboleli če pa boleznj ne preprečimo, če torej obolimo, tedaj so izgledi na ozdravljenje tunega manjši; in često neuspešni. Dr. Možetič MHA

POPRAVI svoje napake

Ce imaš blatne nogavice; spremeni hojo; bolje bo za tvoje nogavice in za tvojo držo!

Ni lepo, da manjkajo tvojemu glavniku zobje, da so rokavice strgane ali da se ti gumb komaj še drži plašča.

Pazi, da nimaš svoje nogavice take oblike, kot kaže slika!

Tako sedenje škoduje prsim, hrbtu in vratu. Hrbtenico imamo zato, da se držimo ravno.

MODA

Za tri dele ženskega perila, kot nam jih kaže slika, potrebujemo 6,30 m satena, širokega 90 cm.

Trnovka

Ste že jedli trnovko? Seveda ste jo: to je tista dobra riba, na kateri ste našli kot neke hrustančaste gumbce, ko ste kosček za kosčkom obirali sočno dobro meso. Na tržaškem ribjem trgu imajo to ribo skoraj vedno in jo v Trstu skoraj vsak dan jedo. Tržačani jo poznajo pod imenom raza. Na ribjem trgu jo dobimo že lepo olupljeno, le hrustančaste gumbce ji trgovci pustijo v dokaz, da je to res prava trnovka. Riba nima prav za prav take oblike, kot smo je pri ribah vajeni, ni vitka, klinasta, zaokrožena, pač pa ploščata, ima obliko četrkotnika ter zelo dolg rep, ki ga pa običajno trgovci na ribjem trgu že prej odrežejo, tako da vidimo na mizah le ploščate štirioglate liste. Ust nima spredaj, marveč na trebušni strani. Trnovka se v glavnem drži na morskem dnu in preži na plen, ali pa drsi plavaje skoro tik ob dnu; če zapazi plen, plane nanj, ga pokrije s svojim telesom in en prebivalec morja je izginil. Na velike ribe se ne spravi, ima preslaba usta; toda tudi raznih črvov, školjk in predvsem rakcev ne zametuje.

Največje trnovke na našem trgu dosežejo do pol metra. Okusa ni najboljšega, odvisno je pač od podčine, je pa gotovo najboljše izmed vseh rib svoje velike družine skatov. Je najbližja sorodnica električnega skata, ki v baterijah svojega telesa proizvaja električni tok. Ker nima kosti, temveč je njeno ogrodje hrustančasto, so njegovi sorodniki razni morski somi ali kakor jim pravimo morski psi.

Trnovko poznajo vsi evropski ribji trgi in jo ponekod bolj, ponekod manj cenijo. Poznali so jo že davno in že stare knjige o ribah vedo o njej marsikaj povedati. Koža trnovke je hrapava kot pri vseh ribah, ki imajo hrustančasto ogrodje, ta pa ima še po telesu trne in zato so ji dali ime trnovka in vprav o teh trnih pravijo stare knjige, da so štrupeni in zakaj se dačo uporabiti, oziroma, kako si ozdravimo vbod, ki si ga napravimo, če nerodno primemo trnovko.

ZANIMIVOSTI o spanju

Spanje je kaj čudna zadeva, posebno če si jo ogledamo pobliže. Zanimivo je, da po približno štiri urah spanja hitreje in bolje preodimo čas, kot pa če bi bili budni. Če pa je v spalnici budilnik, seveda tako, da ga ne vidimo, tedaj še točneje ugotovimo pravi čas. Tikotakanje ure vpliva namreč na našo podzavest, ki v spanju še vedno deluje in ne izgubi mere za čas. Med spanjem tudi občutimo določene zvoke. Tako n. pr. se mati takoj zbudi, čim zasliši njen novorojenček, medtem ko mirno spi ob ropotu vlaka ali tramvaja.

Poznamo ljudi, ki se med spanjem sprehajajo. Ti ljudje, ali kakor jih imenujemo, mesečniki, hodijo lahko po najnevarnejših poteh, kakor po robu visoke ograje, po strehi itd., ne da bi se poškočevali, če jih seveda nihče ne zbudi! Pri mesečnikih živo deluje le podzavest, sločim zavest spi. V krajih, ki jih ogrožajo viharji, pravijo, da hodijo mesečniki, preden nastopi neurje, v kleti, kot da bi se predčasno hoteli zavarovati.

Praktični nasveti

- Sveže madeže kave odstranimo z mrzlo vodo.
- Gumijaste predmete umivajmo s toaletnim in ne z navadnim milom.
- Dobro sredstvo za umivanje las dobimo, če skuhamo pest koprivinih korenin v enem litru belega kisa.
- Da zavarujemo pred mravljami omaro, kjer hranimo jedi, denimo v omato krožniček s koncentriranim vinskim kisom.

Zelo različno občutijo odrasli potrebo po spanju. Včasih slišimo pripovedovati, da kdo vse življenje ni spal. To je morda pretirano, vendar pa danes vemo, da 70 odst. tistega počitka, ki nam go nudi spanje, dosežemo z ležanjem. Tako je jasno, da potrebujejo nekateri ljudje, ki se znaajo telesno odpočiti, relativno malo spanja. Veliki izumitelj Thomas Edison ni spal noč več kot štiri ure, je pa večkrat počival podnevi.

Za odraslega zadostuje 6 do 8 in pol ur spanja. Različni psihologi menijo, da najbolj zaleže spanje med polenajsto zvečer do polosme zjutraj. Komur se zdi potrebno, naj počiva ali pa tudi zaspi po kosilu za kake pol ali tudi eno uro, kajti na ta način mnogi ljudje najlažje premagajo utrujenost in si prilobe svežih moči za popoldansko delo.

Idealni pogoji za dobro spanje so: lahka utrujenost, zmerna telovadba, po možnosti na svežem zraku, ne prepoln želodec, temna hladna spalnica in duša brez skrbi in strahu.

NASVETI

Juha iz artičok

Potrebujemo: 4 artičoke, 10 gr surovega masla, 50 gr drobtin, 15 gr moka, 1 1/8 l vode, 2 žlici sladke smetane in sol.

Kuhane artičoke razreži in jih duši s surovim maslom, drobtinami in moko; nato jih zalij z vrelo vodo in kuhaj 3/4 ure, precedi, mešaj na ognju, dodaj sladke smetane in sol. Juho delamo iz posušenih ali svežih artičok.

Artičoke z oljem

Obreži zgornj vrhove in spodaj nekaj listov ter jih deni v vodo, ki jo okisaš z limono, da ne potemne. Nato pripravi nađev. Vzemi primerno množino drobtin, zelenega, dobro zrežanega peteršilja, drobnjaka, popra in malo soli. To polij z oljem, rahlo zmešaj ter napolni artičoke med listjem. Postavi jih v kozico drugo poleg druge, prilij koveje ali zelenjavstis 15 minut, da se odcedijo. Nato jih razrežeš na štiri dele, vržeš v vrelo vodo, odcediš, potreseš z moko, pavaljaš v testu ter očvrčeš na vrelom olju pri zmernem ognju.

za tržaško kuhinjo

ne juhe, dobro pokrij in pari 1 1/2-2 uri na štedilniku ali v pečici.

Artičoke v srajci

Artičoke najprej osušiš, in sicer tako, da jim odstraniš zunanje lesene liste in vse tiste, ki niso pri dnu belil, ter odrežeš vse liste malo na koncih; nato jih pavaljaš po mizi in odstraniš osrčje srednjih usujenih listov; ko jih dobro oplakneš, jih pu-

staviš v vrelo vodo, odcediš, potreseš z moko, pavaljaš v testu ter očvrčeš na vrelom olju pri zmernem ognju.

Testo: deni v skledo 100 gr moke in sol; polij z 1/10 l tople vode, malo mešaj in dodaj 2 žlici olja. Pusti testo, da počiva, nato mu vmešaj sneg enega beljaka.

Kako artičoke sušimo?

Porežemo jim usujate liste in razdelimo popke na štiri dele. Te vržemo v vodo, ki jo okisamo s kisom ali limoninim sokom. Nato denemo v lončen lonec vrele vode, kateri dodamo raznih dišav (poper, zelena) ter vržemo vanjo razrezane artičoke in pustimo, da to vre največ 10 minut. Ko jih odcedimo, jih denemo sušiti na sonce, ne smemo jih pa predolgo držati na soncu, ker bi zauderjali po senu, zato jih dokončno posušimo v senci. Artičoke hranimo na suhem, zravnem prostoru, pred uporabo pa jih razmočimo v vreli vodi.

Rožmarin

Je lep, do dva metra visok, prijetno

dišeč, vedno zelen grm.

Raste v obmorskih krajih prosto po suhih skalnatih pobočjih; pri nas ga goje v loncih.

Liste nabiramo od junija do avgusta, cvete aprila in maja. V listih je hitro plje, ki krepi želodec, dalje smola, česlovina in grenke snovi. Danes uporabljamo rožmarin kot čaj (tri do pet gr posušenega rožmarina na skodelico vode: dve do tri skodelice na dan) pri omotici, slabelih živcih, srčni nervozni, pri kašlju nadihu, pri slabi prebavi, pri kreničnem želodčnem in črevesnem katarju, pri pomanjkanju teka, napačnanju, bolečinam v trebuhu itd. Po izkušnjah starih, ga rabimo tudi pri vredenici, revmi, protinu, bolnih jetih itd. Navadno dodamo rožmarinu še poprove meze ali melise ali pa kumina. Pri živčnih boleznih dodamo še špajke, melise in sleza.

Rožmarinovo vodo rabimo za umivanje ran, garj, izpuščajev in glave (komur izpadajo lasje) za obkladke ali kopanje pri prehladih.

STRAN NAŠIH KMETOVALCEV

SPOMLADANSKO CEPLJENJE SADNEGA DREVJA

Razločujemo dva načina cepljenja sadnega drevja. Cepljenje v pravem pomenu besede opravimo takrat, kadar cepimo še v drevesnici razne vrste (sorte) na divjak. Precepljujemo pa takrat, kadar odraslo drevo, ki je že rodilo sadje, a je slabe vrste ali ne odgovarja podnebnim in talnim razmeram, vnovič cepimo na drugo vrsto. Novodobno sadjarstvo nas uči, da je najbolje cepiti divjak v drevesnici tako, da pride v sadovnjak že cepljena sadika. Za cepljenje sadik - dvjakov je najbolje, da cepimo v oko.

Za precepljevanje najbolj priporočamo naslednje načine:

1. cepljenje v razkol, 2. cepljenje pod lub, 3. cepljenje na sedlo.

Mesec marec in april sta najbolj ugodna za cepljenje sadnega drevja. V ta namen pa si moramo že v februarju narezati potrebnih cepičev, zato da bodo v času cepljenja nekoliko manj sočni kakor podlaga ali divjak, ker sicer se lahko zgodijo, da poženejo cepiči prej, preden se primejo. Nabrane cepiče zakopljemo do uporabe v vlažen pesek kje v kleti.

Sedaj si pa nekoliko ogledimo posamezne načine cepljenja.

Cepljenje v oko

Za to vrsto cepljenja uporabljamo pop z jezičkom lubada, ki ga vstavimo na les podlage. Tako lahko cepimo spomladi, kadar začne podlaga poganjati; te vrste cepljenje imenujemo cepljenje v rastoče oko. Cepljenje v speče oko pa imenujemo cepljenje v mesecu avgustu; popje požene v tem primeru šele prihodnja pomlad. Za sadno drevje je priporočljivo cepljenje v avgustu. Vejice, iz katerih izrežemo popke, morajo biti iste starosti, zdrave in sočne, tako da lub z lahkovito odstoji od lesa. Ta način cepljenja zahteva hiter postopek. Izvršimo ga pa v drevesnici na eno izvirajoče dve leti starih divjakih. Kakih 10 do 12 cm nad površino zemlje. Neposredno nato, ali še preden izločimo popke, napravimo na podlagi rez v obliki črke T. Navpični rez naj bo še enkrat daljši od podolžnega. S cepilnim nožem privzdignemo lub ob spoju podolžnega in navpičnega reza z levo roko pa vlečimo ščit s popkom. Ščit cepiča ostane pokrit z robovi navpičnega reza podlage, a popke moli ven. Nazadnje še povežemo cepljeno mesto z nalešču napravljenim gumilastim trakcem.

Cepljenje v razkol

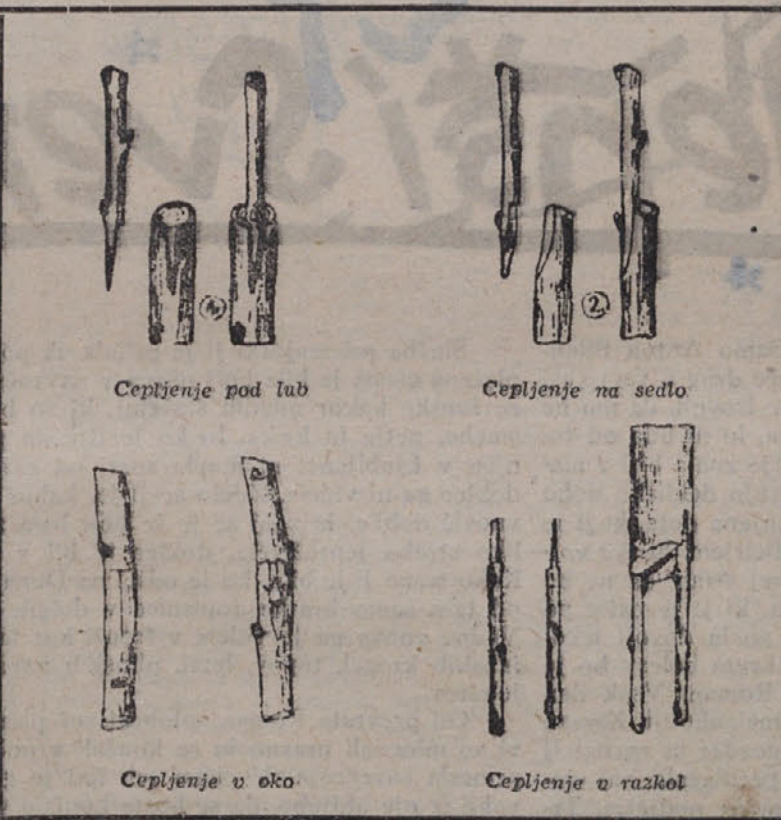
Ta način cepljenja je pri nas najbolj udomačen. Ima pa to slabo stran, da prizadenemo drevesu veliko in obsežno rano. Da bi se ta rana čim prej zaresla, moramo cepiče tako obrniti, da stoji njihovi spojnici popki navznoter. Nastale odprte rane moramo prav skrbno naznati s cepilnim voskom ali smolo. Kako pripravimo cepilno smolo pa smo obširneje govorili v zbirki številki.

Cepljenje pod lub

Cepljenje pod lub je zelo priporočljiv način spomladanskega cepljenja. Rana, ki pri tem cepljenju nastane, je majhna. Ta cep se tudi zelo rad prime, ali izvršimo ga šele tedaj, ko se da lubad na lahkem ločiti od lesa. To cepljenje izvršimo takole: Prežemo ali prežagamo deblo, ki ga želimo cepiti tako, kakor za cepljenje v razkol. Nastalo rano zgledimo z nožem, nato prerežemo cepič in ga pripravimo tako kakor za cepljenje na sedlo. Nato, napravimo toliko zarezo v lubad, kolikor želimo vstaviti cepičev. Ko je to storjeno, privzdignemo lubad na podlagi tako, kakor pri cepljenju v oko. Potem vtaknemo med lub in les cepič, da se zareza dotika lesa. Rbet pa lubja. Nazadnje povežemo cepljeno mesto z ličjem in ga naznamo s cepilno smolo.

Cepjenje na sedlo

Te vrste cepljenja se poslužujemo tedaj, ko je podlaga nekoliko debelejša od cepiča. Cepimo takole: Na glavnem mestu prerežemo podlago s skarjami ali s fino zobčasto žagico. Prerez bodi nekoliko poševen in gladek. Zgledimo ga z ostrim nabrušenim sadjarskim nožem. Nato zarežemo cepič na sedlo. To zarezo napravimo z ostrim in dolgo ostjo cepilnega noža. Pri tem postopamo tako: V bližini popka, in sicer za njim, napravimo nekoliko poševno v smeri proti vrhu cepiča zarezo, globoko 1/3 cepičeve debelosti. Nato napravimo še eno tako zarezo, toda mnogo bolj poševno. Ta zareza naj sega prav tako globoko in naj se steka s prvo zarezo skupaj. Zaradi teh dveh zarez odpade kosček lesa od cepiča. Nato nastavimo cepilni nož v nastalo zarezo in prerežemo cepič zelo poševno. Tako nastane na cepiču sedlo odgovarjajoča zareza. Ko smo to storili, napravimo na podlagi, in sicer na strani, kjer je prež najvišji, podolžasto zarezo enake velikosti, kakor je ona na cepiču. Končno položimo cepič natančno na zarezo in povežemo cepljeno mesto z ličjem in namažemo cepljeno me-

sto s cepilno smolo. Da bo cepljenje uspešno, ga moramo izvršiti pravočasno! Toda stalno moramo zemljo rabljati in pletiti. Vezi moramo nadzorovati in jih obnavljati, da ne bi popustile

ali pa bile preveč stisnjene. Sčasoma moramo odstraniti vse poganjke podlage da ne bi njih rast šla na račun cepičev. Pri cepih pa, ki imajo po več cepičev, ohranimo le bujnejše!

Kmetovalec v aprilu

Poljedelstvo

Kdor še ni zbrano prevlekel ožimnega žita, naj to delo čimprej izvrši! Naj nam ne bo žal za kakšno izrito žitno rastlino, ker bo gotovo škoda izdatno povrnjena. Sedaj je tudi skrajni čas, da žitu pognojimo z nitratom, katerega trosimo vrh žita. Gnojenje z nitratom opravimo v treh obrokih, in sicer vsakih deset dni. Prepozno trosenje nitrata pa žitu ni priporočljivo, posebno ne pri nas ker je v maju navadno že suša.

V tem mesecu so glavna opravila na polju: sajenje krompirja, setev krmne pese, koruze, fižola, lucerne, detelje itd. Sadimo krompir ter sejmo koruzo in fižol v vrste. Sajenje in setev navedenih semen v vrste ima zlasti to veliko pr dost, da nam jih potem ni treba okopavati in osipati na roke, temveč z okopalnikom in osipalnikom in z vprežno živino, kar je bolj popolno in cenejše delo, ki nam pripomore do boljših in obilnejših pridelkov. Ne pa zabi, da morajo imeti rastline v zemlji vse redilne snovi v zadostni meri, da ti lahko dajo obilnih pridelkov.

Travništvo

Nadaljuj in dokončaj čiščenje, trebljenje, gnojenje in branjenje travnikov. Kjer je trava redka, moramo posejati, a sejmo samo dobre trave. Skoraj povsod uspevajo angleška puljka, mačji rep pa tudi nekoliko deteljnega semena ne škoduje. Najboljša je kрма iz dobrih trav in detelje. Med smetmi izped jesli in sena je mnogo plevela, katerega bi morali povsod zatirati. Plevel na travniku je največkrat kriv, da pridelamo malo krmne.

Živinoreja

Upoštevaj vse, kar smo svetovali za marec, tudi v tem mesecu. Proti koncu aprila bomo začeli, vsaj ponekod, krmiti živino z zelenimi krmili. Prehod od suhega k zelenemu krmiljenju se mora izvršiti počasi, tako da preideš v 14 dneh samo na zelena krmno. Zelena krmno kosj zjutraj po rosi ali proti večeru pred roso. Pazí, da se zelena krmila ne urefejo in ne uvenejo, zato jih spravi takoj čimov in jih natoenka in paraha raztresi po senčnem prostoru.

Vse živali, posebno pa mlade in breje, znači pušati bolj pogostoma in dalj časa na prostu, da se lahko pregibljejo in nadihajo svežega zraka. Pomladi je! Ne pozabimo naše stare navade in razkužimo temeljito naše hleve in svinjake z apnenim beležem. Pazí na snažnost jasl, korit in vse posode, ki jo rabiš za krmiljenje živine.

Piščeta, ki so se izvalila, imej na toplem. Vsako pišče začni krmiti šele po 24 urah, potem ko se izvali. Najprej mu daj drobni, potočni ali rečni pesek ki je nujno potreben za pospešeno prebavo. Ko pišče použije nekaj zrnc peska, začni mu krmiti suhih krušnih drobtinic, proro in drugo drobno semenje, ječmenov ali ajdov zreb.

Pri krmiljenju piščet se drží pravil: nikdar prevoč, pač, pa vsčkrat. V prvem tednu krmí piščeta vsaki dve uri, v drugem vsaki dve do tri ure, potem pa približno vsake tri ure.

Sadjarstvo

V sadovnjaku je v tem mesecu razen cepljenja le malo dela. Napreden sadjar je že v zimskih mesecih očistil, obrezal in pognojil sadnemu drevju. V tem mesecu se najvišje škodljivi cvetoder, proti koncu meseca pa majski brošč. Ta dva škodljivca zatiramo s pobiranjem in hroščev, ki jih stresamo v odede. V borbi proti škodljivcem so nam zelo koristni pišči, zlasti senice. Zato je priporočljivo, da postavimo v sadovnjak nekoliko takih imenovanih gnezdnih skrinjic. Te skrinjice napravimo iz 30 do 50 cm dolgih lesenih panjev (čokicev), v katerih sredino izdolbemo do polovice dolžine 6 do 7 cm od strani za vhod. Ta luknja ne sme biti širša kakor 3 cm, ker drugače se bo v skrinjico ugnedal vrabec. Ko smo to storili, zamajimo široko luknjo s tem, da pribijemo na panji desko, ki bo obenem služila za strešico. Pod dno luknje zabijemo klin, na katerega ptica sede. Končno pritrdimo skrinjico na močan drog, katerega privežemo na vrh drevja.

Vinogradništvo

V vinogradu ni posebnega dela. Ako so trte že obrezane in povezane pognojimo in prekopamo. Kdor

pa bil upredil, naj uredi hitro, kajti bi smeli imeti v vinogradu nobenega dela.

Kletarstvo

V aprilu je skrajni čas za drugo pretakanje vina, ki ga moramo izvršiti vsakokrat prej kakor ozeleni trta. Znano je, da se takrat tudi začne vino gibati. Če stoji še na drožju, se lahko drožje dvigne in vino postane motno. Pri pretakanju ne smemo pozabiti zveplati sodov. Nadalje moramo skrbeti za snažnost kleti in sodov. Tla ponekemo, stene pobelimo in sode obrišemo s suho cunjjo.

Vrtnarstvo

V zimskih gredicah zredimo rastline in jih presadimo na prostu. Posebno priporočljivo je prepikirati sadike paradižnikov, zelene, paprike, melancane itd., katerih še ni mogoče zasajati na stalno mesto. Od začetka do srede aprila sejmo na prostem: čebulo, poletno in sploh že v prejšnjih mesecih redkve, jedilno peso, kumare, fižol in sploh že v prejšnjih mesecih našeto zelenjavo, ki jo uporabljamo bolj pozno poleti. V aprilu je najbolj primeren čas, da posadimo male šparglje na stalno mesto. Zgodnji grah je treba okopati in oblatkniti. Zimsko zelje ponovno zalijmo z gnojnico in okopijmo. Proti koncu aprila lahko začneš sejati pozni poletni ohrovt, kapus, cvetačo.

Čebelarstvo

Čebelnjak je oživel. Čebele letajo pridno na pašo ter prinašajo obnožino, vodo in nektar. Te snovi so nujno potrebne za hranjenje zalege, katere mora biti v tem mesecu iz dneva v dan več. V tem mesecu mora čebelar uporabiti vse svoje znanje, vse pomoči in sredstva izkoristiti to važno spomladansko pašo. Kdor čebelari s slabši in gleda bolj na številu panjev kakor na številu čebel, ta ne smel od čebelarstva nikdar grtnosti koristiti. V njegovih panjih bo vladaj namesto matice molj in iz panjev bodo zleteli metaljčki namesto čebel. Umni čebelar si pripravi tudi pravočasno potrebne satnice.

Valjenje piščancev

Za valjenje je najugodnejši čas zgodnja pomlad, in sicer meseca marca in aprila. Piščanci se morajo izvaliti najpozneje prve dni maja. Najbolje je, da se izvalijo konec marca ali v aprilu. Če bi nasadili poprej, se nam piščanci izvalijo v zelo hladnem vremenu. Imeli bi sitnosti, morali bi jih bolj krmiti, ker še ni pašo. Taki zelo zgodnji piščanci nam že avgusta ali septembra dorastejo in jardične začnejo nesti v času, ko ni por manjkanja krmne.

Če se nam piščanci izvalijo kasno, na pr. šele maja ali junija, imamo z njimi mnogo sitnosti. Ko se izvalijo je že vroče; zaradi tega je mnogo mrcesa, ki mladi rod napada in ugonablja; razne hranilne snovi se v vročini razkrajajo. Vse to odraslim živalim ne škoduje, v nežnih mladih prebavilnih pa povzroča drisko, ki je najnevarnejša dostikrat smrtonosna bolezen za piščance. Če pa piščanci vse te nevarnosti srečno prebrodijo, nam vendar do začetka zime ne dorastejo. Tedaj preneha pašo, začneja se drago zimsko krmljenje, dohodkov od jardične pa še ni. Šele po novem letu ali pozneje dozorevajo in začno nesti. Takrat pa tudi pričenjajo nesti starejše kokoši, ki so že zimo počivale.

Tako vidimo, da ni prej zgodnji niti prepozni čas valjenja ni primeren za vzrejo donosnih jardične. Drugače pa je s piščanci, ki se ob pravem času izvalijo, recimo meseca aprila. Takrat je najugodnejša toplota. Zimski mraz poneha prav tako mladi, sočni poganjki travic so polni beljakovin in lahko prebavljivi, medtem ko postanejo pozneje trdi, težje prebavljivi in mnogo manj redilni. V mesecih aprilu in maju dobivajo mladi piščanci tudi obilno mesne hrane v obliki žuželk, katerih je v tem času največ. Ko nastopi pozneje za piščance nevarna vročina, so najhujše že davvo prebrodili, postali krepki in utrjeni; škodljivci jim ne morejo več do živga. Paša je še prav dobra tja v jesen, piščanci vidno rastejo do jeseni so godni. Ko nastopi zima, so jardične že popolnoma zrele. Če jih količkaj pravilno krmimo in nimamo prehladnih kokošnjakov, nam pridno nesejo vso zimo, to je v mesecih novembur, decembru in januarju, ko so jajca najdražja.

Zapomnimo si torej važno načelo: Nasadimo jajca le v zgodnji pomladi. Tako vzredimo do jeseni prav poceni dobro razvite jardične, ki nam čez zimo pridno nesejo.

Za valjenje lahko uporabljamo naravno, prisiljeno in umetno kokljo, oziroma valilni stroj. Pri nas na kmetih prihaja v poštev naravna koklja in po potrebi prisilje, na koklja. Za naravno kokljo imamo ono kokoš, ki je sama prenehala nesti in pričela kokljati. Iz previdnosti vzamemo vedno rajši starejšo kokoš za kokljo, ker je mnogo bolj zanesljiva kakor mlada. Vedno vzamemo žival, ki je mirne narave. Flašljive kokoši so slabe valilke. Posebno važna pa je čistost koklje. Ušji in pršice so najboljše razlog, da nam koklja gnezdo prehitro zapusti.

Z valjenjem ter z vzgojo piščancev imamo zelo mnogo posla, mnogo več kakor z odraslimi kokošmi, zato je potrebno, da vedno več kokelj istočasno nasadimo. Če je mogoče, opravimo valjenje za celo leto. S tem si prihranimo zelo veliko dela. Prištedimo pa tudi na kokljah valilkah in kokljah vodnicah. Na žalost nam primanjkuje kokelj vprav v času, ko jih potrebujemo, medtem ko jih je poleti preveč. To je velika težkoča, jo pa moramo premagati. Veliko že pomaga medsebojna pomoč sosedov. Če se na pr. štiri sosedo dogovorijo, da bodo valile v štiri zaporednih razdobjih spomladi in si druga drugi posojale vse koklje, ki jih imajo, se s tem doseže to, da v ugodnem valilnem času niti ena koklja ne ostane neizrabljena. Toda ta pomoč ne bo vedno zadostovala. Vedno si lahko pomagamo z prisilno kokljo, v kateri smo umetno vzbudili valilni nagon.

(Nadaljevanje prihodnje)

MARIE MAJEROVA

ROMAN

Najlepši svet

S težavo je zbirala živež. Samo Anton Bilanski ji je redno dajal moko. Nihče drug v vsej vasi ji ni bil zavezan. Vsakdo se ji je izognil, da mu ne bi bilo treba odreči. Majorka pa, ki ni bila od tukaj, ni znala prositi. Vendar pa je znala biti z malim zadovoljna, saj se je vso svojo dekliško dobo omejevala, da bi ostala nedotaknjena dota, ki ji je omogočila, da se je poročila z oficirjem. Stiska vojne dobe je obudila v njej najprej strah, da ne bo mogla živeti od malega kapitala, ki ji je ostal po moževi smrti in ki ga sama ni znala dovolj izkoristiti. Nato se je vanjo vselila kruta bolelost, ko je odšel v vojno njen oboževani Roman. Vsak dan bolj se je vdajala bojznim in melanholiji. Zaman sta jo tolažila njena prijatelja, gozdar in ravnatelj sladkorne tovarne, zaman sta ji predlagala, naj vloži svoj denar bolj donosno v razna podjetja. Trmoglavost se je držala starega reda in si uredila življenje tako, da je izhajala z malim. Kaftanka je prihajala prat in likat, pomivat dva, tri krožnike po gospenjem kosilu, se pomirila z galerijo slik, kakor se je pomirila z nehvaležnostjo vseh, katerim je pomagala na svet in ki je niso nikoli vprašali, kako živi in kaj je.

Otrok se je rodilo zdaj zelo malo. Že davno ni bilo več častno imeti mnogo otrok kakor takrat, ko je gospa mama Bilanska legla pri šestem. Kaftanka pa si ni upala delati to, kar so za drag denar delale njene tovarišice v mestih. Bala se je smrti in zakonov, spoštljivo se je bala boga, ki bi jo za to kaznoval na vekoma. Kmetice, ki so jo v težki uri klicale po stari navadi, so ji vrgle odmerjeno plačilo, ji dajale boljšo hrano po tri, štiri dni, ko je prihajala k njim, nato jim je bila spet tuja. Vzlic temu si je Kaftanka prizadevala, da ji ne bi roke otrdele od težkega dela, vedno je mislila na tiste, ki so potrebovale njene roke v težki uri; vedno si je izbirala snažno delo, medtem ko je Betina morala opravljati vsa groba dela.

Služba pri majorki ji je prijala. A potrta, preplašena gospa je bila bolj mirna v navzočnosti stare ženske kakor mladih služkinj, ki so bile polne smeha, petja in krika. In ko je Roman prišel ranjen v Ljubljano, ni mogla spati od razburjenja, dokler ga ni videla. Zdelo se ji je, kakor da ga je vnovič dobila, in zdaj se je še bolj bala zanj. Koliko strahu je preživela, dokler je bil v lazaretu! Kako tesno ji je bilo, ko je odšel na Dunaj in pisal od tam samo kratke dopisnice v dolgih odmorih. Vedno znova ga je videla v fronti kot tarče italijanskih krogel, topov, letal, plinskih napadov, bajonetov.

Od prevrata Roman sploh ni več pisal in dnevi so minevali prazno in se končali z nočjo, ki ni prinesla osveženja. V enem teh dni je gozdar izjavil iz nje obljubo, da se bosta končno vzela, ker ni hotela ostati sama na stara leta, zapuščena in zagrenjena. Majorka je iskala utehe v tem sklepu, istočasno pa jo je prevzemala groza, kaj poreče k temu Roman, kadar se vrne. Materino srce nikoli ne dvomi. Bilo je pač mnogo možnosti, ki zadržujejo vojake. Na tisto pa, ki je zadržala ničnega Romana, mati ni pomislila. Matere nikoli ne mislijo na očitne in naravne reči, ker si domišljajo, da so njihovi otroci izjema od pravil.

Ko je zazvonil zvonec, sta se obe zdrznili; Kaftanka v kuhinji, majorka v sobici. Ta zvok ju je prešinil od glave do pete, da sta strahoma prisluhnili. Kaftanka je capljala in vrata so ji bila preozka, ko je planila ven, majorka pa se ni vzravnala iznad vezolja.

Nadporočnik je šel počasi skozi vrtič in njegova zelena uniforma se je stapljala z jesenskim zelenjem. Vprašal je Kaftanko, če so očetove vrtnice že ovite za zimo. V veži je polagamo odložil orožje in si dolgo čistil čevlje, ko je mati vsa iz sebe odprla vratno krilo, postala tam kakor prikazen in vzkljnila:

»Roman!«

»Dober dan, mamica!« je rekel veselo. »Kako se imaš danes? Spet vežeš?«

Nehote je skrila ročno delo za hrbet in šele sedaj je pustila, da ji je poljubil drugo roko, drobno in suho, oblečeno v mrežasto rokavičko brez prstov. A ni ga izpustila, zvelkla ga je v svojo sobo in šele tu zatarnala:

»Kaj je s teboj, sinček? Ne pišeš, ne prideš? Vsi vojaki so že davno domal! Že leto dni tvoja mati ne ve nič o tebi! V takšnih časih! Izmučil si me in izčrpal! Zdaj pa se vrača, kakor da je prišel s sprehoda.«

»No mama, kdaj se boš nehala batj zame? Ni sem otrok, sem tar bojevnik.«

»Dobro vidim, da si velik, kakopak. Že davno si večji od mene v vojni pa si še bolj zrasel, je rekla očitajoče. »Je to prav? Pride nenadoma domov po tolikem času, mati pa se ne sme niti ustrašiti. Kakšna mati bi bila, ko bi se ne ustrašila? Zdaj pa hitro, povej, kaj želiš? Kavč, čaj?«

Vsa je bila zmešana od obotavljanja, kaj naj najprej stori: naj ga pogosti ali naj ga gleda in ugotavlja, da je to ljubljeno bitje resnično tu.

Roman ji je poljubil roko, nato drugo, ji nežno vzel iz roke ročno delo, ga vrgel v kot, potem je poljubljaj mater po vsem obrazu, jo objel in zaplesal z njo. Veselo ga je pokarala, pa se vsa upehana oprla na stolico, medtem ko jo je Roman zvalil na divan.

»Imenitno!« je zaklical, in poredno opazoval njeno zadrego.

Bila je videti nekam odmaknjena od sveta, ker je živela mimo resničnega, vsakdanjega in utrudljivega življenja. Njeni črni lasje so bili še vedno bujni in svetli in so ležali nad čelom, vpleteni v visok vence in priplepljeni k sencem z dvema pristriženima pramenoma, kakor je velela moda njenih dekliških let.

Roman je govoril:

»Izvrstno! D'van je še vedno tako udoben, a mati je postala lepota. Sijajno je to. Nič Sse ni izpremenilo!«

»Misliš?« je rekla mati in priprla oči.

Roman je predobro poznal vse odtenke njene vedenja in je zato uganil, da je v njej knočno dozorela neka odločitev.

»Toda mati je hotela najprej sama zvedeti vse od njega. Zato je ukazovala s prosečim glasom:

»Zdaj pride velika izpoved. Takoj povej, kje si bil celo leto, zakaj nisi prišel prej, če si zdrav, in sploh vse!«

»To vse ni prav nič zanimivo. Zaspala bi pri tem Ti pa imaš gotovo kakšne novice. V moji dragi domovini se je baje postavilo vse na glavo.«

Majorki je postalo tesno.

»Kako to veš, ko te ni bilo tu?«

V SLOGI JE MOČ se zavedajo v Padričah

(Nadaljevanje z 8 - 9 strani)

prebudilo marsikoga in mu odprlo oči. Pevski zbor je utihnil, pa so se začeli že spraševati in skrbeti, kako bi ga oživel. Prav jim je povedal pevovodja: »Zberite se, pa začnemo z vajami in bomo zopet prepevali.«

Tudi v jami bodo še prireditve. Pomni na bo mrza, poleti pa ne vlačine in elektrika to svetila, da bo kot soncu in še bolj privlačno. Oživilo bo prosvetno življenje, dvignila se bo politična in narodna zavednost Padrič, če bodo vaščanj mal najti pot sloge in enotnosti.

Tudi gospodarsko se bo vas dvignila in rešila, če bo na volitvah izbrala poštenjake, razgledne, zavedne moše, ki se ne vdajo vsakemu pihljaju burje, ampak znajo iti po začrtanih potih.

Kaj je potrebno za kulturni in gospodarski dvig

Za kulturni dvig svoje vasi morajo v prvi vrsti poskrbeti domačini sami starejši, ki imajo dovolj izkušenj, in mladin, ki ima še bodočnost pred seboj. Oblast pa mora preskrbeti vasi primeren kulturni dom, odpreti in pripraviti jamo, da bo tam udobna in primerna dvorana za večje prireditve, na katere bodo prihajali tudi iz okoliških vasi in celo izletniki iz Trsta samega. Prav zaradi izletnikov, ki so včasih bolj pogosto prihajali v nedeljah, v bolj pogosto prihajali v nedeljah v

Padriče, bi morala občina popraviti cesto čez Razklani hrib. In to čim prej, ker se te poti dnevno poslužujejo številni domačini, delavci in mlekarice, ki hodijo v Trst.

Za gospodarski dvig, posebno za zboljšanje kmetijstva, pa je nujno, da pristojna oblast priskoči takoj na pomoč, toda ne samo z malenkostnimi nagradami. S tem se ne odpravi nič. Stevilo živine, kakor smo že omenili, se je znatno znižalo, ker ni sena in zaradi vojne. Kmetje morajo dobiti zadostno število krav dobrih mlekaric po ugodnih cenah. Za nakup morajo dobiti dolgoročno posojilo z nizkimi obrestmi. Očistiti in pognojiti je treba travnike. Zato bi morala oblast dajati gnojila po nizki ceni, orodje in nagrade.

Na vsak način pa mora vojaška oblast preprečiti, da bi naša polja in travnike uničevale vojaške edinice. Naj prenehajo z gradnjo strateških in nekoristnih avtocest, pač pa naj popravijo občinske poti, ki so v obupnem stanju.

Dolgo smo se razgovarjali z razumnim očancem. Rade volje mi je pripovedoval o svoji vasi, zgovorna mamica pa je pritrjevala in vstopala v razgovor. Ko sem jim povedal, da bom napisal o njihovi vasi v »Ljudski tednik«, sta bila še bolj vesela.

»Veš, tovariš, to pa je sfains list. Jaz ga prav z užtkom čitam. Ko se bliža petek ne vidim ure da g' aprinesejo, pravi očka. Mamica ga tudi rada čita. »Kar razveseli me, kadar ga dobimo.«

Da bi deževalo, tega si zaenkrat vsi želijo

Po vasi ni ljudi. Le gospodinje pripravljajo večerjo za delavce na polju, ki sadijo krompir all čistijo travnike. Malj fantiček bistrega obraza se nam pridruži, ko opazi, da imamo fotografski aparat. Sede na vodnjak: cak, cak, pa je v škatlicji hiša z napisom, vodnjak in mali Padričan. Tudi stari očka in mamica se bosta videla v Tedniku, in družino, ki sadi krompir ni čisti lonce, ki se na soncu zdijo srebrni. Prijetnega razgovora je konec, sonce se skriva za strehe, očka in mamica hitita s semenom in prigrizkom na njivo.

Po cesti srečujemo mlekarice, nekatere gredo peš, druge se peljejo s kolesi, pa jim burja nagaja, nekatere pa na vozičkih. Vsak dan g' do zgodaj zjutraj dolj, popoldne pa gori. Neprijetno je pozimi, ko piha mrzla burja. Še bolj pa poleti, ko pripeka sonce, že možgane in suši usta.

Nagajiva, vztrajna burja pihlja kar naprej. Preveč jo je že. Da bi vendar enkrat prenehala in da bi pričela deževati, zlata rosa, da bi zrastle krompir in žito in trava in cvetlice, da bi že enkrat bila prava pomlad. To si najbolj želijo tako v Padričah kot po vseh vaseh in v mestu. V tem so si za enkrat enotni vsi!

MLIN v grapi

(Nadaljevanje z 8 - 9 strani)

njem: »Ta bo pa še veliko premetal v Grapi, če bo zdrav. In

se v tem ni prav nič zmotil.

Pet let me ni bilo v ta kraj. Novo življenje in delo za utrjevanje naših pridobitev me je zaposlilo do skrajnosti. Na tiho domačijo v Grapi sem kar pozabil. To je trajalo le dve leti, ko se je v meni pričela oglašati tišinska samota tistega kraja. Ni bilo to domotožje, katerega sem prebolel že v gozdovih. Življenje velikega mesta mi ni nudilo nobene lepote, zato je bil glas samote, ki me je vabil vedno močnejši.

Ponoči sem prišel v tisti tišinski kraj.

Kakšno presenečenje! Skozi okna hiš v Grapi, na Pstati, v Valšju, na Vresniči in Strmi Brdi sveti - električna luč. Tako je svetlo, da vidim pod grmom razcveteli kokorik.

Iskren in tovariški je stisk roke gospodarju v Grapi. Zal mu je, da ne more ponuditi vina. Kako tudi, saj tu raste namesto brajde loza in srobot. Pa ga kar hitro potolažim, naj rajši pripoveduje, kako je bilo, kar se ni sva videla in kako so v te samote dobili elektriko.

Misel je sprožil Viktor v Volšju, ki se je po svetu izsolal v dobrega mehanika. Povedal je to ljudem, pa so se sporazumeli.

»Moči bo dovolj za vse, saj se kar sama ponuja,« je zagotavljal Viktor.

Preko strmega pobočja so s prostovoljnimi delom skopali jarek. Sezidali so majhno kabino za motor, nabavili potrebne žice, pa je bilo. Tovariš Viktor je imel prav. Zasvetila je luč in tej samoti še prej kot v kakšni vasi, ki je mogoče imela več pogojev

in moči. Borba je tem ljudem razširila razglednost.

Pred borbo ni bilo takih dobrih odnošajev. Grapar in Vresnikar sta se bežno pozdravljala, ko sta kosila vsak v nasprotnem hribu. Preveč je bilo skrbi, da bi jih bila razodevala drug drugemu. Strmarski Ciril je celo prodal svojo bajtarijo, ker ni mogel več zdržati v tej samoti. To je kupila revna vdova in se iz ljubezni do dveh otrok zagrizla v te grive. In živi, čeprav ne dobro, ker je pridna. Vresnikar je vrtel, ker je dobil pridno ženo in ima še bolj pridne otroke. Starejša je aktivistka, mlajša pomaga doma in že pestuje hčerko s svetimi očmi. Mati Viktorja je zadovoljna, ker je sin prinesel nekaj tako novega iz sveta, da je za vse prav. Stara Tina v Grapi ne more spati ponoči. Pre-mišlja o snu, ki je padel v partizanah. Ponoči večkrat vstaja prižiga luč in plete nogavice. Novi gospodar v Grapi pa je kot dober mizar postal delovodja mizarnice v Sebrljah. Doma opravljata delo žena in hčerka. Meljeta, oskrbujeta posestvo, kravo in prašiča.

Poslovil sem se vesel od teh novih ljudi. Borba jih je zblizala in prinesla v to samoto duha skupnosti in tovariškega sodelovanja. Marsikateri vasi bi bili ti ljudje lahko za zgled. Mlin v Grapi in njegovi današnji prebitvalci, ki so doživeli prvo uničenje ob povodnji in nato vse težave v narodno-osvobodilni borbi, opominjajo: Naprej v lepše in boljše, tovariši. Naj tudi vam posveti luč napredka in razvoja, ker bi sicer lahko ostali zagrenjeni v svoji zaostalosti.

P. A. Ogarev

UMETNOST · PROSVETA

Zaključna beseda k ljudskim umetniškim razstavam slikarja Alberta Sirka

Na občnem zboru Slovensko hrvaške prosvetne zveze v maju 1948. l. je bil sprejet sklep, da naj skrbi naša prosvetna matica, poleg drugih že več ali manj udomačenih panog umetnosti, tudi za splošno likovno umetnost med našim ljudstvom.

15. sept. 1947. je umrl tržaški slikar Albert Sirk iz Križa pri Trstu, prvi slovenski slikar morja, kot ga je nazval umetnostni kritik K. Dobida. Kot človek in slikar je ostal Sirk vedno veder, preprost, od problemov neobtežen stvarjalec, na široko priljubljen in sprejet od občinstva v Sloveniji in drugod, kamor ga je zaneslo delat in razstavljati, potem ko so ga fašisti pregnali z rodne grude. Potem ko ga je Slovenija proslavila s spominsko razstavo na obletnico njegove smrti, je bilo nujno in dolžnost tudi njegove ožje domovine, da se ga spomni in se mu oddolži. Njegov način slikanja je bil kot ustvarjen tudi za ljudsko razumevanje.

Tako je bila rojena misel na te naše prve ljudske razstave, ki so bile istočasno spominske za slikarjem A. Sirkom: v januarju v Križu, njegovem rojstnem kraju, od 14. do 27. februarja v galeriji Scorpione v Trstu, 6. marca v Borštu in 13. marca na Proseku.

Kakšna je bilanca teh razstav? Nekaj tisoč Slovencev jih je obiskalo (pač nekaj manj zaradi zborbe vidalijevskih organizacij tudi proti tem visoko kulturnim prireditvam) poleg njih tudi mnogo italijanskega umetnostnega občinstva, ki je moštrovine občudovalo v Scorpione v Trstu. Naj so bili gledalci najpreprostejši vaščani, ki so prvič videli slikarsko razstavo ali ljudje, ki so že obiskovali galerije ali ljudje, ki so jih kakor koli privlačevale umetnine ali umetnik, vsi so čutili v večji ali manjši meri resnost in veličino umetnosti, ki je dihala s teh razstavljenih platen. Ako je marsikoga na prvi hip pritegnila le barvna in življenska vredost ter pestrost naslikanih predmetov, se je z malo besedami razlage ali napotka kmalu začel uživljati tudi v skrivnosti načina slikanja in s tem v globlje razumevanje umetnika ter slikarske umetnosti sploh. Dobili so s tem vsaj prvi pojem o moderni slikarski umetnosti, ali pa so se čutili že bolj privlačene v magično sfero umetnosti domačega umetnika, ki mu ni najostrejši nasprotnik, n. pr. šovinistična «La Prora» poleg drugih, ni mogel, da ne bi priznal brez omejitve visoke umetniške vrednosti.

Prvi poskus je torej uspel. Seveda gre pri tem velik del zasluge tudi posebnemu značaju človeka in umetnosti A. Sirka.

Albert Sirk je predvsem marinist, slikar morja. Izhajajoč iz pristne ribiške družine iz stare slovenske ribarske naselbine kraške obale, iz Križa pri Trstu, je svojo mladost preživel v dotiku s morjem in kot zrel mladenič je deset let brodiral po vsem Sredozemlju in ga že tudi slikal z vsem pisanim življenjem.

Učitelji in profesorji v Jugoslaviji delajo za svoje dijake.

Na XII gimnaziji v St. Vidu pri Ljubljani so profesorji in dijaki preuredili risalnice v kinodvorano. S pomočjo ljudske oblasti so si ku. Dli kinoaparaturu. S predvajanjem Doučnih filmov se je zanimanje za Douk prirodopisa, zemljepisa in fizike silno dvignilo. Tudi uspehi dijakov so bili od konference do konference boljši.

Toda na delovni konferenci so profesorji in dijaki sklenili, da bo do še bolj spornih svojih šol. Zbrali so potrebni material in nato napeljali žice po vseh prostorih, dalje stikala, kontrolne zvočnike, žarnice itd. in tako namestili po vseh prostorih zvočnike, a centrala je v ravnateljstvu pisani.

ALBERT SIRK: avtoportret

njem. Rastel je ob morju in se ne ločljivo zrastel z njim. Morje s kraškimi strminami ga je navdihovalo z vsemi lepotami in ga gnalo k slikanju ter mu neizčrpno dajalo snovi za umetniško ustvarjanje. Ko se ni mogel vračati na svoje rodno morje zaradi fašističnega pregan-

janja, je hodil v Dalmacijo, na Ohridsko jezero ali na Donavo. Toda komaj se je vrnil po padcu fašizma v domovino, mu je spet zapel čopič visoko pesem o domačem morju ob kraških bregovih od Trsta do Devina, kjer je bil zakoreninjen, kot bi rekel Cankar, sedem sežnjev globoko v domači zemlji, med svojimi ribiči.

Saj je od slovenskih slikarjev že marsikdo slikal morje, tudi od naših največjih: Grohar, Jama, Santel, Jakac, Cernigoj, Spacal, Cesar vendar je to le nekako prigodno, mimogrede. Morje je le ozadje k sliki, večji del le drugovrsten element. Medtem ko je pri njem glavni predmet morje z vsem življenjem, ki se steka k njemu: na vodi, na ladjah in na obrežju, z vso pestro življensko in folklorno resničnostjo, ki jo pozna le izveden mornar in ga upodablja z vso ljubeznijo resnični umetnik.

«Votel je Kras» je z boleščjo ugotovil pred nekaj desetletji naš veliki pesnik Zupančič; ta košček naše domovine takrat še ni bil našel pota v skupno slovensko kulturno zakladnico. Prazno je naše morje, bi bil lahko takrat dodal. Ze pred mnogimi leti pa je lahko zapisal tr-

žaški pesnik A. Sirok: «Kot opeva Gradnik svoja Brda, kot opeva Gruden svojo Nabrežino, tako ima tudi Sv. Križ v Sirku svojega slikarja. Sirk ljubi Sv. Križ, ljubi kriške ribiče, ljubi morje - in ta ljubezen lije z vseh slik».

«Berto Jožinov» je bil rojen 26. maja 1887. v Križu. Srednjo šolo je dovršil v Trstu. Prvotno je hotel na dunajsko slikarsko akademijo, a se je končno odločil za Benetke, kjer mu je bil učitelj znani Ettore Tito, mojster slovitih figuralnih kompozicij Hodlerjeve smeri. Dvornil je akademijo kot odličnjak, prvi inozemec v Benetkah.

Nato je potoval po Italiji, Celih deset nadaljnjih let je preživel kot mornarski slikar v avstrijski vojni mornarici. Objadral in slikal je vse dežele Sredozemlja. Po svetovni vojni namesčenega kot profesorja risanja na srednji šoli v Trstu so fašisti odpustili, nakar se je zatekel na slovensko osnovno šolo pri Sv. Jakobu kjer se mu je po nekaj letih dogodilo isto kot zavednemu antifašističnemu Slovencu. Moral je čez mejo v Ljubljano in nato v St. Lenard v Slovenskih goricah. Tu kot tudi pozneje v Celju, kjer ga je zatekla druga svetovna vojna, je spoznal in slikal lepoto štajerske pokrajine. Nacistični okupatorji so ga izgnali v Srbijo odkoder se je končno po padcu nacifašizma, vrnil v svoj Križ -Trst. Z mladostno vneto se je spet lotil slikanja ljubljene morske obale od Trsta do Devina toda zadnja leta so mu že spodkopala zdravje. Umrl je 15.9.47.

ZORKO JELINCIC

Prosveta med ljudstvom

V Marezigah je gostoval pevski zbor «Slavko Skamperle» od Sv. Ivana. Domačini so pevce prisrčno sprejeli. Pozdravil jih je predsednik krajevnega odbora, nakar je sledil koncert, ki ga je vodil poštvalni pevovodja Franc Venturini V prvem delu je zbor izvajal partizanske in narodne pesmi, drugi del pa je obsegal umetne, za zaključek pa je zbor zapel Internacionalo. Kot spremljevalka na harmoniko je nastopila prof. Romana Zajc, kot solista pa Rožica Kozem in Aleksander Zerjal. Koncert je prav dobro uspel. Gostom na čast je pred in po koncertu ter v odmorih prav lepo igrala domača godba.

V mestnem muzeju v Kopru so razstavljena dela slikarja Alberta Sirka. Ob otvoritvi je govoril dr. Hlavaty o življenju in delu pokojnega slikarja. Tov. Jelincič pa je razlagal obiskovalcem posamezne slike. Razstava bo odprta še do 4. aprila.

Lutkovno gledališče za naše najmlajše zadnje tri tedne ni imelo nobene predstave. Zato pa se bo v najbližjih dneh predstavilo s popolnoma novim programom, ki ga vestno pripravlja poštvalni Marij Maršič. Kot prva točka novega programa bo prizor «Laži», ki ga je Maršič priredil za lutkovni oder po istoimenski črtici Frana Milčinskega. V drugi točki bo nastopil kot glavna oseba Pevliha, saj si brez tega šaljivca skor, ne moremo predstavljati lutkovne predstave. Poleg njega bo prišel na oder tudi policaj, pa še ovčnica, Pavhova žena in njen šček, na lje Kljukec in še mnogi drugi. Našim najmlajšim, pa tudi odraslim, ki kaj radi obiščejo lutkovno gledališče, se obeta zopet nova zanimiva in lepa zabava.

Slovensko narodno gledališče v Trstu

SNG je priredilo v preteklem tednu zopet vrsto predstav, ki so povsod vzbudile izredno zanimanje in doživele lep uspeh.

V Plavjah je SNG gostovalo na povabilo tamkajšnjega prosvetnega društva z Gogoljevo komedijo «Zemljin» v deloma menjani zasedbi. Po daljšem presledku zaradi boleznij je zopet nastopil Modest Sanci in igral Zevakina, Stane Raztresen pa je predstavljal Jajčnico, Dvorana v Plavjah je bila nabito polna, gledalci niso štedili s priznanjem igralcem, ki so odlično odigrali to komedijo.

V petek 25. t.m. je nastopilo SNG v Kopru s Surinovo mladinsko igro «Dedek Mraz» dvakrat, popoldne in zvečer. Dvorana nad Loggio je bila popoldne polna mladine, zvečer pa večinoma odraslih. Prvi kot drugi so bili navdušeni in obe predstavi sta dosegli popoln uspeh.

Z isto igro je gostovalo SNG tudi v Smarjah in Sičolah. V Smarjah so igrali v eni naših najlepših in največjih dvoran v združnem domu, ki ga končujejo. Na velikem odru, ob garderobah, pred polno dvorano hvalečnih gledalcev so se igralci sprostiti in dali odlično predstavo.

V Sičolah so nastopili v kinodvorani — žal, je oder neprimeren, majhen, vendar je bila velika dvorana polna zasedena in je prav tako predstava doživela lep uspeh.

V galeriji «Scorpione» razstavlja od 31. marca do 15. aprila tržaški slikar Lojze Spacal. V bibliofitski numerirani izdaji je izšla njegova monografija o njegovem slikarstvu v zadnjih desetih letih. Knjiga vsebuje nad 30 enobarvnih reprodukcij in eno večbarvno. Uvodne besede je napisal Boris Pahor. Knjigo lahko naročite v knjigarni Stoka in v slikarskem ateljeju, via Coroneo 1-V.

Glasbena Matica in letošnji prvi nastop njenih gojencev

Današnja Glasbena Matica je naslednica nekdanje Glasbene Matice v Trstu, ki je imela svoj sedež v Narodnem domu. Do leta 1921 je imela lastni godalni orkester, številni pevski zbor, oba na dostojni umetniški višini ter lepo razvijajočo se glasbeno šolo. Delovanje Glasbene Matice je fašizem zatrl in šele po osvoboditvi vojni se je ta obnovila, ni pa mogla razviti niti takega delovanja, kot pred fašizmom, ker se ji še sedaj, štiri leta po vojni, ni posrečilo dobiti primernih prostorov. Delovanje današnje Glasbene Matice je omejeno le na glasbeno šolo in še ta mora gostovati po zakatnih sobah v različnih tržaških okrajih (Skedenj, Vicolo Ospedale, Sv. Ivan, Opčine, Barkovlje). Glasbeno šolo vodi priznani pedagog prof. Karel Sanci, ki je dolga leta vodil celjsko glasbeno šolo, na šoli pa uče dobri učitelji. Kljub težavam — pomanjkanju prostorov, primernih instrumentov, dobre razsvetljave itd. skuša Glasbena Matica razširiti svoje delovanje in je letos na novo uvedla oddelek za solo petje, ki ga vodi Dušan Pertot. V okviru Glasbene Matice deluje, prav tako pod vodstvom Dušana Pertota tudi operna šola, ki je letos na več nastopih dokazala svojo umetniško raven.

Uspehe šole Glasbene Matice nam je preteklo nedeljo pokazal interni nastop gojencev, ki je bil v Vicolo Ospedale. Pred sošolci in starši je nastopilo 20 gojencev Glasbene Matice iz šole prof. Karla Sanci, Mirce Sanci, Eme Vrabc, Stanka Maliča, Marijana Sanci in Dušana Pertota. Med nastopajočimi so bili štirje violinisti, eden iz oddelka za pihala (trubenta), eden iz solopeskega oddelka, ostali pa gojenci klavirske šole.

V neprimernem prostoru, v mali sobi v Vicolo Ospedale, v kateri je zavzemal že sam klavir eno četrtino celotnega prostora, so gojenci vendarle dokazali tako stopnjo muzikalnosti, da smo prepričani, da bi v boljših razmerah dosegli še večje uspehe. Izmed odraslejših gojencev in gojencev so se še posebej odlikovali s svojim prednašanjem in muzikalno: o Schumann Lili, Vuga Marta in Svava Vladimira. Izredno glasbeno nadarjenost, jo je pokazala mal. osemletna Marijana Boljko, ki je z velikim razumevanjem odigrala na pamet svoje točke.

Tudi ostali mladi nastopajoči so, čeprav še na prvih stopnjah, pokazali resnost pri glasbenem študiju in precejšnjo izdelanost pri predvajanih skladbali.

Nastop gojencev Glasbene Matice je dokazal, da je glasbena šola s svojim učiteljskim zborom storila vse, kar je možno v danih prilikah, da resno in vztrajno vrši svoje kulturno poslanstvo in da bi v drugačnih razmerah svoje delovanje brez dvoma razširila in poglobila. Toda Slovenci na Tržaškem ozemlju moramo, kljub velikemu deležu v osvobodilni vojni, še vedno nositi posledice fašizma — požiga Narodnega doma — ki so ga uničili fašisti in kjer je Glasbena Matica uspešno delovala. Se vedno se

moramo zatekati v predmestje, čestokrat gostilniške sobice, da lahko sploh pojemo, igramo, poslušamo predavanja itd. Toda kljub temu moramo razvijati dalje svoje kulturno delo in prav zato želimo, da bi se tudi nastopi gojencev Glasbene Matice večkrat ponovili, kar bi bilo v prid gojencem samim, obenem bi pa vzbudilo zanimanje za instrumentalno glasbo in solopetje v širših krogih.

Uspehi, ki jih dosegajo naše kulturne ustanove naj nam bodo v spodbudo, da bomo z vestnim kulturnim delom nadoknadili vse, kar nam je bilo odvzeto v dolgih letih prisilnega kulturnega močja.

UBALD VRABEC

Kulturne drobtine

V Beogradu so restavrirali licej Dositeja Obradoviča, ki ga je ta osnoval leta 1808. V njem bo nameščen «Dositejev in Vukov muzej», v katerem bodo rokopisi, dela, knjige in pisma velikega prosvetitelja srbskega naroda Dositeja Obradoviča in reformatorja srbskega književnega jezika Vuka Stefanoviča Karadžiča. V muzeju bi zbran tudi različni material, ki osvetljuje dobo, v katerem sta Obradovič in Karadžič živela.

Po načrtu za novi zakon bodo prešla na Češkoslovaškem vsa založništva v državne roke. Vsako založništvo bo imeo točno določen delokrog. Na ta način bo odstranjena konkurenca in mogli bodo tako najekonomičneje izrabiti papir.

Svedski zdravnik Axel Munthe je umrl v visoki starosti 92 let. Napisal je več knjig, svetovno slavo pa je dosegel s knjigo «S. Michele», ki je zbirka vtisov in doživljanj iz njegovega bogatega življenja. Knjiga je prevedena tudi v slovenščino.

Po vseh večjih krajih Slovenije so organizirane ljudske univerze, ki imajo nalogo, da prirejajo kvalitetna aktualna predavanja, pri katerih sodelujejo najrazličnejši strokovnjaki, kajti predavanja na ljudskih univerzah morajo biti predvsem poučna, čeprav seveda ne smejo zanemarjati tudi politične vzgoje.

Da se zboljša delo ljudskih univerz, je bila te dni v Ljubljani konferenca okrajnih referentov.

Sovjetski film Mikluho Maklaj

Mikluho Maklaj je naslov filma, ki ga igrajo v kinu ob morju. Kdo je bil Nikolaj Nikolajevič Mikluho Maklaj? Veliki napredni ruski znanstvenik, ki je živel od l. 1846 do 1888. Ta pogumni raziskovalec in človekoljub je študiral v Petrogradu fiziko in matematiko, v Nemčiji pa poslušal zoološka predavanja Darwinovega pristaša E. Heckla. Sel je z njim tudi na raziskovanja, toda zanimala ga je v večji meri znanost o človeku. S svojim znanstvenim delom je predvsem pobijal lažne teorije o nižjih in višjih rasah, ki so se je posluževali predvsem kolonizatorji novo zaselenih dežel. Skušal je dokazati, da ni vzrok fizične zaostalosti in zaostalosti na vseh področjih človeškega udejstvovanja barvnopolnih narodov pripadnost k nižji rasi, marveč v tem, da so živeli ločeno od osrednje razvojne linije ostalega človeštva; in tako ima Mikluho Maklaj velike zasluge pri razvoju moderne antropološke znanosti.

Sovjetski film sloni na dokumentarnem gradivu. V začetku gledamo slike, ki prikazujejo velikega borca za humanost ob koncu življenja. Doživlja tragiko znanstvenika, ki je postal zaradi svojega stremjenja po resnici tarča tedanjih vladajočih razredov. Tem je mogla služiti le laž, ker le tako so lahko izmogli kolonialne narode kot nižjo raso.

Znanstvenik pripoveduje o svojem življenju in pričanja z bojem v petrograjskem geografskem društvu za odobritev potovanja na Novo Guinejo. Tam ga vidimo, kako živi s svojimi služabniki deset let. Bivanje med Papuanci, prebivalci otoka, je prikazano izredno zanimivo. Kot človekoljub se približa divjakom in si pridobi njihovo naklonjenost. Pravo nasprotje Maklaja pa predstavlja Nemeč, ki s svojimi plačanci neprestano za sleduje znanstveniku, da bi uničil njegovo delo; nasilno se tudi poslasti nekega plemena in ravna z njim po načelu rasne neenakosti.

Maklaj zapisuje ves potek svojih antropoloških, etnografskih, geografskih, zooloških, botaničnih, jezikoslovnih in drugih znanstvenih izsledkov in nato ga vidimo, kako se po napornih potovanjih vrne v Sidney. Tam ga slovesno sprejmejo, pričakuje ga tudi njegova znanca z ladje, s katero se poroči, toda Nemeč je še vedno na delu in Maklaj komaj reši pred njim svoje znanstvene zapiseke.

Pred vrtnitvijo v Rusijo goreče dokazuje po največjih evropskih mestih, da ni rasne razlike med ljudmi, da ni slabših in boljših, več ali manj vrednih ljudi, da smo vsi bratje in da ima vsak pravico do svoje osebnosti svobode.

Povsod je žel priznanje, najmanj v tedanji Rusiji in šele po Oktobrski revoluciji mu je Sovjetska zveza priznala tisto mesto v znanosti, ki mu gre.

Film je močno razgiban, vendar pa ne izvira ta razgibanost samo iz znanstvenih kontrastov, ki jih vzbujajo Maklajeve goreče in revolucionarne teorije, temveč tudi od tod, ker je svojo teorijo tudi praktično izvajal pri svojih raziskovanjih. S svojo idejno močjo in z zanimivim prikazovanjem na Novi Guineji film močno pritegne gledalca, tako da je v polni meri uspelo prikazati osebnost M. Maklaja.

Z dovršeno filmsko tehniko in z umetniško igrjo je režiser Razumny izdelal film, ki šteje med najzanimivejše v vrsti filmskih biografij, s katerimi si je sovjetska kinematografija pridobila velike uspehe.

«Deček iz predmestja»

Dve sceni iz filma «Mikluho Maklaj»

TEHNIKOVI zapiski

Jeklo in nylon

Pred kratkim so pričeli izdelovati žične vrvi z nylonsko prevleko in pa tako da so posamezne žice prevlečene z nylonom in potem spletene v vrvi. Ta prevleka je odporna zoper olje, čistele tekočine, morsko vodo, alkalije in do 1 odst. ne raztopine dušikove, solne ali žveplene kisline. Vrvi proizvajajo s premeri 0,8 do 25 mm.

Jekleni krt

Sovjetski inženir A. I. Trebelev je objavil v «Literaturni gazet» vest, da je dokončal svoj drugi model aparata, ki zmora vrtači pod zemljo, prav na isti način kot to opravlja krt. Sedaj ta model preizkušajo na Uralu in če se bo dobro obnesel, ga bodo začeli izdelovati na tekočem traku.

Še enkrat: Ali je na Marsu življenje?

Ko so naredili leta 1908 na ameriški opazovalnici Lowell posnetke Uranovih in Neptunovih spektrov, je ruski prirodoslovec Timirjazev našel v njih podobnost s spektri klorofila, izhajajoča iz železnih pedv Ameriko, ali niso morda zapazili v teh spektrih glavno vpojno črto klorofila, izhajajoča iz železnih poročij Marsa. Od tam so mu odgovorili, da jih to vprašanje zanima že 14 let, da pa imajo nepremagljive težave s spektroskopiranjem, da bi mogli na to vprašanje odgovoriti.

Drugi sovjetski znanstvenik Tihov je začel preučevati spektrum «morij» na Marsu leta 1918 na Pulkovski opazovalnici in je obračal ojažno posebno na rdeči konec spektra, kjer leži najtemnejša vpojna črta svetlobe, razprežene ob klorofilu. Našel je, da je bila ta črta skrajnega dela rdečega spektra bolj izražena v svetlobi južnih Marsovih «morij», kjer je bila tedaj zima kakor pa v svetlobi severnih «morij», ki so imela tedaj poletje. Sklepal je, da gre morda za rastline tipa iglavcev in vobče za večno zeleno rastlinstvo. Druga značilnost je bila, da je bilo opažati v spektru ekvatorskih «morij» posebno močno vpljanje svetlobe v zelenem delu spektra.

Leta 1939 je naredil Saronov v Taškentu posnetke Marsa, ki so nedvoumno pokazali, da na Marsu ni značilnosti zemejskega rastlinstva, ki močno razpruje infrardečo svetlobo. To je močno presenetilo tako Saronova, kakor tudi vse one, zeleno rastlinstvo na Marsu. Bilo ki so bili uverjeni o tem, da obstoji, isto usodo je doživel film «Križni ogenj», ker je bil usmerjen proti antisemitizmu.

Toda spet je prišel preobrat, ko je leta 1945 postavil Tihov domnevo, da je mogoče Saronovljeve rezultate tolmačiti s posebnostmi, ki jih ima rastlinstvo v ostrem podnebnju Marsa. Krilov je namreč dokazal, da razprujejo na Zemlji iglavci infrardeče žarke 2 do 3 krat slabše od listavcev. Iz tega Saronov sklepa, da utegne ta okolnost rastlinstva na Marsu negativno odgre na Marsu res za tip večnozelenega subarktičnega rastlinstva, ki .Xst... shrdlu cmfwp vbqkj em kor je na Zemlji, imeti še manjšo sposobnost razpršavnja infrardeče svetlobe.

Saronov je upošteval končno tu različnih letnih različnih in di to, da je spektrum rastlinstva v da mora imeti tudi podnebje svoj določen vpliv nanj. Zato se je letil začel s Krimovim proučevati vpliv letnih časov in podnebnja na rastlinnerešenega vprašanja tako, da je stvo na Zemlji.

Novi kinoprojektorji, izdelki tovarne «Iskra» v Kranju

Charlot ne pride v Berlin

Ze štiri leta so pretekla po vojni in Berlin je še vedno mračen in žalosten. Povsod ruševine; majhna železnica odvažajo opeko in groblje. Zvečer, ko začne luči v sovjetskem delu mesta, ostanejo ulice zapadnega sektorja mračne. Prebivalci zapadnega Berlina so utrujeni od težkega življenja in pri tem iščejo, kako bi pozabili vsakdanje težave.

Obloženi kruhi in klobase, ki jih prodajajo brez kart po kavarnah in nočnih lokalih, so dosegljivi le spekulantom; zelo drago je gledališče, tako da prestaja ljudem le kino. Povsod plakati in na njih hollywoodske lepote, zakrinkanji zločinci, slepila. Naj bodo filmi kakršne koli vsebine, kinematografi, ki jih je okrog 200, so vedno polni.

Ce ne briga Nemca vsebina filmov, pa močno briga okupacijsko oblast, ki razširja svoj vpliv na mesto kakor na nešteti področjih tudi s kinematografijo. Kino je prvovrstno orožje in pod plaščem umetnosti zapadnjaki energično razširjajo svojo politično propagando. Po vsem zapadnem delu mesta so prepovedali sovjetske filme in Amerikanci grede celo tako daleč, da ščitijo Berlinčane celo pred samimi Amerikanci. Tako n. pr. so prepovedali v zapadnem delu Berlina Chaplinove filme zaradi njihovih socialnih tendenc in odstranili s programa tudi vse filme, ki govorijo o denacifikaciji in ki so jih svoj čas uvozili.

S programa so vzeli tudi film «Mladi Lincoln», ki je posvečen velikemu ameriškemu državniku, in sicer zato, ker obsoja razliko med rasami; isto usodo je doživel film «Križni ogenj», ker je bil usmerjen proti antisemitizmu.

Amerikanci silno pazijo, da ne bi ušli iz oblasti hitlerjancev, če bi predkriti obsodili njihovo prepričanje. Zato so prepovedali Chaplinove

ga «Diktatorja» - je dejal neki nemški novinar demokratičnega mišljenja - ker je preostala satira na Hitlerja. Film je res prišel do Berlina, ko so ga Amerikanci zasebili, in so ga pred izbranim občinstvom tudi predvajali. Učinek je bil izreden in po nekaj dneh je vse mesto govorilo kot o nekem veledelu. Navdušenje se je zdelo uradnikom generala Claya pretirano, zbalj so se, da bi «naprednjaki» zbežali in zato so v poluradnem dnevniku «Tagesspiegel» objavili, da Nemci niso še dovolj zreli, da bi mogli razumeti satiro na Hitlerja; in od tedaj se o filmu ni več govorilo.

Clay pa je šel še dalje in prepovedal celo ameriški dokumentarni film «Življenje Roosevelta». Isti ameriški cenzorji, ki so postavili Lincoln in Roosevelta pred vrata, so tudi presojali, katere filme smejo v Berlinu igrati. Izbrali so predvsem take, ki prikazujejo življenje v Ameriki kot raj; gospodarji so vljudni in dobri, in nanje dobro vplivajo; stavke se končajo zadovoljivo za delavce itd. kakor n. pr. v «Gospo Parkingtona». Poleg take vrste filmov igrajo predvsem verske filme; tako pride v Berlinu povprečno na deset filmov eden, posvečen nunam in duhovnikom. Prav tak verski film so vrtili na predvečer volitev v zapadnem sektorju Berlina, morda v upanju, da bodo čudeži, ki prepletajo življenje svetnic, vplivali na volitve.

V francoskem in angleškem delu Berlina je prav malo drugate. Medtem ko so politični cilji isti, branijo Francozi in Angleži svojo kinematografsko industrijo pred ameriškansko, in sicer z materialnega stališča kot tudi zaradi svojega ugleda.

Ko so Amerikanci leta 1947 hoteli napraviti s francoskimi in angleškimi filmi isto kot s sovjetskimi, ni manjkalo ogabnih scen. Napravili so prav enostavno; ukinito zamenjavo filmov po kliringu in zahtevali plačilo v dolarjih. Angleži so bili prisiljeni «staviti» enake pogoje in ker niso Francozi razpolagali z zaželeno valuto, so njihove filme pregnali iz drugih sektorjev.

Lansko jesen so se francoske oblasti odločile, da prepovedo v svoji coni sovjetske filme in s tem dosegle, da lahko izvažajo svoje filme brez protitežij v dolarjih.

Partija zoper sovjetske filme pa še ni dobljena na ta način, kajti Berlinčani so zmogli presoditi vrednost filmov, ki jih v različnih conah igrajo.

Sovjetski filmi so postali zelo popularni med preprostim ljudstvom kakor med izobraženci in ljudje ne vidijo v njih samo odkritja s stališča umetnosti, temveč tudi veliko pomoč v borbi za obnovo demokracije v Nemčiji.

Filmska KRONIKA

Proizvodnja umetniških češkoslovaških filmov stalno narašča; tako bodo v letu 1949 izdelali 36, v letu 1953 pa 56 umetniških filmov. Kratkih filmov bodo vsako leto napravili 120, risanih in lutkovnih pa 26.

Po planu bodo zgradili 1380 novih kinematografov, v glavnem za 16 mm film. Sezidali bodo 54 novih poslopij za kinematografe in kulturne domove in to po večini po novonastalih industrijskih centrih. Glavni del filmskih gradenj pa bodo izvršili v drugi polovici petletnega plana, kajti v prvem delu plana bodo dali prednost ostali industriji.

Tudi poljska filmska umetnost je po osvoboditvi dosegla vidne uspehe. Pred drugo svetovno vojno je imela Poljska okrog 800 kinematografov in še te je uničil vihar nemškega divjaštva. Pri zgradnji kinematografske mreže je Poljski nudila veliko pomoč Sovjetska zveza. Do decembra 1948 je poljsko državno filmsko podjetje izdelalo 5 dolgih filmov, v delu pa je še 6 celovečernih filmov.

Na Švedskem so se odločili, da izdelajo film o znanem švedskem skladatelju Edvardu Griegu.

Eden od maloštevilnih naprednih ameriških filmskih delavcev, režiser Edvard Dmytryk je bil prisiljen, da prenese svoje delo v Anglijo, ker mu je Hollywood onemogočil, da tam še dalje dela. Dmytryk je v Angliji sprejel angleški filmski proizvajalec A. Rank.

"Planiški teden" svečano zaključen

Polda postavil nov rekord in se plasiral na prvo mesto - Švedi so imeli najboljši slog

Planiški teden je končan, čeprav je marsikdo mislil, da se zaradi pomanjkanja snega ne bo mogel razvijati po določenem sporedu. Končal se je z velikimi uspehi jugoslovanskega smučarskega športa v splošno zadovoljstvo gostujočih ekip in tisočev gledalcev.

Neuperjem, se lepo odgnal, tik pred doskokom se enkrat obrnil smučke proti zračnemu odporu in dosegel rekord skakalnice s 86 metri. Ker pa je bil zaradi velike daljave njegov doskok malo nesiguren, je bil za stisnjen za malenkost slabše ocenjen kot pri prvem skoku. Tschannen je pri prvi seriji padel, pri drugi pa dosegel daljavo 67,5 m. Za Finžgarjem (74 m) in Razborškom (63,5 m) je skakal eden izmed favoritov Holmstroem, toda po lepem skoku 77,5 m je vseeno padel. Pretendent za prvo mesto Karlsson je pa imel smolo: prepoznal se je odgnal, po skoku 78 m je pa preveč zarobil z desno smučko, tako da je padel.

Karlsson in Holmstroem, ki sta kljub lepemu in sigurnemu letu padla: pa sta imela najboljši slog. Ete veča tudi za Svicarja Tschannena, ki je imel prav tako, kot nekateri jugoslovanski skakači, očitno smolo.

Skakači so v nedeljo zasedli naslednja mesta: 1. Polda, 2. Johansson (Finska), 3. Villama (Finska), 4. Ro-

Ing. Bloudek, graditelj jugoslovanskih skakalnic

Tržaška športna nedelja

Škedenj izgubil z Auroro V nedeljo smo komaj pričakovali izhoda nogometne tekme med Skedenjem, ki je pa vedno na prvem mestu in koprsko Auroro, ki je na drugem mestu. Računi so bili različni, toda nihče ni pričakoval, da se bo Aurora dejansko poigrala s Skedenjem kot mačka z miško in ga končno brez kakšnega posebnega napora premagala z 2:0.

V prvem polčasu se je Skedenj še nekako upiral. V drugem pa je moral popolnoma kloniti pred odličnostjo in zagrizeno igro Aurore, ki je na vsak način hotela izsiliti zmago. Tako sta v drugem polčasu padla tudi oba gola, prvi po Valetiju v 23. min in po Griu v 43. min.

Prav tako presenečenje kot v prvi tekmi, se je dogodilo tudi v Ankaranu v srečanju med Tovarno strojev in Ponziano B. Med njima je na kvalifikacijski lestvici precej razlike, tekma pa je vseeno končala neodločeno 1:1. Vseeno pa bi Ponziana lahko v tej tekmi še boljše uspela, če bi njen napad delal prav tako pred nasprotnikovim golom, kot je delal v sredini igrišča.

Tekma med Meduzo in Piranom je končala z 2:0 (per forfait). Tretjo tekmo sta oddigrala Arrigoni in Umag z 4:0. Arrigoni je igral lepo povezano, posegi pred golom so bili premišljeni, igral je tehnično lepo - tako, da je njegova zmaga zaščitena. Zlasti pri tej igri je lahko vsakdo opazil, da Arrigoni ni zaman prišel letos med najboljša moštva pokrajinskega prvenstva.

Rezultat tekme med Miljami in Magdaleno, ki je končala z 2:1 z zmago Milj pa ne pove vsega tistega, kar se je dejansko dogodilo v nedeljo v tej tekmi. Kljub temu, da je bilo moštvo Magdalene nepopolno (manjkali so trije najboljši igralci), se je vendar upiralo močnemu nasprotniku, še več, le malo je manjkalo, da ni Magdalena tudi zmagala. Milje so dejansko prevladovali na igrišču samo prav pred koncem tekme. Vendar pa so bili vsi napadi zaman - dočler ni vratar Magdalene nenadoma zapustil vrat, kar je izrabil Milječan Costanzo in streljal na gol. To tragično žogo je z rokami ubranil igralec Turko. Potem so streljali na gol, in žoga je ostala v mreži, vendar pa se zdi, da je medtem že preteklo 90 minut tekme.

Po nedeljskih tekmah je stanje posameznih moštev na kvalifikacijski lestvici v več primerih izanačeno, tako da je pričakovati do konca prvenstva še veliko sprememb.

Skedenj 20 15 2 3 53 17 32
Aurora 21 13 6 2 43 14 32
Arrigoni 19 12 5 2 14 16 29
Milje 21 12 5 4 42 18 29
Umag 21 9 5 7 35 34 23
OMMSA 20 10 3 7 29 27 23
Kostalunga 20 8 6 6 39 43 22
Piran 21 7 5 9 38 35 19
Ponziana B 20 6 5 9 27 28 17
Sv. Ana 21 7 3 11 35 39 17
Magdalena 21 6 5 10 29 12 17
Pristaniščniki 20 3 6 11 17 37 12
Meduza 19 4 2 13 19 48 10
Dreher 20 2 4 14 10 41 8
Rojan 20 2 2 16 7 70 6

km. Zmagal je Donadel (Frausin) s časom 3:34:15. Sledili so mu Seltier Karlo, Fontanot Renato, Piazza Fulvio, Vrabeč Rinaldo, Di Luciano. Vsega skupaj je tekmovalo 30 dirsačev.

Arzenal - Vesna neodločeno

Na sliki vidimo prizor iz tekme Arzenal-Vesna, ki je v nedeljo končala neodločeno. V ostalih tekmah okrožnega prvenstva je Nabrežina premagala Montebello z 1:1. Trebče so odpravile Rocol z 2:0. Prosek pa je zmagal v tekmi s Sv. Markom.

Zadnji pomladanski cross

V nedeljo je bil zadnji cross v pomladanski sezoni, ki pa je izpadel drugače, kot je bilo pričakovati. Favoriti Govorcin, Lisica in Pagliaro so tik pred ciljem zgrešili progo in bili diskvalificirani. Zato je zasedel prvo mesto Caldi (Nabrežina), kateremu se je sicer obetalo četrto; sledili pa so mu Zamaro (Piran), Bembi Colilva, Abram (Nabrežina), Koren (Sv. Ivan) itd.

gelj (Jugoslavija), 5. Perreten (Svica), 6. Karlsson (Svedska), 7. Zurgruen (Svica), 8. Steinegger (Avtrija), 9. Daescher (Svica), 10. Finžgar, 11. Neuper (A), 12. Keller (Svica), 13. Holmstroem (Svedska), 14. De Lorenzi (I). Na naslednjih mestih je še 11 Jugoslovancev, dva Italijana in dva Svicarja.

Tekma v skokih se je končala v pičli uri, a njej so bili tisoč gledalcev sproti obveščeni o oceni skoka vsakega skakalca in dolžini njegovega poleta. Tuji so pohvalili publiko zaradi njene nepristranske presoje vsakega skoka. Gostje so tudi izjavili, da niso nikjer na svetu, tudi na olimpiadi v St. Moritzu, razen na Svedskem in Finskem, videli v teku pa tudi v alpskih disciplinah in skokih toliko publike kot pri nas. To je povsem razumljivo, saj je vse tekme obiskalo nad 50.000 gledalcev.

Tekme so pokazale, da imajo Jugoslovani v mladem skakaču Roglju, ki je na obeh tekmah dosegel odlične plasme, ter v vrsti njegovih, še mlajših tovariših, skakače, ki bodo ob enem s Poldo in drugimi člani starejše garde lahko odlično zastopali jugoslovanske barve na inozemskih skakalnih prireditvah.

Jugoslovansko nogometno prvenstvo

Glavna tekma nedeljskega drugega kola spomladanskega dela nogometnega prvenstva je bila v Beogradu, kjer sta se srečala Partizan in zagrebški Dinamo. Tekma je bila tehnično na visini in je bila izredno napeta; dobil

je Partizan s 3:1. Ta drugi poraz Dinama v spomladanskem delu prvenstva je znatno zmanjšal možnost, da bi si Dinamo osvojil prvo mesto, kot se je to dogodilo lani.

Predtekma tega važnega srečanja je bila med Nasimi krili in Metalcem. Ta tekma je pokazala, da se Metalac tudi v letošnji drugi tekmi ni mogel znajti. Naša krila pa so se s to drugo zmago pomaknila že v sredino kvalifikacijske lestvice. Tekma je končala s 5:1.

Hajduk je to nedeljo igral doma in s precejšnjo težavo premagal Budućnost z 2:1. V Ljubljani pa je igrala Penziana tekmo z zagrebško Lokomotivo. Tržačani so bili Lokomotivi enakovredni nasprotniki, vendar pa se tekmo zgubili z 2:0, ker se napadalna vrsta na noben način ni mogla znajti pred golom.

V tekmah druge zvezne lige je Mornar tudi to pot utrpel poraz in sicer v tekmi s pančevskim Dinamom, zaradi česar se je znašel na četrtem mestu. Visoka zmaga Sarajevčanov nad Proletarjem je Sarajevu še bolj utrdila vodilen položaj na lestvici.

Tekme so se končale: Odrred-Metalac 1:1, Spartak-Podrinje 1:1, Vardar-Dinamo (S) 1:1, Dinamo (P)-Mornar 2:1, Sarajevo-Proleter 4:1.

Pripravimo se na 1. majski nastop!

Sportne kratke vesti

V Subotici sta se srečali reprezentanci Dunaja in Subotice v namiznem tenisu. Zmagali so igralci Subotice s 5:3.

Svetovni prvak v srednji teži Marcel Cerdan je porazil v sedmi rundi angleškega prvaka Turpina s tehničnim knock-outom.

Italija je premagala špansko nogometno reprezentanco s 3:1. Tekma je bila v nedeljo v Madridu.

Na mednarodnem teniskem tekmovanju v Bolieru je Jugoslovian Mitič premagal v četrtfinalu Branoviča z 1:6, 6:2 in 6:1, a Palada Nizozemca Van Megerna v dveh setih s 6:1, 6:4.

V polfinalu je jugoslovanski par Mitič-Palada premagal par Remis (Francija)-Nogesa (Monako) s 6:1, 6:3. Italijanski par Del Bello-Bellardinelli je premagal jugoslovanski par Branovič-Milejkovič s 6:0, 9:7.

Aleksander Donskoj je postavil nov svetovni rekord v dviganju uteži (petelinja teža) s tem, da je dvignil z eno roko 92,100 kg ter s tem izboljšal svetovni rekord za 2 kg.

Na olimpijskem stadionu v Amsterdamu je bila nogometna tekma med Nizozemsko in Belgijo. Končala je s 3:3.

V tekmovanju za pokal Jeana Potina sta igrala pariški Rancing in hokejska reprezentanca Kanade 4:4. Pokal si je osvojila Amerika, ki je premagala Rancing z 8:5 in Kanado 3:2.

Mauuel Ortiz je obranil v Honolulu naslov svetovnega prvaka v petelinji teži z zmago nad Filipincem Dedom Marinom v 15 kolih po točkah.

Fausto Coppi je zmagovalec letošnjega kolesarskega tekmovanja na 590,5 km dolgi progi Milano-San Remo. Prevozil je progo v rekordnem času 7:21,25 s povprečno brzino 39,307 km na uro. Vse svoje tekmece je prehitel za najmanj 4 minute. Za njim so se plasirali Portella, Magniga, Rossella, Bessana in Francoz Aschleitter.

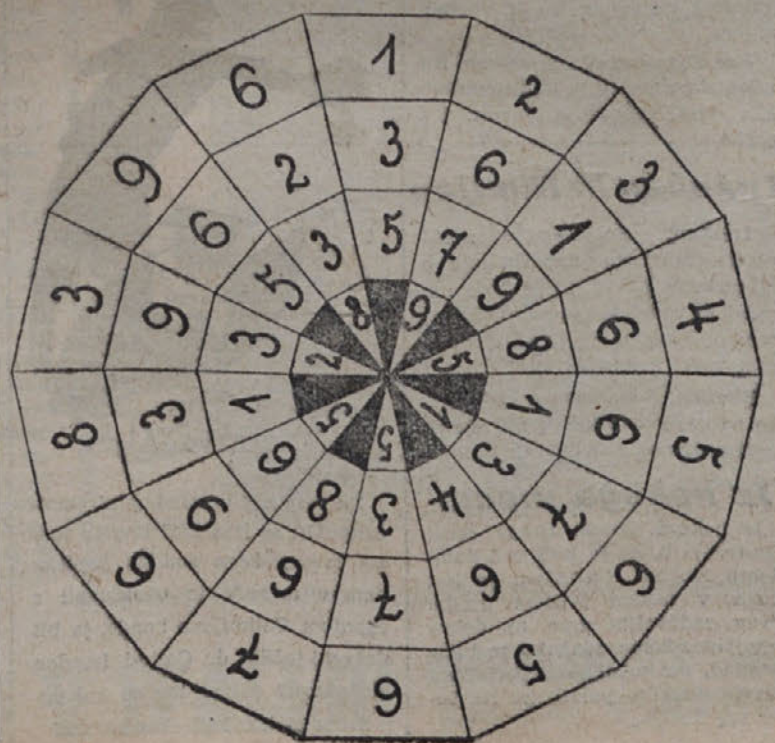
Joe Verdeur je postavil nov svetovni rekord v plavanju na 100 y pršno z 1:00.4.

Na sliki vidimo prizor s tekme v Portorožu, kjer so ljubljanski dijaki premagali Tržačane v košarki. Srednješolci iz Ljubljane so namreč premagali naše dijake prvi dan s 54:18, drugi dan pa s 23:18.

ZA BISTRE GLAVE

ŠTEVILČNICA

Pomen besed v trikotnikih: 1-5 sanje, 2-9 krčevina, 3-9 oblika latinskega glagola, 4-5 prevožno sredstvo, 5-1 del obraza, 6-1 rastlina, 5-4 doba poletka, 6-5 žival, 7-8 govedo, 6-5 moško ime, 8-1 snov, 3-2 tekočina, 9-5 zvok, 6-8 ptica. - Crke ob zunanjem robu celotnega lika povedo voščilo.

Iz Grudnovih pesmi Rešitev

An aukrs egnr ej aellz op aahjnt, a ež eooclv ej an aiksv aijs, ejkr emš, ookr, aiorz es op aahjkn. Ičm eiblz ems aahjpr iojnrst alvs, esv objl eoontž lbl ems od alomps: akm est iodiš, aiodimst eičnrs aičš? Aodlpr es ej v ocnš Aaeibnrž: ioknvz, odp ijm ojm odm - ln okt ib eilnr, es aaičšlšz ej aojmr aaidgln. Ok akiv ečz omst ej iz aeopst eiklar adn eoip, oolnp aeodhjlmny eoctvv, š oolzv v eoč es aejnz eimns eilmnz: odp aobš ems aeedgiz obrg eoctv.

Rešitve iz prejšnje številke

Vodoravno: 1) jod - dol, 2) Vašek - polip, 3) car - reman - sla, 4) porok - por - otava, 5) le - obelisk - te; 6) kola - Stana, 7) jez - ara, 8) veder - Griša, 9) če - Antonin - s. r. 10. mesar - Ana - asket, 11) rep - gnada - naj, 12) litič - avtor, 13) Hag - top. Navpično: A) Col - čer, B) Vareš - Vesel, C) Jaro - oje - Apih, D) koš - koledar - tat, E) der - bazen - gig, F) Koper - Rtanj, G) mol - ona, H) Paris - gnada, I) Don - stari - avt, J) gol - okarina - ton, K) list - nas - snop, L) plata - Askar, M) ave - rej.

Kupon št. 105 za nagradno tekmovanje Ljudskega tednika

LIUDSKI TEDNIK. Odgovorni urednik KAVS FRANC. Tiska z dovoljenjem AIS-a Tržaški tiskarski zavod v Trstu ulica Montecchi 6. Rokopisi: se ne vračajo.

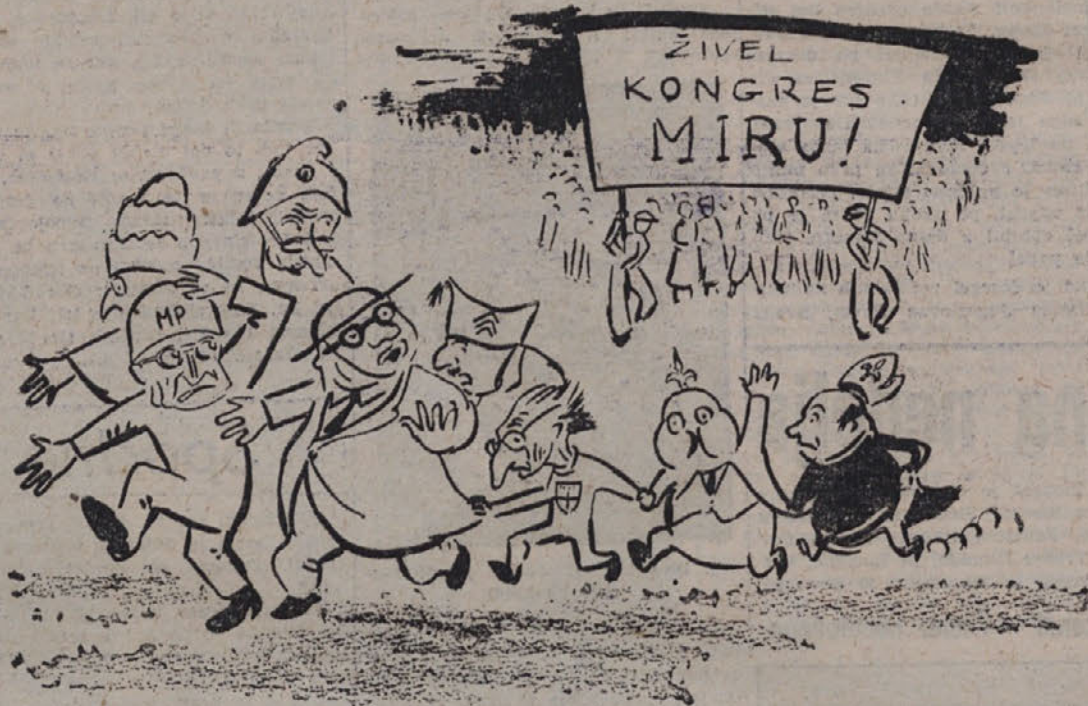

PEPA piše JUCI

Draga Juci:
 Če takole po terenu
 govoricam prisluskuješ,
 glede luči, glede vode
 vedno več mrmranja čuješ.
 Kakor berem, v tem pogledu
 pa še slabše bo postalo,
 če se kmalu kaj oblakov
 nam ne bo nad glavo zbralo.
 Zdaj vrtnarji kakor žabe
 na nebesni svod strmijo,
 ker se brazde posejane
 vsak dan jim vse bolj sušijo.
 Dežna kaplja bi dandanes
 ljudstvu več veselja dala
 kakor vest, da nova vojna
 nikdar več ne bo nastala.
 Ker dežja ni od nikoder
 žarnica poredko sveti,
 kaže, da voščene sveče
 treba spet v obzir bo vzeti.
 A atomska energija,
 ki temo lahko odpravi,
 se po želji gospodarjev
 le z vojaško stroko bavi.

Se italijanska vlada
 je v atlantski pakt podala,
 a široka ljudska masa
 izven njega je ostala.
 Proti Rusiji boriti
 laški delavec se noče,
 po kostanje v ogenj gre naj
 sam De Gasperi, če hoče!
 Papež pa deli odpustke
 vsikomur, ki v pakt se vključi,
 tistega, ki zraven noče,
 po njegovem vrag naj muči.
 Tudi najmanj bistra glava
 zdaj bo pač lahko spoznala,
 da so papež in njegovi
 res zapadna filijala.
 Nekateri bi želeli
 tudi Trst v ta pakt dobiti,
 plačani so časopisi
 že začeli to trobiti.
 A Tržačan ne verjame
 v tega pakta blagodat
 in zato na vse pretege
 izven si želi ostati.
 Nam bi takšen pakt ugajal,

POPLAH REAKCIJE

ki odpravil bi prepire,
 ki bi delavstvo zaposlil,
 ki bi dvignil vrednost lire.
 Takšen pakt pa sveti oče
 ne bi na vsa usta hvalil,
 takšen pakt kot komunizem
 sveti oče bi razgalil.
 Po tržaških cestah vidiš
 dve čerinki vkup hoditi,
 dolgčas jima z lica sije,
 ker ne vesta kaj storiti.
 Gledata zdaj proti nebu,
 se ozreta zdaj na kamen,
 zdaj očistita si nohte,
 zdaj počeseta si pramen.
 Prvega pa po plačilo
 na direkcijo hitita,
 to je tudi najbolj važno,
 kar za mestni red storita.
 Ko ju gledam, ugotavljam,
 da brezposelnost je lepa,
 če te zanjo kdo plačuje.
 Te pozdravlja
 Tvoja Pepa.

Aktualne pesmi

DEKLE JE PO VODO SLO
 ((od vodnjaka do vodnjaka))
ENA LUCKA MI GORI
 (pa še ta šele ob šestih)
BOD' MOJA, BOD' MOJA, TI BOM LESNIKOV DAL
 (poje Truman rimski vladi)
BOG OHRANI, BOG OBVAHARI, NAM CESARJA AVSTRILJO
 (bi radi spet peli v vatikanskem krogu)
TRI DOLARCKE VIRZEM, PA VSE SE MI ODPRE
 (poje Marshall tistim vladam, ki so sprejele njegovo pomoč)
SE TRI LETA JO BOM CAKAL, LA, LA
 (poje tržaški upokojenec po višanju penzije)
IN KOJ OGLASI SE JIH STO, LE-TA NAM KULTURIL NE BO
 (pojejo Križani Justu Košuti)
KOL'KOR KAPLJIC, TOL'KO LET, BOG JIM DAJ NA SVET ZIVET
 (pojejo ljudske mase vojnim hujškarjem-ob suši)

Po višjem vzorcu

Truman si v družbi svojega vrtnarja ogleduje svoj vrt in je vidno zadovoljen nad dejstvom, da je vrt tako lepo urejen; Zdajci pa obstane in vzkligne:

«Jon, kaj pa je to? Na tem drevescu je pritrjena tablica z napisom «jablana». To je vendar oreh».

Jon odgovori: «To je vseeno. Na atlantskem paktu je tudi napisano «Za mir», čeprav je v resnici oreh».

Tržačan in Rimljan

Tržačan: Kuriozen je rimski parlamentarizem. Razpravljajo o atlantskem paktu, ki je bajé namenjen vzdrževanju miru, in pri tem uprizorijo tepež, ki bi delal čast vsaki hribovski vasi.

Rimljan: Popolnoma v redu, kako pa naj vemo, kaj je mir: če se prej pošteno ne stepemo?

Iz nekega pisma

Iz nekega pisma: Draga Jera! Sporočam ti, da je moj mož dobil dobro službo. Nastavljen je kot kurir v nekem javnem uradu. Prav zadovoljni smo in dobro izhajamo. Samo zdaj, ko se bliža pomlad, me muči skrb, kaj bo z njegovo službo poleti, ko ne bodo več kurili...

Med vrstami

Temeljni kamen za palačo OZN. Na sredi New Yorka so uredili prostor, kjer naj bi postavili pomembno, ogromno palačo sedež Organizacije združenih narodov. Ze v naprej je bilo določeno, da bo temeljni kamen za to palačo položil predsednik Zedinjenih držav:

to je tudi pravilno, ker mu kot «kučegazdi» priteče ta visoka čast. Zdaj pa poročajo listi, da je predsednik Truman odklonil častno nalogo, da bi on polagal ta temeljni kamen. Listi nič ne pišejo o razlogih, ki so predsednika dovedli do te odločitve.

Med vrstami: Kaj je tu treba razlogov, ko je stvar jasna?! Organizacija združenih narodov je bila ustvarjena, da bo združila vse narode v službi in za ohranitev miru. Atlantski pakt, za katerega se je predsednik Truman posebno potrudil, je pa tudi namenjen vzdrževanju miru. - vsaj tako pravijo. Dvema gospodarjema pa nihče ne more služiti; niti predsednik Truman ne.

Več nego polovica dijakov mora imeti domače učitelje. Tako pišejo italijanski listi. In ker ima vsaka generacija isto povprečno inteligenco, gotovo ne gre krivda za tako žalostno stanje na rovaš učencev. Krivda je torej na učiteljih in tistih, ki te učitelje imenujejo na njihova mesta.

Med vrstami: Ne čudimo se temu dejstvu, če beremo tale duševni izlitek, ki ga je zapisal v «Voce libera» profesor Vittorio Furlani, pobornik dvatisočletne kulture med tržaško učečo se mladino: «Togliatti, Nenni in Terracini ter ostali manjši Katončki drekobrbi (catoncelli stercorari) lahko izpljunejo na svet tisto malo smrdečega d... (fetente escremento), ki ga imajo v svojih dušah...» (bralci naj nam oprostite, ampak tako je pisano; mi samo citiramo). Seveda morajo potem dijaki jemati domače učitelje, če se hočejo kaj pametnega in koristnega naučiti. In dovoljujemo si tudi vprašanje: Ali je prav, da opravlja službo vzgojitelja človek, ki misli, da lahko s takimi izrazi vodi politično polemiko?

Policajska ura

Policaj: Gospoda, policijska ura bife!
 Gosta: Da, da bi vam že enkrat zares odbilal

Vsaj pri jedi...

Prvi delavec: Ali si slišal, kaj piše danes Lavoratore?

Drugi delavec: Vsaj pri jedi me ne spominjaj na njegove svinjarije!

Kino program

KINO «ROMA»: «Prodanci». V glavni vlogi De Gasperi.
KINO «TRST»: «Juriš na kulturo». Glavno vlogo igra Vidali.
KINO «ATENE»: «Slepa». V glavni vlogi nastopa grški kralj.
KINO «AMERIKA»: «Eden za vse». Glavne vloge igrajo lastnik; tovarn.

Pogovor s ceste

A: E, bratec, z atlantskim paktom ni da bi se zbijalo šale!
 B: Seveda ne. Prokleta bo gori plačal tisti, ki se mu bo pridružil.

Športne novice

Najdaljši skok beleži De Gasperi, ki je skočil tako daleč, da se je z glavo zaletel v atlantski pakt. Amerika je ugotovila, da je rimska vlada najboljša nogometna žoga, ki je lahko brcaš kolikor hočeš, pa se niti ne zave, da je nogometna žoga. Svetovno prvenstvo v potrpežljivem čakanju bo pripadlo Trstu, če še nekaj časa ne pričaka guvernerna.

Oče naš 1949

...in ne vpelji nas v atlantski pakt, temveč reši nas vsega hudega. Amen,

STRIC SAM prodaja volivno kramo

Vidali: Stric, meni dajte k ar program Voce libere